

VILJANDIMAA METSATOOSTUSKESKUSE VALJAANNE

KÄSIRAAMAT

METSA

ÜLESTÖÖTAMISE TÖÖJUHTIDELE
JA BRIGADIIRIDELE

VILJANDIS, 1949. A.

7177

Käsiraamat

metsa ülestöötamise tööjuhtidele
ja brigadiiridele

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

1949:01250

15181

A-18099

ARHIIVKOGU

E E S S Ö N A.

Tööde oskuslike arendamisviiside igakülgne rakendamine metsavarumise töökätku on vajalik nii iga töölise heaolu tõstmiseks, kui ka kogu rahvamajanduse tõusuks.

Metsatööstuslike organisatsioonide majanduslik edukus sõltub sellest, kui võrd põhjalikult on rakendatud metsavarumise tööprotsessis uusimaid töövõtteid tööproduktivsuse tõstmiseks ja kui võrd tööjuhid, brigadiirid ja töölised tunnevad ja rakendavad töö tehnoloogilise protsessi nõudeid ja metsamaterjali tehnilisi tingimusi.

Praegu on Nõukogude Liidu metsatööstus Sotsialismimaa metsatööstusena arenenud eeskujulikuks ja suuri töötajate hulki haaravaks tööstusharuks.

Metsatööstus on Nõukogude Liidu tööstusharuks millest oleneb suurel määral viisaastakute raamesse paigutatud ehitustegevuse, kaevanduste ja rasketööstuse arendamine.

Metsatööstuse kiire areng nõuab kõigi tööjuhtide, brigadiiride ja tööliste pidevat enesearendamist ja kogemuste omandamist.

Käesolev brošüür on mõeldud hädavajaliku käsiraamatuna-juhtnõörina tööjuhtidele ja brigadiiridele kasutamiseks tegeliku töö juures. Käsiraamatus äratoodud tehnilised tingimused on kooskõlas brošüüri väljaandmise ajal kehtivate Üleliiduliste Standardidega (G o s t'idega).

Võimalikud edasised Gost'ide muudatused ja täiendused palutakse käsiraamatus vastavalt parandada ja rakendamisele võtta parandatud kujul.

Viljandimaa Metsatööstuskeskus.

JUHEND METSA ÜLESTÖÖTAMISEKS.

SISSEJUHATAV OSA.

Praegu kehtiv töö organiseerimine metsa ülestöötamisel ühemehe raamsae ja kahemehe saega lülides 2—3 inimest ei kõrvalda hädaohtu metsa langetustöödel ja ei soodusta sugugi tööproduktiivsuse tõstmist ja ratsionaalset puidu järkumist (tükeldamist).

Selle kõrvaldamiseks on tarvis võtta tarvitusele tööjaotus eriope-ratsioonidena, nagu:

1. Metsa langetamine eraldada iseseisvaks tööoperatsiooniks. Metsa langetamisel peab kinnipidama ilmtingimata 50-mtr vahekaugusest langetajate ja nende järgi töötavate tööliste vahel.
2. Langetatud puu järkumiseks ettemärkimine viia iseseisvasse tööoperatsiooni, määrates selleks asjatundliku töölise.
Samane kord võimaldab ratsionaalset puidu järkumist sortimentideks.
3. Vähem vilunud töölisel paigutada järkumise ja teistele töödele.
4. Lühendatud puidu kokkuveole vahelattu või lühikeste kauguste juures vahetult lõppsihtkohta.

ETTEVALMISTUSTÖÖD.

1. Enne raielankide ülestöötamisele asumist Metsapunkti juhataja on kohustatud:
 - a) võtma vastu raiefond peale kontrollimist looduses;
 - b) teostama antud raielankide tööstuslikku takseerimist ja koostama nende peale passid;
 - c) määrama kindlaks meistrijaoskondade tööpiirkonnad ja andma raiefondi meistrile üle.
Meistrijaoskonna suuruse kindlaksmääramisel tuleb väljuda nõudest, et hobuveol teostatava kokkuveo puhul, sõltuvalt kontsentratsioonist, ühe meistri piirkonnas võib töötada korraga 45—60 inimest 3 saega.

Kusjuures meistril võib olla alljärgnev tööliste koosseis:

— langetajaid	3— 6 inimest
— laasijaid	9—12 "
— ettemärkijaid	3 "
— järkujaid/tükeldajaid	8—10 "
— peale- ja mahalaadijaid	7— 9 "
— kokkuvedajaid hobustega	7—12 "
<hr/>	
Kokku tootmistöölisi	37—52 inimest
— abitöölisi	6— 7 "
<hr/>	
Kokku:	43—59 inimest

d) Väljatöötada metsa ülestöötamise tehnoloogiliste protsesside skeemid, eraldi iga meistrijaoskonna kohta, milles ära näidata:

- raielankide asukoht,
- nende konfiguratsioon,
- vaheladude asukohad ja nende pindala,
- pea- ja algveoteed raievootmetel,
- kindlaksmäärata aeg ja järjekord raielankide raieks ja
- veo moodused kokkuveoks vahelattu või lõppsihtkohta.

e) Koostada ettevalmistustööde graafik raielankide ülestöötamiseks, milles ära näidata aeg:

- raielangi jaotamine raievootmeteks,
- pea-kokkuveotee rajamiseks,
- vaheladude platside puhastamiseks,
- kuivanud ja rippuma jäänud puude koristamiseks ja
- hoiatusmärkide valmistamiseks.

f) Metsapunkti juhataja on kohustatud üle andma meistrile tehnoloogilise protsessi, raielankide passid ja ettevalmistustööde graafikud, vähemalt üks kuu enne raietööde algust.

§ 2. Raielankide ülestöötamise alguseks meister on kohustatud isikliku juhtimisega koha peal teostama alljärgnevad tööd:

- Raielankidelt ära koristama rippuma jäänud, suure kallakuga ja kuivanud puud.
- Raielangid jagama töösektoriteks — laiuselt 50—100 mtr ja pikkuselt 175 meetrit, viimased omakorda raievootmeiks, laiusega 25 meetrit.
- Töösektorid ja raievootmed nummerdada ja maastikul ära märkida tähistikkudega ja lõigetega puudel.

- d) Vaheladude põhipindalad puhastada prahist ja kõrgetest kändudest. Määrata kindlaks virnade arv sortimentide järgi ja nende ulatus maastikul selliselt, et materjalide asetamine virnadesse ja virnadest äravedu võiks toimuda takistamatult.
- e) Rajada põhi-kokkuveoteed raiesektorist kuni vahelaoni, pidades kinni tingimata 50-meetrilisest ohutustsoonist raiekoha ja tee vahel, kusjuures meistriale jääb tee valikul ülesandeks, et see kulgeks võimalikult mööda tasast maapinda, ei tuleks teha mullatöid, vältida veekogusi, soomülkaid ja teisi takistusi.
- f) Kontrollida raievõotme algteid, märkides ära puud millised tulevad mahavõtta maapinna ligidalt.
Märgid mainitud puudele tehakse 0,5 meetri kõrgusel juurekaelast arvates — puude langetamise suuna poolel.
- g) Äramõõtma kaugused raiesektorist vahelaoni ja vastavalt akteerida.
- h) Väljaarvestada meistrijaoskonna tööjõuvajadus, sõltuvalt puistutüübist, sortimentide vajadusest, kokkuveo (väljaveo) paugusest jne.

§ 3. Ettevalmistustööde täitmise ja kõigi arvestuste tulemusena peab meister omama alljärgneva dokumentatsiooni:

- a) Metsaülestöötamise tehnoloogilise protsessi skeemi meistripiirkonna ulatuses.
- b) Raielankide passid.
- c) Ettevalmistustööde graafiku raielankide ülestöötamiseks.
- d) Meistripiirkonna raielankide ülestöötamise kinnitatud plaani.
- e) Veokauguste mõõtaktid töösektorist vahelaoni (lõppsihtkohta).

TEHNOLOOGILINE PROTSESS.

§ 4 Raielangi osa, mis on laiuselt 50—100 m, pikkuselt 175 meetrit ja on jaotatud seitsmeks 25-meetriliseks võotmeks, nimetatakse ühe vooluviisiliselt töötava brigaadi töösektoriks.

Metsa langetamine töösektoris toimub ühe saega.

Tööliste arvu väljaarvutamisel meister on kohustatud väljuma nõudest, et ühele langetajate lülile (2 inimest) oleks eraldatud raievöönd mitte vähem kui pikkuselt 175 mtr. ja laiuselt 50—100 meetrit.

Iga langetajate lülile arvutada:

- oksaraiujad,
- ettemärkija,
- järkujad,
- kokkuvedajad (eri juhtumil väljavedajad) ja
- peale- ja mahalaadijad.

Meister ei tohi lubada tööseisakuid, reguleerides tööliste arvu tööoperatsioonide järgi.

- 1) Koostada vastuvõetud raielankide ülestöötamise plaan, milles näidata raiesektorite numbrid, takseerimise hinnangud, pindala tagavara, keskmine kokkuveo kaugus, tarvisminevate tööliste arv ja ülestöötamise järjekord.

Meistrijaoskonna metsa ülestöötamise plaani kinnitab Metsapunkti juhataja.

- § 5. Metsalangetamist alata äärmisest nr. 1 vöötimest üleminekuga järjekorras nr. 5—2—6—3—7 ja 4-le vöötmele.
- § 6. Kõik langetamisele järgnevad tööoperatsioonid puidu ülestöötamise (okste raiumine, ettemärkimine, järkumine, koondamine) ja kokkuvedu teostada § 5 näidatud järjekorras, kuid ainult peale langetajate üleminekut teisele vöötmele.
- Üldiselt, metsa ülestöötamisel peab langetajate ja neile järgnevate tööliste vahel rangelt kinni pidama nõutud ohutussoonist.
- § 7. On keelatud üheaegselt langetajatel ja teistel töölistel töötada ühes või naabruses asuvais raievöötmeis, mis asuvad lähemal kui 50 meetrit.

TÖÖ ORGANISEERIMINE TÖÖSEKTORIL.

- § 8. Metsa langetamine on metsa ülestöötamisel peamine tööoperatsioon. Meister on kohustatud langetamistöodele valima selleks kohaseid ja ettevalmistatud töölisi.

Väheksalises puistus langetamist teostada „tüvedega ristamisi“. Puud raievöötmel langetatakse mõlemast servast keskele poolviltu raievöötme algteele, milline projekteeritakse võimalikult keskraievöödet.

Langetamist teostada 3 võttega.

Raievõotme algteel ja selle vahetus läheduses asuvad puud langetada esimeses järjekorras piki või kerge nurga all raievõotme algteele.

Puud raievõotme servadel langetada teises ja kolmandas võttes 30—40° nurga all.

Paljuoksalises puistus (kuusk) puud langetada „latvadega laiali“.

Sel juhul puud raievõotmel langetada paremale ja vasakule raievõotme algteest 10—15° nurga all.

Langetajate töökoostis:

- puu ümbruse puhastamine alusmetsast, võsast ja prahist,
- lume mahasõtkumine j.n.e.;
- hammasraie tegemine,
- kaba saagimine ja
- kännukoorimine okaspuudel.

Töökategooria — III.

§ 9. Okste raiumist teostada selleks määratud töölistega.

Okste raiumist võib alata ainult peale seda, kui langetajad on lõpetanud puude langetamise ja on asunud teisele raievõotmele skeemi kohaselt (vaata § 5).

Okste raiumist teostada tüvest ladva suunas.

Laasimist teostada puhtalt tüvepinnaseni.

Üheaegselt laasimisega teostada okste põletamist.

Juhtudel, kus okste põletamist ei teostata kohe, oksad koondada hunnikusse väljaspool raievõotme algteid.

Töökategooria — IV.

§ 10. Tüvede ettemärkimist järkumiseks määrata asjatundlik ja täiesti teadlik tööline, kes töötab vahetult laasijate järgi.

Märkija on ühtlasi ka laasijate ja järkujate vanemaks.

Märkimist järkumiseks teostada rangelt kehtivate GOST-de nõudmise kohaselt taotlusega, et maksimaalselt tarbepuitu saada.

Märkija töökoostis:

- tüve üldhinnang.
- tüve märkimine nõutud GOST'le vastavaks sortimendiks, püüdega saada maksimaalselt tarbepuitu ja
- laasijate ja järkujate tööjuhtimine.

Töökategooria VI.

§ 11. Tüve järkumist teostada laasijate järgi täpselt tüvele tehtud märkide kohaselt.

Järkujad on kohustatud kõik pikkmaterjali veeretama raievöötme algtee äärde pikuti ja mitte kaugemale kui kolm meetrit algtee servast.

Lühimaterjal (virnmaterjal) laotakse aluspuudega varustatud virnadesse (pinudesse) pikuti vähese nurga all raievöötme algteel kohtadesse mis võimaldab veokiga juurdepääsu ja väljasõitu.

Järkuja töökoostis:

- tüve järkumine sortimentideks tehtud ettemärgete kohaselt,
- pikkmaterjali veeretamine raievöötme algteele,
- lühimaterjali ladumine virnadesse (pinudesse) ja
- küttepuude lõhkumine GOST'i kohaselt.

Töökategooria — IV.

§ 12. Kokkuvedu (väljavedu).

Kõik päeva jooksul järgutud materjal peab samal päeval saama veetud vahelattu või võimaluse puhul lühimaadel lõppsihtkohta.

Kokkuvedu (väljavedu) hobujõul teostada brigaadi töömeetodil, määrates selleks peale- ja mahalaadijad ning virnatajad.

Pealelaadijate ülesandeks on tee puhastamine, korrastamine ja üldse juurdepääsu võimaluste loomine materjalide juurde, laadimine ja koorma kinnitamine.

Töökategooria — V.

Hobusemehe ülesandeks (raielangil) on:

- hobuse juhtimine algteedel liikumiseks ettenähtud korra järgi,
- võtta osa koorma ladumisest ja mahapanekust,
- koorma õigeaegne kinnitamine ja üldse avariita koorma kohale toimetamine vahelattu (lõppsihtkohta) ja
- hobuse eest hooldamine veol.

Töökategooria — V.

Mahalaadijate töökoostis:

Koorma mahavõtmine, virnatamine määratud kõrgusele ühes vahepuude asetamise ja kinnitamisega.

Töökategooria — V.

METSAVARUMISTÖÖDE ORGANISEERIMISE PÕHIMÕTTED.

Nõukogude Liidus on suurt tähelepanu pööratud metsatööstuse väljaarendamisele. Selle väljaarendatud metsatööstuse iseloomustavateks joonteks on uetüübiliste töövahendite kasutamine, uusimate töövõtete rakendamine oskusliku ja teadliku töölistkaadri soetamine, tööde rationaliseerimine, stahhaanovlike töömeetodite rakendamine ja laialatusliku sotsialistliku võistluse arendamine tööde teostamisel.

Kuni praeguseni on Nõukogude Liidu metsatööstuses saavutatud väga palju. Metsatööstuse käigus kasutatakse nüüd raietööde läbiviimiseks kindlat korda, milleks on väljakujundatud mitmeid raielangi läbitöötamise meetodeid. Skeemidega on kindlaks määratud langi töötlemise osatööde, nagu puude langetamise, tüvede järkumise, materjalide koondamise j. t. tööde järjekord. Seejuures on silmas peetud tööde kergema teostamise ja suurema tööjõudluse saavutamise ja ohutus- tehnika nõudeid.

On välja töötatud kindel tööjaotus tööbrigaadi liikmetele ja määratud kindlad tööriistad töötlemise osatööde teostamiseks.

ENSV-s on metsavarumise uuemad töövõtted ja brigaadi töö veel õppimise järgus, mispärast käesolev kirjutus püüab selgitada Nõukogude Liidu teiste vabariikide langitööde organiseerimise põhimõtteid. Käesolevas artiklis antavad langi töötlemise skeemid on kohandatud ENSV oludega ja neid mitmeid on proovitud Tartu Riikliku Ülikooli — üliõpilaspädevuse praktikumidel ja metsatööstuse tehnikute, meistrite ja praaker-vastuvõtjate kursustel. Seejuures on nende rakendamine osutunud tulemusrikkaks.

A. Langitööde organiseerimise vajadus ja ülesanne.

Langitööde organiseerimise ülesandeks on arendada metsaülestöötamist niiviisi, et

- 1) raietööde teostamisega saaks soodsamaks muudetud edasine metsamaterjali väljavedu.
- 2) Et saaks rakendatud vajalikud abinõud tööjõudluse tõstmiseks raietööde kõigis faasides.
- 3) Et saavutada toodangu omahinna alandamist.

B. Organiseeritud raielank.

Organiseeritud raielangiks nimetatakse niisugust raielanki, mis töötatakse üles üksikasjadeni põhjalikult läbimõeldud kava kohaselt. Langi töötlemise tehnoloogilises protsessis tuleb ette näha üksikute osatööde kohta nende teostamisviisi, teostamise järjekord, tulikahjude vältimise ja ohustustehnika nõudeid.

Soodsamaks väljavedamiseks koondatakse materjalid raielangil

väiksemate kogustena veo algteede äärde. Sellega hoitakse ära materjalide laialipaisatust ning lume alla mattumist. Metsamaterjalide hõlpsamaks koondamiseks veo algteede äärde on asunud rakendama raievöötmelist langi ülestöötamise moodust, kus puude langetamisele antakse oma kindel suund selliselt, et sortimente ehk tüvesid saab veo algtee äärde paigutada vähesel pööramise ehk veeretamisega. Samuti laheneb siis soodsalt raiejäätmete asetamise küsimus.

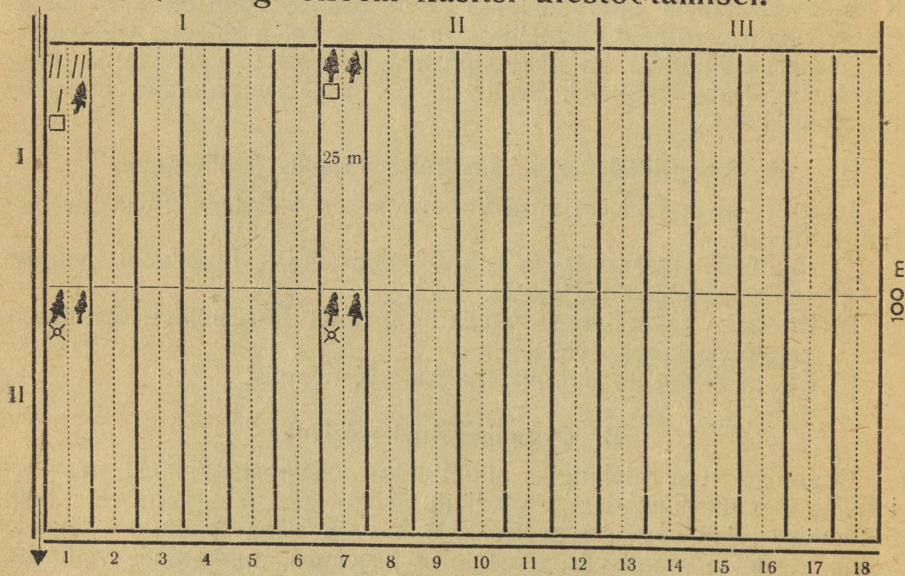
Raievöötmelise langitöötlemise korral eraldatakse lank kitsasteks raievöötmeteks. Iga raievöötme keskele ehk vöötmete vahekohta aetakse sisse veoalgtee, kus tulevad puud langetamisele esmajärjekorras, kändud maapinnaga tasa lõigata ja tasandada künkad.

Puud langetatakse nii, et langetamissuuna valikuga materjalid jääksid võimalikult algtee lähedale — puid ristamisi ehk latvasid kokku langetades.

Langi töötlemise planeerimisel peab eriti arvestama metsamaterjalide üldist veoplaani. Vastavalt sellele tuleb kujundada ka langile tööjõudlus ja materjalide äravedamise teede võrk.

Langi ülestöötamisel omava määrava tähtsuse langi töötlemise skeemid, mille kohta alljärgnevalt mõned näited:

Raielangi skeem käsitsi ülestöötamisel.

⊗ Langetajad.

□ Okste laasijad-tükeldajad.

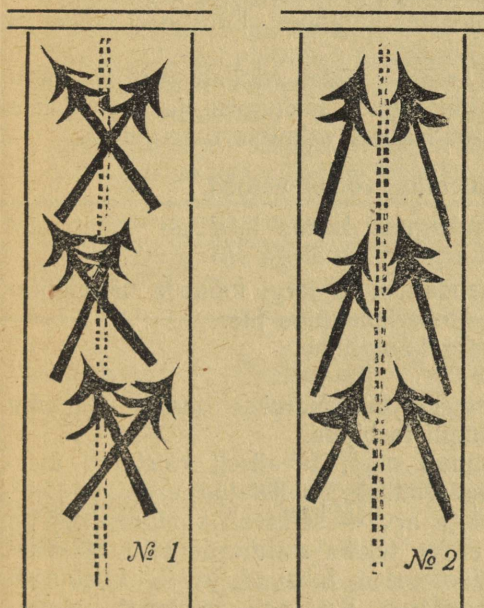
Brigaadi koosseis 6 inimest: 1 langetaja, 1 tükel-daja, 1 okstelaasija, 2 abitöölist, 1 liikuv tööline.

Raielangi käsitsi ülestöötamine brigaadi koosseisuga 6 inimest.

Esimene tööoperatsioon. Langetaja 1. vöötmel langetab 10—15 puud ja suundub 4. vöötmele. Abitöölised koos laasija ja tükeldajaga 4. vöötmel valmistavad ette töökoha ja lähevad 1. vöötmele peale langetaja 4. vöötmele ilmumist. Siinjuures olgu märgitud et langetaja ja teiste tööliste vahe peab olema vähemalt 50 m.

Teine tööoperatsioon. Langetaja 4. vöötmel teostab puude langetamist ja pöördub tagasi 1. vöötmele. Abitöölised koos laasijaga ja tükeldajaga esimesel vöötmel laasivad ja põletavad oksad, tükeldaja teostab tükeldamist ning suunduvad 4. vöötmele.

Kolmas tööoperatsioon. Langetaja jätkab langetamist 1. vöötmel ning siirdub siis uuesti 4. vöötmele. Abitöölised koos laasija ja tükeldajaga 4. vöötmel laasivad ja põletavad oksad ning teostavad materjalide koondamist, tükeldaja jätkab oma tööd.

№ 1. Puude langetamise skeem ristamisi langetamise korral.

№ 2. Langetamise skeem puude latvade kokku langetamisega.

Langi töötlemise skeemid on erinevad, olenevalt langi osatükkide suurusest ja kujust, puude liigilisest koosseisust ning iseloomust, metsamaterjali kokkuveo viisidest jne. Kokkuveo viisid omakorda olenevad

raielangi pinnasest, reljeefist puude liigilisest koosseisust, mõõdetest ja üldmahust, vastavalt kas kokkuvedu toimetada käsitsi, hobustega või mehaniseeritult. Seega iga erinev algtranspordi moodus tingib ka erineva raieskeemi rakendamist.

C. Tööbrigaadide koosseis ja tööjaotus.

Metsatöölise tööpraktika on näidanud, et mitmest töolisest koosneva tööühik - brigaadi töö on produktiivsem võrreldes varasema, sageli ühe töölisega töötamise viisiga, kuna brigaadi töö juures töölised teostavad järjekordselt neile määratud tööülesandeid, millele töölised on kõige enam spetsialiseerunud. Kindla tööülesande sooritamisel jäävad ära üleliigsed liikumised ühe töö juurest teise juurde.

Tööbrigaadis olevate töölise sobiv arv sõltub ülestöötamise viisist, puistu koosseisust, puistu täiusest ja töölise individuaalsest sobivusest ja brigaadi suurusest, nagu: brigaad 5 liikmeline, 1—2 langeajat, 3—4 laasijat, tükeldajad ja okstekoristajad.

Brigaad 6 liikmeline. Selles on ette nähtud langetaja ühemehesaega, tükeldaja ja okste laasija, 2 abitöölise ja üks liikuv tööline, kes abistab teisi töötajaid kitsastes kohtades. Eelistatud kuuse ja enam okslikus metsas.

Brigaad 7—12 liikmeline — täidab edukalt osatöid langetamise, tükeldamise, koorimise, küttepuid lõhkumise ja materjalide virnastamise alal. Eelistatud ülestöötlemisel valmissortimentidena.

D. Raielangi töötlemine voolumeetodil.

Uuema töömeetodina on Nõukogude Liidus laialdast kasutamist leidnud raielangi töötlemine voolumeetodil, millega saavutatakse:

- a) paljude operatsioonide lühendamist ja isegi mõnede väljalülitamist, nagu staabeldamine, ümberlaadimine jne.
- b) Valvaegade lühendamine ehk kaotamine.
- c) Tööseisakute likvideerimine.
- d) Voolumeetodi rakendamisega võimaldatakse pidev ja kiire metsamaterjali vool raielangilt tarbijani.

Voolumeetodil töötlemine toimub nagu tavaliselt raielangi ülestöötamisel ülestöötajate brigaadiga, millele on liidetud vedajate lülid. Vedajate lülile määrata hobuveokite arv — sõltuvalt veokaugusest ja raietöölise üldarvust, selliselt, et ei tekiks mitmepäevalist seisakut raie- ja veotöö vahel. Kus võimalused lubavad, tuleb raielangilt materjal suunata otsekohe lõppladudesse. Kus aga raielangi vahetus läheduses lõppladusid ei ole, vedada metsamaterjalid vahelattu, asetades seal erisortimentide järgi virnadesse, kust üheaegselt juurdeveoga toimuks väljavedu autodega lõppladudesse.

Metsamaterjali vastuvõtmist voolumeetodilise töö juures ei teostata raielangil, vaid laoplatsil.

Raielangi töötlemisel, teostades üheaegselt raie- ja veotöid, tuleb rangelt kinni pidada ohutustehnika eeskirjadest, kindlustades alati 50 mtr. laiuse ohutu tsooni langetajate ja vedajate kui ka langetajate ja teiste raietöölaliste vahel. Töötlemise järjekord ja veoteede võrk tuleb kindlaks määrata enne töö algust tehnoloogilise protsessiga.

Umarmaterjali markeerimise, sorteerimise, ladumise, mõõtmise, arvestamise ja vastuvõtmise eeskirjad („Gost 2292 — 43“).

1. Metsamaterjalide Gostidele vastavuse kindlustamiseks, üleandmise ja vastuvõtmise lihtsustamiseks, kuuluvad kõik metsamaterjalid pikemad kui 2 m ja jämedamad kui 10 sm markeerimisele, s. o. vastava sortimendi, sordi jämeduse ja pikkuse palgi ladva otsale peale kandmisega.
2. Markeerimise hulka kuulub peale sortimendi sordi ja diameetri veel metsavarumise ettevõtte ja materjali vastuvõtja märk, kes vastutab markeerimise õigluse eest.
3. Markeerimine teostatakse meistri või praaker-vastuvõtja poolt materjali vastuvõtmisel töolistelt raielangil.
4. Markeerimist toimetatakse markeerimise haamri või peitliga ehk värviga trahvareti abil või kriidiga markeerimise teel. Metsamaterjal mis kuulub transportimisele kuiva maa transpordiga, võib markeerida värvilise kriidiga.

Sortide tähistamiseks on ettenähtud järgmised tingmargid

Markeerimise viis	I sort	II sort	III sort
L a d v a o t s a l			
Haamriga	üks ruut	kaks ruutu	kolm ruutu
Peitliga	Ladva otsale sälgud sügavusega 1 sm; laius 1 sm ja pikkus 2—4 sm		
	üks sälk	kaks sätku	kolm sätku
Värviga trahvareti	Ladva otsale täpiga läbimõõdus 1,5 sm		
	üks täpp	kaks täppi	kolm täppi
Kriidiga	1 c	2 c	3 c

Märkus: Valiksort märgitakse ainult sortimendi märgiga.

Sorteerimine.

Materjalid peavad olema sorteeritud sortimentide, sortide, puuliikide ja mõõtude järele.

Toepuud sorteeritakse, kuusk ja mänd kokku, lehis eraldi ja nulg eraldi.

Paberipuud sorteeritakse peale sortide veel kuusk ja nulg koos, mänd eraldi ja haab eraldi.

L a d u m i n e.

1. Metsamaterjalid peavad olema riitadesse laotud, kusjuures aluspuud peavad olema terveist puust.
 2. Riitade alused ja laoplatsid peavad olema puhastatud igasugusest prahist, kividest, kändudest, lumest ja põõsastest.
 3. Riitade vahele peab olema jäetud vahe 0,75—1.0 mtr., kusjuures materjal alla ühe meetri võib laduda kaks riita kokku.
 4. Ühte riita võib riidastada ainult üht pikkust, jämedused võivad olla segi ainult siis, kui üleandmise tingimused seda lubavad.
 5. Riitade pikkused peavad olema täismeerites, kõrgus 1,1,5 ja 2 mtr.
 6. Metsamaterjalid, mis kuuluvad üleandmisele virnmöödus, peavad olema laotud tihedalt ja tüvedega vaheldumisi mõlemile poole. Riida esikülj peab olema tasane.
 7. Värskest raiutud või parvetatud materjalidel tuleb üles ladumisel panna ülemõõt kuivamise arvel 2 sm kõrguse meetri kohta, kui sortimendi kohta pole ette nähtud teistsugust ülemõõtu.
 8. Pikkmaterjali võib laduda kuivamaa transpordi puhul 4 pikkust ja 2 jämeduse astet ühte riita, kusjuures äärmiste pikkuste vahe ei tohi ületada 1 meetrit. Palgid ja pakud peavad olema vahelattidel.
- Märkus: Erand on lubatud lahtisele parvetusele veetud materjalide virnastamisel.
9. Iga riida kohal peab olema laud, kus on näidatud materjali riida nr. sortiment, sort ja kogus. Pikkmaterjali puhul ka tüki arv.
 10. Metsamaterjalide mõõtmist teostatakse ladva otsast ilma koort arvesse võtmata. Ovaalsuse korral võetakse keskmine mõõt. Kui üleandmisele kuuluv partii on 100 tk. või enam, võib mõõtmist teostada ühe diameetriga, kusjuures siis peab mõõtmist teostama ühes suunas.
 11. Okaspuu metsamaterjalide mõõtmist teostatakse kas paaris ehk paaritutes sentimeetrites. Kõik spetsortimendid mõõdetakse üksiksentimeetrites.
 12. Mõõtmisel paaris-sentimeetrites kõik osad, mis on alla paaritu sentimeetri, arvesse ei võeta. Paaritu ja enam arvestatakse ülemiseks paaris sentimeetriks. Üksik-sentimeetrites mõõtmisel alla 0,5 sm arvestamisele ei kuulu, 0,5 ja enam arvestatakse ülemiseks täis sentimeetriks.
 13. Ettenähtud palgi ülemõõt massi arvestamisel arvesse ei võeta.

14. Lehtpuu metsamaterjalid mõõdetakse täis sentimeetrites.
15. Mitte perpendikulaarselt saetud otsade puhul mõõdetakse pikkus lühemat külge pidi.
16. Alla kahe meetri pikkused metsamaterjalid arvestatakse virnmõõdus s. o. ruumimeetrites ja viiakse koefitsiendiga üle tihumeetriteks.
17. Virna kõrguse mõotmisel kuivamise ülemõõtu arvesse ei võeta.
18. Normaalse ladumistiheduse riidaks loetakse selline riit, kus puhtpuidu (õhuvahedeta) ulatuse suhe diagonaaljoonel võrreldes diagonaali kogupikkusega võrdub koefitsientidele, mis näidatud käesolevas standardis.

19. Vaieluse korral ladumistihedus määratakse kindlaks järgnevalt. Prooviriida esikülje vastasnurkade vahele tõmmatakse kriidi, värvi, või söega sirgjoon (diagonaal). Diagonaali pikkus mõõdetakse 1 sm täpsusega, kusjuures osasid alla 0,5 sm ei arvestata, 0,5 sm ja suuremad osad aga loetakse võrdseks tervele sentimeetrile. Puhtpuidu ulatus (ilma õhuvahedeta) diagonaaljoont mööda mõõdetakse igal üksikul juhul täpsusega kuni 0,5 sm, kusjuures osasid alla 0,3 sm arvesse ei võeta, 0,3 sm ja suuremad osad aga loetakse võrdseks 0,5 sentimeetrile. Täissentimeetriteks ümardatud puhtpuidu ulatuse (puidu osade summa diagonaaljoonel ilma õhuvahedeta) jagamise teel diagonaali pikkusele, saadakse ladumise tihedus sajangikuduses osades.

Saadud ladumistiheduse kontrollimiseks korratakse vaieluse korral mõotmist, milleks samal proovil tõmmatakse teine diagonaal ja talitatakse nagu ülemal näidatud.

Metsamaterjalide proovi ladumistiheduse kontrolli võib teostada ka tükikaupa mahu kindlakstegemise teel.

20. Ruumimõõdus mahu arvestamisel riida kõrgus tehakse kindlaks iga meetri tagant mõõdetud kõrguste summa jagamisega mõotmistest arvule.

Riida kõrguse mõotmisel aluspuid ega kuivamise ülemõõtu arvesse ei võeta.

Markeerimise näited.

1. Saepalgid, leht- ja okaspuu П	10. Elektriliini postid ja posti
2. Liipripalgid III	jätkud Э
3. Resonanspalgid H	11. Toematerjal P
4. Aviomaterjalid A	12. Vineeripakud Г
5. Laevaehituspalgid. Y	13. Paberipuud X
6. Ehituspalgid C	14. Tikupakud Д
7. Laeva pealishituspalgid JI	15. Värtnapakud III
8. Silla- ja rammvaiapalgid M	16. Suusapakud Л
9. Peen üarmaterjal, okaspuu T	17. Tõkkepalgid ПП
	18. Laeva laepalgid ПV

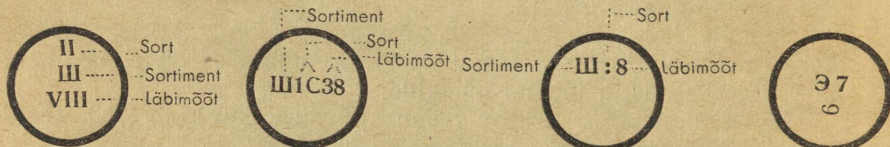
17. Ruumimeetri koorimata materjali ümberarvestamise koefitsient ühes koorega on 0,74. (Materjal valmistatakse ja antakse üle koorimatult).
18. Virnmõõdu ümberarvestamiseks tihumeetriteks (ilma kooreta) on järgmised koefitsiendid.

Puuliik	Koorimata	Poolpuhas	Täispuhas
Kuusk, nulg	0,70	}	0,77
mänd	0,68		
kask, haab, pärn	0,67		
lehis	0,64		

Pikamõõdulistel palkidel, s. o. üle 9,5 m, määratakse mass kindlaks järgmiselt:

Pikamõõduline palk jagatakse kahte võrdsesse pikkusesse (üle 19 m 3 võrdsesse pikkusesse). Märgitud kohalt kõrvaldatakse koor 10—15 sm laiuselt, kust kohalt siis teostatakse palgi diameetri mõõtmist. Ladva, kui ka keskosa diameetrite järele tabelist saadud mass arvatakse kokku, mis on ka pikamõõdulise palgi tegelik mass.

Markeerimise näited.

Joon. 1. Peitliga märgistamise näide.

Joon. 2. Kriidiga märgistamise näide.

Joon. 3. Vasaraga või värvi märgistamise näide.

Joon. 4. Tembeldamise näide *

☉ — Eesti Metsa- ja Paberitööst. Ministeriumi 7 — Metsatööstuskeskuse nr., 6 — Praakeri (meisteri) nr.

OKASPUU SAEPALGID (GOST 1047—43).

Markeerimise märk „II“

Liipri palgid „III“

Tökkepalgid „III“

I Liigitus.

1. Saepalgid jaotatakse:

a) sortide järele valiksord, 1-ne ja 2-ne sort.

b) pikkuste järele:

lühikesed	—	pikkusega	2	kuni	3,75 m
keskmised	—	„	4	„	6,5 „
pikad	—	„	6,75	„	15 „

II Määratlus.

2. Erinevate sortide ja pikkustega palgid on määratud järgmisteks otstarveteks:

Valiksordi palgid — peamiselt valiksaematerjali valmistamiseks, mida tarvitatakse masinate ja ehitiste juures vahelduvatele dünaamilistele survetele ja rebivatele jõududele alluvate vastutusrikaste detailide jaoks.

1-se sordi palgid — peamiselt saematerjalide valmistamiseks, mida tarvitatakse kandvate konstruktsioonide detailideks, laudsepatoodeteks, vaguniehituse vastutusrikasteks detailideks, põllumajandusmasinate ehitamiseks, puulaevade ehitamiseks, pontoonide ehitamiseks, sillaehituseks, hobuveokite ehitamiseks, puutorude valmistamiseks, hoonete massiliseks ehituseks, kõrgeväärtuslike pakkimisvahendite jaoks, samuti ka liiprite ja pöörmeprusside jaoks;

2-se sordi palgid — peamiselt saematerjalide valmistamiseks, mida tarvitatakse hoonete ehituse ja ehitiste vähem vastutusrikaiks detailideks, samuti ka mööbli detailideks, pakkimisvahendite jaoks ja tõkkekilbi plankudeks.

Lühikesed palgid — eritööstuste jaoks, liipriteks ja pakkimisvahendite jaoks.

Keskmised palgid — igasuguste saematerjalide valmistamiseks.

Pikad palgid — pikkade saematerjalide valmistamiseks, mida tarvitatakse osaliselt laevaehitusel, sillaehitusel, pantooniehitusel ja vaguniehitusel.

Märge: Tökkepalgid valmistatakse 6,5 m alates ja üle 24 sm jämedad.

III Tehnilised tingimused.

3. Palgid valmistatakse järgnevaist puuliikidest: mänd, kuusk, lehis, seedrimänd ja nulg.

4. Palkide pikkusmõõdeteks määratakse 2 kuni 15 m, astmevahedega 0,25 m.

5. Palkide jämedusmõõdeteks ladvaotsa järele määratakse 14 sm ja enam astmevahedega 2 sm.

Palkidel peab olema ülemõõt 5—10 sm.

M ä r g e: Liipripakkude alamjämeduseks määratakse 24 sm.

Puiduvigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	valiksordil	1-sel sordil	2-sel sordil
1. Oksad:			
a) kõvad, kokkukasvanud	Ei arvestata mõõtudega mitte üle 10 mm	30 mm	On lubatud
	Arvestatud oksad on lubatud mõõdetega mitte üle		
	25 mm	60 mm	
	Arvu järgi keskmiselt mitte üle		
	1 tk	4 tk	
	palgi pikkuse iga jooksva m kohta		
	M ä r g e: liipripakkudes on lubatud piiramatult.		
b) osaliselt kokkukasvanud oksad (selle hulgas ka pehkinud ja tubakaoksad)	Ei arvestata mõõdetes mitte üle 10 mm	20 mm	40 mm
	Arvestatud oksad on lubatud kokkukasvanud kõvade oksade arvu hulgas mõõdetes mitte üle		
	15 mm	45 mm	60 mm
	arvu järele keskmiselt mitte üle		
	1 tk	4 tk.	5 tk
	palgi pikkuse iga jooksva meetri kohta		
	M ä r k m e d:		
	1. Tubakaoksad erivaliku palkidel ei ole lubatud; 1-se ja 2-se sordi palkidel on lubatud ainult sellised tubakaoksad, millised kuni 2 sm sügavusel lähevad üle teist liiki oksadeks.		
	2. 1-se sordi palkidel, mis on määratud vedeliku vaatide laudade valmistamiseks, ei arvestata lõige „a” all näidatud oksa mõõdetes mitte üle 15 mm ja lõige „b” all — mitte üle 10 mm; arvestatavad oksad on lubatud mõõdetes mitte üle 30 mm.		
	3. Oksa mõõted tehakse kindlaks tema keskmise läbimõõdu järele (suurima ja vähima läbimõõdu poolsumma).		
c) jäme külgevõsundid	Ei ole lubatud		On lubatud

Puiduvigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	valiksordil	1-sel sordil	2-sel sordil
2. Ebanormaalsed värvingud ja mädanikud:			
a) Sisemine punetus	On lubatud palgi südamiku osas ulatusega mitte üle $\frac{1}{2}$ palgi läbimõõdust	On lubatud palgi südamiku osas ulatusega mitte üle $\frac{1}{3}$ palgi läbimõõdust Ja laikude näol kogu otsa pinnal, kusjuures laikude ulatus raadiust mööda ei või ületada $\frac{1}{4}$ palgi raadiusest ja tingimusel, et nakatatud puit oma kõvaduselt ei erine teda ümbritsevast tervest puidust.	On lubatud
b) Maltspuidu punetus	Ei ole lubatud	On lubatud palgi väliskihis ulatusega mitte üle $\frac{1}{10}$ palgi läbimõõdust.	On lubatud
c) Sisemine mädanik (sõelmädanik, pehme mädanik)	Ei ole lubatud	On lubatud palgi südamiku osas ulatusega mitte üle $\frac{1}{4}$ palgi läbimõõdust.	Sõelmädanik on lubatud palgi südamiku osas ulatusega mitte üle $\frac{1}{2}$ läbimõõdust, pehme mädanik aga mitte üle $\frac{1}{3}$ palgi läbimõõdust.
	Märge: Liipripakkudel on lubatud sisemine mädanik ükskõik mil määral, kui puidu terve osa segmendi kõrgus on mitte alla 20 sm.		
d) Maltspuidu mädanik	Ei ole lubatud	On lubatud palgi väliskihis pak-susega mitte üle $\frac{1}{10}$ palgi läbimõõdust $\frac{1}{5}$	
	Märkmed: 1. Liipripakkudel on lubatud ühepoolne maltspuidu mädanik, kui puidu terve osa segmendi kõrgus on mitte alla 20 sm, kahepoolne — kui puidu terve osa segmendi kõrgus on mitte alla 26 sm, sõõrikuju-		

Puiduvigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	valiksordil	1-sel sordil	2-sel sordil
	line — kui terve südamiku osa läbimõõt on mitte alla 34 sm. Puidu terve osa kõrgus mõõdetakse palgi diameetrit mööda.		
	2. 1-se ja 2-se sordi palkidel maltspuidu mädaniku ja sisemise mädaniku üheaegne esinemine ei ole lubatud.		
e) Väline pehme-mädanik	Ei ole lubatud		
f) Sinetus	On lubatud palgi väliskihis paksusega mitte üle: 1 sm	$\frac{1}{5}$ palgi läbimõödust	On lubatud
g) Maltspuidu pruunistus	Ei ole lubatud		
3. Tõugukäigud	Ei ole lubatud	On lubatud pinnapealsed (üraskikäigud).	On lubatud
4. Lõhed (kuivamis lõhed, sisemised pikilõhed, ringlõhed, külmalõhed) ja sissekasvud	On lubatud igasugused lõhed ja sissekasvud palgi südamiku osas, ulatusega otsa pinnal mitte üle: $\frac{1}{5}$ palgi läbimõödust		On lubatud
	$\frac{1}{5}$ palgi läbimõödust	$\frac{1}{3}$ palgi läbimõödust, kuid mitte paksema kui 8 sm.	
	M ä r g e: Liipripalkides (pakkudes on lõhed lubatud palgi südamiku osas ulatusega mitte üle $\frac{1}{6}$ palgi läbimõödust ja kinnised sissekasvud läiusega mitte üle 7 sm ning kõrgusega mitte üle 2 sm. Välised külgmised lõhed ja lahtised sissekasvud lubatud palgi raadiust mööda mitte üle: $\frac{1}{10}$ palgi läbimõödust		
	Läbivad otselõhed on lubatud ettenähtud ülemõodu piirides.		
	M ä r g e: Liipripalkides (pakkudes) on lahtine sissekasv lubatud mädanike vööndi piirides.		

Puiduvigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	valiksordil	1-sel sordil	2-sel sordil
5. Kõverus	On lubatud ühekülgne kõverus 1%	mitte üle: 1,5%	mitte üle: 2%
	Mitmekülgne kõverus ei ole lubatud		Mitmekülgne kõverus on lubatud ühes tasapinnas mitte üle 1%
	Märge: Laevaehituse saematerjaliks läbisaagimisele määratud palkide hulgas võib olla üleantavast partiist 30% palke piiramatu ühekülgsse kõverusega.		
6. Tüveõnalad	On lubatud sügavusega mitte üle $\frac{1}{10}$ tüveotsa läbimõõdust		On lubatud
7. Keerdkasv	On lubatud kiudude kõrvalekaldu misel otsesuunast mitte üle $\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	
	ladvaotsa läbimõõdu võrra iga pik kuse jooksva meetri kohta		On lubatud
8. Kaksiksüda	Ei ole lubatud	On lubatud, kui see paikneb väljalõigatavas osas (plangus), mille paksus mitte üle $\frac{1}{5}$ palgi läbimõõ dust.	On lubatud
9. Tõrvasus (vähk)	Ei ole lubatud	On lubatud ulatavusega palgi pikisuunas mitte üle 1 m	$\frac{1}{2}$ palgi pikkuses
	Märge: Liipripakkudel on lubatud laiusega mitte üle 7 sm ja sügavusega ladva otsast mitte üle 4 sm ja tüveotsast mitte üle 5.5 sm.		
10. Kuivkülgsus	Ei ole lubatud	On lubatud sügavusega mitte üle $\frac{1}{10}$ palgi läbimõõ dust.	On lubatud
	Märge: Liipripakkudel on lubatud igasugune kuivkülgsus kui puidu terve osa segmendi kõrgus on vähemalt 20 sm.		

Puiduvigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	valiksordil	1-sel sordil	2-sel sordil
11. Tõrvaslaigud, labad ja karrid	$\frac{1}{10}$	On lubatud sügavusega mitte üle: $\frac{1}{10}$ palgi läbimõõdust	$\frac{1}{3}$
		Tõrvaslaigud lubatud piiramatult.	

8. Palgid peavad olema valmistatud koorimatult.

9. Palgid peavad olema okstest tasaseks laasitud ja otsad saetud täisnurga all pikiteljele. Lubatav viltulõige ei tohi ületada $\frac{1}{10}$ saetud otsa läbimõõdust.

OKASPUU ÜMARMATERJAL (GOST 468—49).

Markeerimise märgid sortimentide järele.

Käesolev standard hõlmab okaspuu liikidest ümarmaterjale, mida tarvitatakse ilma pikiläbisaagimiseta ja mis on määratud tööstuslike, tsiviil- ja raudteehoonete ehituseks, sillaehituseks, rammvaiadeks, puulaevade ehituseks ja remondiks, laeva pealisehitisteks (rangou-tiks) ning side- ja elektriõhuliinide puust tugede ja postide jaoks.

I Liigitus.

1. Metsamaterjalid jagunevad kvaliteedilt kolme sorti: 1-ne (valik); 2-ne ja 3-as sort.
2. Metsamaterjalide otstarve sortide järele on järgmine:

Sort	Otstarve
Esimene (valik)	Püsivate ehitiste rebimisele ja painutusele allutatud vastutusrikaste elementide jaoks, näiteks: kandekaarte (fermade) alumisteks vöödeks (selle hulgas ka raudteesildade kandeava kateteks), sildade kandetaladeks, vastutusrikaste aluste rammvaiadeks, sillasammaste tugedeks, samuti laeva pealisehitiste (rangouti), kiilude, kiilsoonte ja nurksidestuse pruside jaoks.
Teine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Püsivate ehitiste survele allutatud vastutusrikaste elementide jaoks, näiteks: kandekaarte ülemisteks vöödeks, põhilisteks kandvateks tugedeks, samuti puulaevade kandvateks detailideks. 2. Ajutiste ehitiste rebimisele ja painutusele allutatud elementide jaoks, näiteks: kandekaarte alumisteks vöödeks (väljarvatud raudtee sildade kandeavade katted), ülemisteks rõht-palkideks, sildade kandetaladeks ja sillasamba tugedeks, samuti puulaevade elementideks. 3. Elektriinide jaoks pingega 110 kW ja eriti vastutusrikaste liinide jaoks pingega 35 kW, samuti I ja II klassi sideliinide ja II ja III klassi traatülekande liinide jaoks.
Kolmas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ajutiste ehitiste survele allutatud elementide jaoks, näiteks: kandekaarte ülemisteks vöödeks, põhilisteks kandvateks tugedeks, rammvaiadeks ja puitrööbasteks. 2. Elektriinide jaoks pingega alla 35 kW ja III klassi sideliinide jaoks, samuti I klassi traatülekande liinide jaoks.

II Tehnilised tingimused.

Puuliigid.

3. Metsamaterjalid valmistatakse järgmistest puuliikidest: mänd, kuusk, lehis, seedrimänd ja nulg.

4. Laeva pealisehitiste, rammvaiade, silla- ja laevaehituse jaoks puuliigid ja nende vahed, side- ja elektriõhuliinide jaoks nulu palkide hulk määratakse kindlaks hankelepinguga.
5. Külgtulbad side-liinide ja postijätkud elektriliinide jaoks valmistatakse männi, lehise ja seedrimänni puidust. Külgtulpade ja postijätkude valmistamine kuuse ja nulu puidust on erandina lubatav vaid neil juhtudel, kui varustamine toimub kohalikest metsadest ja männi, lehise ja seedrimänni saamine on seotud kaugete vedudega.
6. Pikkuste ja jämeduste mõõdud on antud allpool sortimentide suundumise järele.

Sortimentide nimetus	Sort	Mõõ t e d	
		läbimõõt sm	pikkus m
1. Palgid laeva pealisehitisteks (rongoutiks)	1-ne	8 ja enam	4—17
2. Palgid rammvaiadeks	1-ne	18 ja enam	6,5 ja 8,5
a) raudteesilla rammvaiadeks	1-ne	24—34	10—16 ühe meetri vahedega
3. Ehituspalgid, selle hulgas ka sillaehituseks	1, 2 ja 3	12 ja enam	4—9
a) raudteesildade ehituseks	1, 2 ja 3	24—34	6,5, 8,5 ja 10—16 ühe meetri vahedega
4. Palgid puulaevade ehituseks	1 ja 2	18 ja enam	3—15
5. Palgid side- ja elektriõhuliinide jaoks:			
a) sideliinideks	2 ja 3	14—24	6,5; 7,5; 8,5; 9,5; 11 ja 13
b) sideliinide külgtulbad	2 ja 3	16—26	2,75; 3,25 ja 3,5
c) elektriliinipostid ja tugipostid	2 ja 3	14—26	4—9 astmevahedega 0,5
		16—26	11 ja 13

Sortimentide nimetus	Sort	Mõõted	
		läbimõõt sm	pikkus m
d) kõrgepingepostide külgtulbad	2 ja 3	26—30	6,5
e) elektrifitseeritud raudteeliini postid	1 ja 2	20—28	12,5; 13; 15
f) elektrifitseeritud raudteeliini postide külgtulbad	1 ja 2	28—30	5; 6
6. Peenike ümar-materjal:			
a) pikk-peenmaterjal	2 ja 3	8—11	} 3—9
b) lätmaterjal	3-as	3—7	

7. Pikkuse astmevahedeks kõigil sortimentidel, väljaarvatud palkidel elektriliini jaoks on määratud 0,25 m.

8. Ehituspalgid alla 4 m valmistatakse eritellimiste peale.

9. Palkidel pikkusega 4 m ja enam peab olema pikkuse ülemõõt 5 kuni 10 sm. Kõrvalekaldumine pikkuses võib olla ± 2 sm.

Kvaliteet:

10. Erinevalt sortidele metsamaterjalid peavad oma kvaliteedilt vastama järgnevatele nõuetele:

Puidu vigastuste nimetused	Vigastuste normid sortide järele		
	1-sel	2-sel	3-ndal
1. Oksad ja jämevõsundid	On lubatud mõõdetes kuni:		On lubatud
a) igasugused oksad, peale pehkinud ja tubakaoksad	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	
	ladvaotsa läbimõõdust.		
	Kõigi oksade mõõdete summa ühes ristlõikes (ühes männases): palkidel läbimõõduga kuni 25 sm		
	ei või ületada		
	$\frac{3}{4}$	1	
	ladvaotsa läbimõõtu;		
	palkidel läbimõõduga üle 25 sm		

Puidu vigastuste nimetused	Vigastuste normid sortide järele		
	1-sel	2-sel	3-ndal
	ei või ületada ladvaotsa läbimõõtu	ei ole piiratud	
	kusjuures keskmine kaugus männaste vahel kogu palgi pikkusel ei või olla alla		
	0,5 m	0,3 m	
	Ümarmaterjalil laeva pealisehitiste jaoks on lubatud oksad mõõdetes mitte üle 50 mm kaugusega nende vahel, ümarmaterjali pikkuse suunas mitte alla 60 sm.		
b) pehkinud oksad	Ei ole lubatud	On lubatud „iga-suguste oksade” (lõige „a” all) normis, väljaarvatud laevaehituse palgid, kus pehkinud oksade mõõted ei või ületada 40 mm	On lubatud
c) tubaka-oksad	Ei ole lubatud	Ei ole lubatud	On lubatud arvult mitte üle 1 tk palgi pikkuse 2 m kohta, mõõdetes mitte üle $\frac{1}{5}$ palgi ladvaotsa läbimõõdust
d) jämevõsundid		Ei ole lubatud	On lubatud

Märke: Oksa mõõde tehakse kindlaks tema läbimõõdu järele, mis mõõdetakse perpendikulaarselt sortimendi teljele.

Puidu vigastuste nimetused	Vigastuste normid sortide järele		
	1-sel	2-sel	3-ndal
2. Igasugused mädanikud ja maltspuidu punetus	E i o l e l u b a t u d		
3. Sisemine punetus	Ei ole lubatud		On lubatud laikude näol, millede mõõted ei ole piiratud, tingimusel, et tabatud puidu kõvadus ei ole vähem teda ümbritseva puidu kõvadusest.
4. Maltspuidu seenvärvused:			
a) sinetus	On lubatud sügavusega mitte üle $\frac{1}{10}$ otsa läbilõikest		On lubatud
b) maltspuidu pruunistus	Ei ole lubatud		On lubatud
5. Tõugu käigud	On lubatud ainult pinnapealsed, üraskite kahjustuse tagajärjel		On lubatud mitte üle kolme käigu palgi pikkuse l jooksva m kohta
6. Igasugused sisemised pikilõhed ja ühepoolsed otsmised kuivamislõhed	On lubatud ulatavusega otsalõiget mööda mitte üle $\frac{1}{4}$ ladvaotsa läbimõödust	$\frac{1}{3}$	On lubatud
7. Külgmised kuivamislõhed ja külmalõhed	On lubatud sügavusega mitte üle $\frac{1}{4}$ ladvaotsa läbimõödust, ulatavusega palgi pikisuunas mitte üle: $\frac{1}{3}$ kogu pikkusest. Külmalõhe harjaga ei ole lubatud	$\frac{1}{3}$	On lubatud
8. Läbivad otsmised kuivamislõhed	On lubatud ulatavusega palgi pikisuunas mitte üle: $\frac{1}{4}$ vastava otsa läbimõödust, arvesse võtmata ülemõõtu, kus selliseid lõhesid ei arvestata.	$\frac{1}{2}$	1

Puidu vigastuste nimetused	Vigastuste normid sortide järele		
	1-sel	2-sel	3-ndal
9. Ringlõhe:	Rangoutis ei ole lubatud		
a) täielik	On lubatud läbimõõduga kuni		
	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$
b) osaline	ladvaotsa läbimõõdust.		
	On lubatud kauguse puhul keskpunktist mitte üle		On lubatud kaare pikkusega mitte üle $\frac{3}{4}$
	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	
	raadiuse pikkusest ja kaare pikkusega mitte üle		
	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	
	ringjoonest		
10. Kõverus	On lubatud mitte üle:		
a) ühekülgne	1%	1%	2%
	sortimendi pikkusest rangouti jaoks mitte üle 0,5%		
	Märkmed:		
	1. Paindemäära kindlakstegemisel tüvikate palkide juures tüüka otsa esimest meetrit arvesse ei võeta.		
	2. 2-se sordi palkidel elektri õhuliinide jaoks on lubatav ühekülgne kõverus — 3%, 3-nda sordi sideliini postidel kuni 5%; peenikesel ümarmaterjalil — 3%.		
b) mitmekülgne	Ei ole lubatud		On lubatud mitte üle 1% sortimendi pikkusest
11. Tüviksus, õnalad ja koonelisus	On lubatud		
	Märge: Rammvaia palkidel tüviksus on lubatud, kui vahe tüüka ja tüükast 1 m kauguse ristlõike läbimõõtude vahel ei ole üle 10 sm; õnalad on lubatud sügavusega kuni $\frac{1}{6}$ tüükaotsa läbimõõdust; koonelisus on lubatud mitte üle 1 sm 1 jooksva m kohta. Ümarmaterjalil rangouti jaoks on lubatud vaid koonelisus — mitte üle 1 sm 1 jooksva m kohta.		
12. Mehaanilised vigastused — sisseraaided ja labad	On lubatud sügavusega kuni:		
	$\frac{1}{20}$	$\frac{1}{20}$	$\frac{1}{10}$
	ladvaotsa läbimõõdust.		

Puidu vigastuste nimetused	Vigastuste normid sortide järele		
	1-scl	2-scl	3-dal
13. Kuivkülgus ja lahtine sissekasv	On lubatud nõgu raadiuse suunas mõõtega mitte üle $\frac{1}{10}$	On lubatud nõgu raadiuse suunas mõõtega mitte üle $\frac{1}{6}$	On lubatud
	ladvaotsa läbimõõdust, haaravusega kuni $\frac{1}{2}$ ringjoonest ja ulatavusega kuni		
	1 m	2 m	
14. Kinnine sissekasv	On lubatud ulatavusega otsalõike pinnal mitte üle $\frac{1}{5}$	On lubatud ulatavusega otsalõike pinnal mitte üle $\frac{1}{4}$	On lubatud
	vastava otsa läbimõõdust		
15. Tõrvasvähk	Ei ole lubatud	On lubatud laiusega kõige suurema haarde kohalt mitte üle $\frac{1}{3}$	On lubatud laiusega kõige suurema haarde kohalt mitte üle $\frac{3}{4}$
		ringjoonest ja pikkusega mitte üle	
		0,3 m	0,5 m
16. Keerdkasv	On lubatud kiudude otsesuunast kõrvalekaldumisel pikkusel 1 jooksva meetri kohta kuni $\frac{1}{3}$	On lubatud kiudude otsesuunast kõrvalekaldumisel pikkusel 1 jooksva meetri kohta kuni $\frac{2}{3}$	On lubatud
	ladva otsa läbimõõdust, kuid mitte üle:		
	8 sm	12 sm	
	Märkmed:		
	1. Ümarmaterjalil laeva pealisehitiste jaoks on lubatud keerdkasv mitte üle 5%.		
	2. Keerdkasv mõõdetakse ladvapoolse otsa esimesel kahel meetril.		

Töötlemine.

13. Metsamaterjalid peavad olema okstest tasaseks laasitud tüve tasapinnani ja otsad saetud täisnurga alla pikiteljele, lubatud kõrvalekaldumisega pikkuses: sortimentidel läbimõõduga kuni 25 sm kuni 2 sm, sortimentidel läbimõõduga üle 25 sm kuni 5 sm.
14. Metsamaterjalide töötlemine koorimise suhtes peab vastama järgnevaile nõudeile:
- a) Iga liiki postid, samuti tugitulbad ja külgtulbad peavad olema poolpuhtaks kooritud. Ümarmaterjal laeva pealisehitiste jaoks kooritakse mäha allesjätmisega.

Märge: Imbutamisele kuuluvad postid peavad olema täispuhtaks kooritud, s. o. ilma mähakoort peale jätmata.

- b) Ehituse ja laevaehituse palkide, peene ümarmaterjali ja rammvaiade jaoks koorimise kohustus ning koorimisviis määratakse kindlaks tellimisega.
- c) Metsamaterjalid, mis kuuluvad äralaadmisele ajavahemikul 1. maist kuni 1. septembrini, peavad olema kooritud.

TOEPUUD (GOST 616—47).

Markeerimise märk „P“.

Tehnilised tingimused.

1. Toe puud valmistatakse järgmistest puuliikidest: mänd, kuusk, lehis, seeditrimänd ja nulg.
2. Toe puude pikkuse ja jämeduse mõõdet määratakse kindlaks: kivisöetööstusele vastavalt tabelile nr. 1; mäetööstusele vastavalt tabelile nr. 2.
3. Kõrvalekaldumised toe puude pikkusmõõdetest on lubatud ± 2 sm ulatuses.
4. Pikkusmõõdetelt jagunevad toe puud lühikesteks ja pikkadeks: lühikesed — pikkusega kuni 2 m ja pikad — pikkusega 2,1 m ja enam.
5. Valmistavate toe puude (kogusline) suhe pikkuste ja jämeduste järgi määratakse kindlaks hankelepingus.

Puidu vigastuste nimetus	Lubatud vigastuste normid
1. Tubakaoksad, mädanik (sõelmädanik, maltspuidumädanik, väline ja sisemine pehmemädanik), maltspuidupunetus, tõugukäigud ja sisse-raided	Ei ole lubatud
2. Sisemine punetus	On lubatud ainult kuni 2,2 m pikkustel toe puudel, kui punetusega nakatatud puit ei erine kõvaduse poolest teda ümbritsevast tervest puidust.
3. Kõverus	On lubatud ühekülgne kõverus kuni 25 sm jämedustel toe puudel mitte üle 1%, üle 25 sm jämedustel aga mitte üle 2%. Mitmekülgne kõverus on lubatud ühes tasapinnas mitte üle 1%.
4. Kuivamislöhed	On lubatud pinnapealsed ja otsmised — sügavusega kuni $\frac{1}{3}$ vastava otsa läbimõõdust. Märge: Ei ole lubatud toe puu kahelt vastastikku asuvalt külgpinnalt ühte läbimõõdu joont mööda suunduva kahe radiaalse löhe esinemine, kui nende sügavus kogusummas ületab $\frac{1}{2}$ toe puu läbimõõdust.

5. Ringlõhed

On lubatud täielik ringlõhe läbimõõdus mitte üle 0,25 vastava otsa läbimõõdust. Osaline ringlõhe on lubatud kaarte kogupikkuse juures mitte üle 0,5 vastava otsa läbimõõdust.

M ä r g e: Ei ole lubatud ringlõhe ja radiaalse lõhe üheaegne esinemine, kui ringlõhe kujutab endast radiaalse lõhe pikendust (aastaringi mööda).

6. Toepuud peavad olema kooritud poolpuhtaks niine allesjätmisega ja okstest puhtaks laasitud tüve tasapinnani, nende otsad aga saetud risti pikiteljele, kusjuures lubatud lõikekallak ei tohi ületada 1 sm.

Parvetatava puidu juures on lubatud niine puudumine. Imbutamiseks määratud toepuud peavad olema puhtaks kooritud ilma niine allesjätmiseta.

7. Toepuud tuleb üleandmiseks ülesladuda eraldi virnadesse sorteerituna pikkuste ja jämeduste järgi, kusjuures ühte virna võib laduda toepuud kolme piirneva jämedusmõõduga — kaks paarituarvulist ja üks nendevaheline paarisarvuline, millised vastavad antud pikkusele tabelite 1 ja 2 kohaselt.

8. Lühikeste toepuude ladumise tihedus riitades peab olema keskmiselt 74%. Ladumise tihedus määratakse kindlaks järgmiselt: Iga prooviriida esikülje vastaspoolsete nurkade vahele tõmmatakse kriidiga, värviga või söega sirgjoon (diagonaal). Diagonaali pikkus mõõdetakse 1 sm täpsusega, kusjuures osad alla 0,5 sm jäetakse ära ja osad 0,5 sm ja enam loetakse terveteks sentimeetriteks. Diagonaalil mõõdetakse ühtlasi virna õhuvahed või puidu osa pikkus 0,5 sm täpsusega, kusjuures osad alla 3 mm jäetakse ära ning alates 3 mm ja enam arvatakse 0,5 sm. Ohuvahede või puiduosa pikkuste summa, tervetes sentimeetrites jagatakse diagonaali üldpikkusele ja saadakse ladumise tihedus sajandikkudes osades. Vaialuste korral ladumise tiheduse kontrollimiseks tõmmatakse samal proovil teine diagonaal, toimides järgnevalt samuti nagu eelmisel korral.

Mõõtmise aritmeetilise keskmise järgi määratakse antud proovi ladumistihedus.

Toepuud kivisöetööstusele GOST (616—47)

Pikkus m	Ladva läbilõike diameeter sm-tes									
0,5	7—9	9—11	—	—	—	—	—	—	—	—
0,6	7—9	9—11	—	—	—	—	—	—	—	—
0,7	7—9	9—11	—	—	—	—	—	—	—	—
0,8	9—9	9—11	11—13	—	—	—	—	—	—	—
0,9	—	9—11	11—13	—	—	—	—	—	—	—
1,0	—	9—11	11—13	—	—	—	—	—	—	—
1,1	—	9—11	11—13	—	—	—	—	—	—	—
1,2	—	9—11	11—13	—	—	—	—	—	—	—
1,4	—	—	11—13	13—15	—	—	—	—	—	—
1,5	—	—	11—13	13—15	15—17	—	—	—	—	—
1,6	—	—	11—13	13—15	15—17	—	—	—	—	—
1,8	—	—	11—13	13—15	15—17	—	—	—	—	—
2,0	—	—	—	13—15	15—17	—	—	—	—	—
2,1	—	—	—	13—15	15—17	—	—	—	—	—
2,2	—	—	—	13—15	15—17	17—19	—	—	—	—
2,3	—	—	—	—	15—17	17—19	—	—	—	—
2,4	—	—	—	—	15—17	17—19	—	—	—	—
2,5	—	—	—	—	15—17	17—19	19—21	—	—	—
2,6	—	—	—	—	—	17—19	19—21	—	—	—
2,8	—	—	—	—	—	17—19	19—21	—	—	—
3,0	—	—	—	—	—	17—19	19—21	21—23	—	—
3,2	—	—	—	—	—	17—19	19—21	21—23	—	—
3,5	—	—	—	—	—	—	19—21	21—23	—	—
4,0	—	—	—	—	—	—	19—21	21—23	—	—
4,5	—	—	—	—	—	—	19—21	21—23	23—25	25—27
5,0	—	—	—	—	—	—	19—21	21—23	23—25	25—27
5,5	—	—	—	—	—	—	—	21—23	23—25	25—27
6,0	—	—	—	—	—	—	—	21—23	23—25	25—27

Kaevanduse toepuude mõõted mäetööstuse jaoks.

Tabel 2.

Pikkus m	L a d v a o t s a j ä m e d u s s m - t e s												
1.0	11-13	13-15	15-17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.1	11-13	13-15	15-17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.2	11-13	13-15	15-17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.3	11-13	13-15	15-17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.4	—	13-15	15-17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.5	—	13-15	15-17	17-19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.6	—	—	15-17	17-19	19-21	—	—	—	—	—	—	—	—
1.7	—	13-15	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	—	—	—	—
1.8	—	—	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	—	—	—	—
1.9	—	—	15-17	17-19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.0	—	—	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	—	—	—	—
2.1	—	13-15	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	29-31	31-33	33-35	35-37
2.2	—	—	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	29-31	31-33	33-35	35-37
2.3	—	13-15	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	29-31	31-33	33-35	35-37
2.4	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
2.5	—	13-15	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	29-31	31-33	33-35	35-37
2.6	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	29-31	31-33	33-35	35-37
2.7	—	—	15-17	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
2.8	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
2.9	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	29-31	—	33-35	—
3.0	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
3.1	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
3.2	—	—	—	—	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
3.3	—	—	—	—	19-21	21-23	23-25	25-27	27-29	29-31	31-33	33-35	35-37
3.4	—	—	—	—	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
3.5	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	—	—	—	—	—
3.6	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
3.8	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	25-27	—	—	—	—	—
3.9	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
4.0	—	—	—	17-19	19-21	21-23	23-25	—	—	—	—	—	—
4.2	—	—	—	—	—	21-23	23-25	25-27	—	—	—	—	—
4.5	—	—	—	—	—	21-23	23-25	25-27	—	—	—	—	—

Märkus. Nikopol-Marganets trusti kaevandustele ja Polunotšnoi kaevandusele on lubatav eritellimise korral valmistada ja saata eelpool toodud mõõtudest jämedamaid kaevanduse toepuid.

PABERIPUUD (GOST 284—47).

Markeerimise märk „X“.

I Liigitus.

1. Sõltuvalt puidu kvaliteedist ja otstarbest, jaotatakse paberipuud kahte sorti:

I sort on määratud ekstra, priima, A ja isolatsiooni tselluloosi valmistamiseks, samuti tselluloosi valmistamiseks Goznak'i kunstsiiditööstuse ja keemilise ümbertöötlemise jaoks.

II sort on määratud muude tselluloosisortide ja puitmassi valmistamiseks.

II Tehnilised tingimused.

2. Paberipuud valmistatakse järgmistest puuliikidest: kuusk, nulg, haab, pappel ja mänd.

Märge: Männi paberipuud on määratud tselluloosi valmistamiseks sulfaat-menetluse teel.

3. Paberipuude mõõted on järgmised:

a) pikkus — 1,0; 1,07; 1,10; 1,20; 1,25; 2,0; 2,2; 2,3; 2,5 ja 3 m.

b) läbimõõt — 8 kuni 25 sm.

4. Kuni 3 m pikkustel paberipuudel on lubatav kõrvalekaldumine pikkuses ± 2 sm.

Pikkmaterjalina valmistavatel paberipuudel peab olema pikkuse ülemõõt 1 sm iga meetri kohta, kuid mitte üle 6 sm kogu paku kohta.

5. Puidu kvaliteet paberipuude üksikutel sortidel peab vastama järgnevaile nõudeile.

Puidu vigastuste nimetused	1-ne sort	2-ne sort
1. Mädanik (sõel-mädanik, pehmemädanik)	Ei ole lubatud.	
2. Tõrvalaik ja tõrvavähk	a) puhtakskooritud paberipuudel ei ole lubatud; b) poolpuhtaks kooritud paberipuudel on lubatud sügavusega kuni 3 mm; c) koorimata paberipuudel on lubatud piirides, mis tagavad peale poolpuhtaks koorimist asetsemise sügavuse mitte üle 3 mm; d) männi paberipuudel võib tõrvaslaike olla piiramatult.	On lubatud.

Puidu vigastuste nimetused	1-ne sort	2-ne sort
3. Räni ja paikne ränistumine	On lubatud mitte üle $\frac{1}{4}$ ottselõike pinnast.	Mitte üle $\frac{1}{2}$ ottselõike pinnast. Märge: Mäni paberipuudel on lubatud piiramatult.
4. Punetus	On lubatud pealispinnaline puidu punastumine (tekitatud termiide tegevuse läbi). Märge: Mäni paberipuudel on lubatud mädaniku tunnusteta.	On lubatud — ilma mädaniku tunnusteta.
5. Kõverus	On lubatud ühekülgne, painemääraga mitte üle 2 sm 1 jooksva m kohta.	
6. Hallitus	On lubatud ainult pinnapealne	
7. Sissekasv	Ei ole lubatud.	7. Puhtaks kooritud paberipuudel ei ole lubatud, poolpuhtaks kooritud ja koorimata paberipuudel on lubatud sügavusega kuni 4 sm. Märge: Mäni paberipuudel on lubatud piiramatult.
8. Sinetus	On lubatud pealispinnaline. Märge: Mäni paberipuudel on lubatud	On lubatud.
9. Oksad täiesti terved kokku kasvanud, selle hulgas ka väljalangevad oksad	Ei arvestata oksti läbimõõduga kuni 20 mm Arvestatavad oksad on lubatud mõõdetega kuni 30 mm	35 mm
	Märge: Kõikide puuliikide juures on oksad lubatud arvult mitte üle 5 tüki 1 jooksva meetri kohta.	
10. Pehmenenud ja pehkinud oksad	Ei ole lubatud.	On lubatud asetamise sügavusega mitte üle 2 sm.
11. Sarvoksad, tõrvoksad jämevõsundid ja tubakaoksad.	Ei ole lubatud.	
12. Tõugukäigud	Ei ole lubatud	Lubatud.

Märge: Jalalkuivanud või kahjutulest rikutud, kuid mitte söestunud puudest valmistatud paberipuid on lubatud üle anda, kui nende kvaliteedilt vastab tehnilistele nõuetele.

6. Paberipuid võib valmistada ja üle anda nii kooritud kui ka koorimata olekus.

On lubatud järgmised koorimisviisid:

- a) puhtaks koorimine, s. o. koore ja mähakoore täieliku kõrvaldamisega,
 - b) poolpuhtaks koorimine, s. o. ilma mähakoore kõrvaldamiseta ja
 - d) täielik koorimine (mäha ajal).
7. Koorimise viis, paberipuude hulk iga koorimisviisi järele, samuti koorimata paberipuude hulk määratakse kindlaks hankelepinguga, sõltuvalt selle ettevõtte sisseseadetest, millise jaoks paberipuud hangitakse.
8. Paberipuude töötlemine peab vastama järgmistele nõudeile:

- a) parvetusele ettenähtud paberipuud kooritakse NSVL Metsatööstuse Rahvakomissariaadi juhendi kohaselt.
- b) Paberipuude otsad peavad olema saetud perpendikulaarselt teljele, oksad ja kümmud aga tasaseks raiutud puidu tasapinnani.
- d) sisseraided ja lahad on lubatud mitte üle $\frac{1}{20}$ paberipuu läbimõõdu sügavusest;
- e) hargnevusega paberipuud ei ole lubatavad;
- g) paberipuud läbimõõdus üle 25 sm peavad tellija nõudmisel olema lõhutud ja puhtaks kooritud;
- h) puhtakskoorimise juures peavad okste ümbrused olema hoolikalt puhastatud koorest ja mähakoorest.

III Märgistamise, vastuvõtmise, alalhoidmise, mõõtmise ja arvestamise reeglid.

9. Paberipuud peavad olema sorteeritud eraldi puuliikide, sortide ja pikkuste järgi ning peavad olema laotud vähemalt 1 m kõrgustesse riitadesse, tüveotstega mõlemile poole. Paberipuude riida alumine kiht laotakse aluspuule. Aluspuud peavad olema valmistatud tervest ja kooritud okaspuupuidust.

Märge: Lahtisele parvetusele ettenähtud paberipuu-pikkmaterjali ei sorteerita.

10. Paberipuu riidad laotakse kuivadele kohtadele, mis puhastatud rohust, prahist, laastudest ja lumest. Paberipuu-pikkmaterjali virnade vahel peavad olema vahekäigud laiusega 0,75 kuni 1 m; samasugused vahekäigud peavad olema ka paberipuu-lühimaterjali iga riidapaari vahel.

11. Paberipuude kvaliteedi ja mõõdete kindlakstegemine toimub proovide võtmise teel.

Proovid peavad olema võetud kuni 10%-lisel hulgal üleantavast paberipuude partiist (mahu järele).

Juhul, kui võetud proovide hulgas leidub 3% paberipuid, mis ei vasta käesolevale standardile, võetakse kahekordne hulk paberipuid. Kui esineb ka sel korral paberipuid, mis ei vasta käesoleva standardi nõuetele, praagitakse kogu partii.

12. 1 kuni 2,5 m pikkuste paberipuude mõõtmine toimub ruumimõõdus. Mahu mõõtühikuks on ruumimeeter.

Paberipuude arvestamine riitades toimub tihumeetrites.

MÄNNI AVIOPAKUD („GOST W 1015—41 a“).

Markeerimise märk „A“.

I Määramine.

1. Pakud on ettenähtud männi avioprusside valmistamiseks paksusega 30 mm ja enam.

II Liigitus.

2. Sõltuvalt aviotsooni määrast pakud liigitatakse kahte sorti: esimene ja teine sort.
Esimesse sorti kuuluvad pakud, millel aviotsooni ulatus on vähemalt $\frac{3}{4}$ paku ringist. Teise sorti kuuluvad pakud, millel aviotsooni ulatus on $\frac{1}{2}$ kuni $\frac{3}{4}$ paku ringist.

Märge: Aviotsooniks loetakse paku perifeerne osa koorest keskkoha poole (malts kui ka lülipuit), mis vastab puidu kvaliteedilt käesoleva standardi nõuetele. Aviotsooni määr tehakse kindlaks paksusega otsa raadiust mööda ja ulatavusega paku otsa ringjoont mööda.

III Tehnilised tingimused.

3. Paku mõõtudeks on:
Jämedus ladvaotsa läbimõõdu järele ilma kooreta 25 sm ja enam.
Pikkus 2 m ja enam, astmevahedega 0,1 m.
Märge:
 - a) Üle kahe meetri pikkustel pakkudel on lubatud ka vähem jämedus kohustaval tingimusel, et paku läbimõõt 2 m kaugusel tüveotsast arvates ei ole alla 25 sm, 2-meetrilist pikkust ületavat paku osa, kui selle läbimõõt on alla 25 sm, ei loeta aviopuiduks.
 - b) Pakud, mis ettenähtud saagimiseks harilikel vertikaalraamid, valmistatakse vähemalt 3 m pikkused. Täiendav osa pealpool 2 m pikkust, ei tarvitse olla aviopuit.
 - c) Aviotsooni paksus ladvaotsa raadiust mööda ei tohi olla alla 4 sm.
4. Pakkude puidu kvaliteet peab vastama järgmistele nõuetele:
 - a) makrostruktuurilt.
Suvised protsent ei tohi olla vähem kui 10. Aasta ringide arv ühes sentimeetris — ei tohi olla alla 3 ega üle 25.
Mitte-avioosa otsal ei ole aastaringide arv piiratud.

EXDIBITUM

Makrostruktuuri määratlemine toimub STU 195 järele.
b) Puidu kvaliteedilt.

Puidu vigastuste nimetus	Lubatud vigastuste normid
1. Ülemäärane malts-puit, ürasekikäigud, vaigulõhed ja kahekordne maltspuit.	On lubatud.
2. Vesikiht, punetumine, ringlõhed, kõva pruun mädanik.	2. On lubatud paku keskosas ulatamata aviotsooni
3. Südamikü mädanik (kännupealne)	3. On lubatud tüve keskosas, südamikust arva-tes raadiust mööda mitte kaugemale kui $\frac{1}{5}$ ladva otsa läbimõõdust. Igaüksused teised mädaniku nähted on lubamatud.
4. Tõrvaslaigud, labad, vaigutusribad ja lah-tine sissekasv.	4. On lubatud kuni 2,5 sm sügavuseni.
5. Keerdkasv.	5. On lubatud, kui kiudude kõrvalekaldumine otse suunast ei ole üle 8 sm ühe m kohta.
6. Räni ja punapuit.	6. On lubatud, kui nad ei võta oma alla üle $\frac{1}{2}$ aviotsooni paksusest, mitteaviotsoonis on räni ja punapuidu mõõted piiramatud. Pakkude ekstsentrilisus ei ole piiratud.
7. Kõverus.	7. On lubatud ühekülgne kõverus hindemää-raga mitte üle 2 sm 1 m kohta.
8. Rebitud koor.	8. On lubatud üksikute sinetuselaikude ole-masoluga koorest paljastatud kohal, kui need ei ulata sügavamale kui 0,5 sm.
9. Kinnine sissekasv	9. On lubatud otsade juures aviotsoonis kuni 1,5 sm sügavuseni, kuid mitte üle ühe kum-magi otsa kohta. Mitte aviotsoonis aga pii-ramatult, tingimusel, et sissekasvust tingitud kiudude kõverus ei ulata aviotsooni sisse.
10. Tüve õnalad (tüve otsa ringjoone eba-korrapärasusest tin-gitud sügavikud).	10. On lubatud pakkude juures, mille jämedus kuni 35 sm, sügavusega kuni 5 sm; pakkude juures, mille jämedus 36 sm ja rohkem, süga-vusega kuni 8 sm.
11. Koonilisus	On lubatud, kui vahe ladva läbimõõdu ja tüükast 1 m kauguselt võetud läbimõõdu vahel ei ole rohkem kui 2 sm iga meetri paku pikkuse kohta.
10. Tüve õnalad (tüve muhud).	Ei ole lubatavad paku avioosas.

Puidu vigastuste nimetus	Lubatud vigastuste normid
13. Lõhed (tuulelõhed, pikilõhed, päikese-lõhed).	<p>On lubatud mõlemis paku otsas aviotsoonis ainult radiaalsed piki kiude kulgevad lõhed, sügavusega mitte üle 5 sm kuni 3 m pikkuste pakkuude juures ja sügavusega kuni 10 sm üle 3 m pikkuste pakkude juures.</p> <p>Mitte-avioosas lõhede arv ja ulatus ei ole piiratud. Otsalõhed, samuti ka külglõhed on lubatud piiramata sügavusega kui need paiknevad osas mida oleks võimalik välja saagida $\frac{1}{5}$ paku läbimõõdu paksuse planguna.</p>
14. Värviribad.	<p>On lubatud laikude ja ribade näol, kui nad ei ole tekkinud seente tegevuse tagajärjel.</p>

M ä r g e: Mitte-aviotsoonis on lubatud kõik vigastused, välja arvatud mädanik.

T ö ö t l e m i n e.

5. Pakkude töötlemine peab vastama järgmistele nõuetele:
- Pakud peavad olema koorimata ja laasitud okstest kuni tüve tasapinnani.
 - Paku otsad peavad olema saetud täisnurga all paku pikiteljele.
 - Sisseraided, mis tekkinud paku valmistamisel, on lubatud sügavusega mitte rohkem kui 0,1 paku jämedusest sisseraide kohal.

IV Markeerimine.

6. Pakud peavad olema markeeritud tingmärkide näol pealekantud märkide abil, mis tähistavad sorti, läbimõõtu ja sortimenti.

V Vastuvõtmise, mõõtmise ja arvestamise reeglid.

7. Pakud esitatakse üleandmiseks sortide järele eraldatult ja aluspuudele virnadesse laotult. Virnade vahel peavad olema jäetud 0,75—1 m laiused vahekaigud.
8. Kontroll pakkude kvaliteedi ja mõõtude vastavuse üle käesoleva standardi nõuetele toimetatakse tükiviisi või proovide võtmise teel. Võetud proovide suurus ei tohi olla vähem kui 10% üleantava partii üldkogusest. Proovide tulemused laiendatakse kogu partiile.

Juhul, kui võetud proovide hulgast leidub kuni 5% mahust üleantavaid pakke, mis ei vasta käesoleva standardi nõuetele, võetakse uus proov kahekordses suurus. Kui osutub ka sel korral, et käesolevale standardile mittevastavaid pakke on hulga järele

- üle 3%, jäetakse terve partii vastuvõtmata ja seda võib teistkordseks üleandmiseks esitada alles peale ümbersorteerimist.
9. Pakkude pikkus mõõdetakse kuni 0,1 m täpsusega, kusjuures alla 0,1 m osad arvesse ei võeta. Paku viltuse otsalõike puhul mõõdetakse paku pikkus lühemat külge mööda.
 10. Aviotsooni paksus arvestatakse täissentimeetrites, kusjuures alla 1 sm osad ära jäetakse. Aastaringide arv sentimeetrites määratakse kindlaks ladva otsa järele, koorest 1 sm kauguselt raadiust mööda võetud 2 sm pikkusel alal.
 11. Pakkude jämeduse mõõtmine toimub ladva otsa järele ilma kooreta keskmise läbimõõduga (suurema ja väiksema läbimõõdu keskmine) täissentimeetrites, kusjuures osad alla 0,5 sm arvesse ei võeta, osad 0,5 sm ja rohkem loetakse aga täieks sentimeetriks. Pakkude maht arvestatakse tihumeetrites kuni 0,001 m³ täpsusega.
 12. Pakkude massi arvestamisel pikkuses lubatavaid kõrvalekaldumisi arvesse ei võeta.
 13. Esimesesordi pakkude puidu aviokubatuur arvestatakse võrdses suuruses nende mahule, teisesordi pakkudel aga pooles suuruses.

TÜNNILAUAPAKUD (GOST B 743—42).

Markeerimise märk „P“.

Nimetatud pakud on määratud kalasaaduste tünnilaudade saagimiseks.

Pakud ja notid jagunevad kahte sorti: 1. ja 2.

a) Esimene sort on määratud kala ja vedelaine tünnilaudade valmistamiseks.

b) Teine sort on määratud kuivaine tünnilaudade valmistamiseks.

Pakud valmistatakse järgmistest puuliikidest: kuusk, mänd, seedri-mänd, lehis, pärn, haab ja kask.

Mõõdud: Jämedus alates 12 sm.

Pikkus: Nottidel 0,7—2 m astmevahedega 0,1 m.

Pakud 2,0 m ja edasi astmevahedega 0,1 m.

Pikkuse kõrvalekaldumine on lubatud pikkuses ± 2 sm. Pikkuste vahekorrad on kindlaks määratud hankelepingutes.

Omadustelt peavad pakud ja notid vastama järgmistele tehnilistele tingimustele.

Vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid	
	I s.	II s.
1. Mäda (pehme mäda ja südame õös).	Lubatud südame osas pakkudel ja nottidel, jämedusega 18—20 sm mitte rohkem kui 5 sm " 22—24 " " " " 8 " " 26—30 " " " " 11 " " 32—36 " " " " 16 "	
2. Keerdkasv.	Maltspuidu mäda on lubatud pakkudel ja nottidel, mis jämedamad kui 24 sm mitte rohkem kui 1/5 ladva diameetrist. Üheaegselt mäda esinemine maltspuidu kui ka südame osas on lubatud ainult siis kui rikutud osade vahel tervet puitu on vähemalt 7 sm raadiuse sihis.	
3. Punetus ja sinetus.	Lubatud kiudude kõrvalekaldumine sirgjoonest 1/4 ladva otsa diameetrist.	
4. Kõverus	Lubatud, kui vigastatud osa oma kõvaduselt erine ümbritseva puidu kõvadusest.	
Oksad (terved täielikult sissekasvanud ja sarv.)	Lubatud. Ühekülgne kuni 2%.	Lubatud mitmekülgne kuni 4%.
	Lubatud diameetriga mitte jämedamad kui 15 mm piiramatult oksad 15—30 mm mitte rohkem kui 3 tk. pikkuse jookva meetri kohta.	Lubatud diameetriga kuni 50 mm piiramatult.

Vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste määrad	
	I s.	II s.
Oksad (väljalangevad, mustad, vaigu, kõdunevad ja tubaka).	Lubatud piiramatult kuni 10 mm. Oksad 10—30 mm on lubatud 2 tk. jooksva meetri kohta.	Lubatud piiramatult jämedusega kuni 15 mm. Oksad 15—35 mm lubatud 5 tk. jooksva meetri kohta.
Lõhed (külma ja päikese).	Lubatud paku pikkuses mitte rohkem kui 3 sm.	Lubatud mitte rohkem kui 10 auku jooksva meetri kohta.
Ussiaugud.	Ei ole lubatud.	

Pakud valmistatakse koorimatult ja peavad olema puu pinnani tasaseks laasitud.

Otsad peavad olema saetud perpendikulaarselt paku teljele.

Kõrvalekaldumine on lubatud mitte üle 4 sm. Sisseraided, lahad ja lõhed on lubatud sügavusega mitte rohkem kui $\frac{1}{10}$ paku või noti diameetrist.

Üleandmiseks pakud peavad olema sorteeritud puu liikide ja pikkuste järele ning üles laotud aluspuudele.

Üle kahe meetri pikkade pakkude mass tehakse kindlaks ladva otsa mõõdu järele. Pakkude ja nottide mass arvestatakse tihumeeetrites.

Notid mõõdetakse ruumimeetrites, arvesse võttes nottide faktilist pikkust.

Ruumimeetrite ümberarvestuse koefitsiendiks on koorega 0,68, kooreta 0,74.

Pakud pikemad kui 2 m markeeritakse.

Notte ei markeerita.

PIKAMÖÖDULISED OKASPUUPALGID PUULAEVADE EHITAMISEKS (GOST 3970—47).

Markeerimise märk „Y“.

Palgid valmistatakse: männi, kuuse, lehise ja seedrimännist pikkusega 8—14 m, 0,5 m astmevahedega, jämedusega:

8—11,5	„	jämedus	22—26 sm
12—13,5	„	„	24—32 „
14	„	„	26—30 „

Märkus: Palgid alla 8 m valmistatakse saepalkide GOST-1047—43 kohaselt.

Palgid jagunevad kahte sorti: valik ja esimene.

Lubatud vigastused:

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid	
	valiksort	1-ne sort
1. Oksad: kokkukasvanud, kõvad	Ei arvestata 10 mm Lubatud oksad jooksva meetri kohta 10—25 mm 1 tk.	30 mm 30—60 mm 4 tk.
2. Oksad: kõvad, osaliselt kokku kasvanud; niisama ka kõdunenud ja tubaka	Ei arvestata 10 mm Lubatud oksad jooksva meetri kohta 10—15 mm 1 tk.	20 mm 20—45 mm 4 tk.
3. Vesivõsund (võõraspoeg)	Ei ole lubatud	Ei ole lubatud
4. Ebanormaalsed värvingud ja mäda; sisemine punetus	Lubatud puu keskosas $\frac{1}{2}$ diameetrist	$\frac{1}{2}$ diameetrist
5. Maltspuidu punetus	Ei ole lubatud	Lubatud perifeerses osas mitte üle $\frac{1}{20}$ diameetrist
6. Sisemine mäda (sõelmädanik ja pehme), väline pehme mädanik ja kohvipruun	Ei ole lubatud	Ei ole lubatud

Märge: Tubakaoksi valiksordis ei lubata; esimeses sordis on lubatud sellised, mis 2 sm sügavuselt muutuvad kõvadeks.

Märge: Vigastatud puu osa ei tohi oma kõvaduselt erineda terve osast.

Puidu vigastuste nimetused	Lubatavate vigastuste normid	
	valiksort	1-ne sort
7. Maltspuidu mädanik	Ei ole lubatud	Lubatud perifeerses osas läbimõõduga mitte üle $\frac{1}{20}$ diameetrist
8. Sinetus	Lubatud perifeerses osas 1 sm	$\frac{1}{5}$ diameetrist
9. Ussiaugud	Ei ole lubatud	Lubatud välispinnaline
10. Lõhed: kuivamise, säsilõhe, ringlõhe, külmalõhe ja sissekasv	Lubatud igasugused lõhed välised külglõhed ja sissekasv $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{10}$	palgi südameosas $\frac{1}{3}$ diameetrist lubatud sügavusega $\frac{1}{5}$ diameetrist
11. Köverus	Lubatud ainult ühekülgne 1%	1,5%
12. Tüveõnalad	Lubatud tüve otsast $\frac{1}{10}$	diameetrist $\frac{1}{10}$
13. Keerdkasv	Lubatud kõrvalekaldumine $\frac{1}{3}$	jooksva meetri kohta $\frac{1}{2}$ diameetrist
14. Kaksiksüda	Ei ole lubatud	
15. Tõrvavähk	Ei ole lubatud	Lubatud 1 m pikkuses
16. Kuivkülgsus	Ei ole lubatud	Lubatud sügavusega $\frac{1}{10}$ diameetrist
17. Tõrvalaik, karrid	Lubatud sügavusega $\frac{1}{10}$	diameetrist $\frac{1}{10}$

LAEVALAE JA PAADIEHITUSE SAEPALGID (GOST 3437—46).

Markeerimise märk „IIY“.

Palgid valmistatakse järgmistest puuliikidest, mänd, kuusk, lehis, nulg ja seedrimänd.

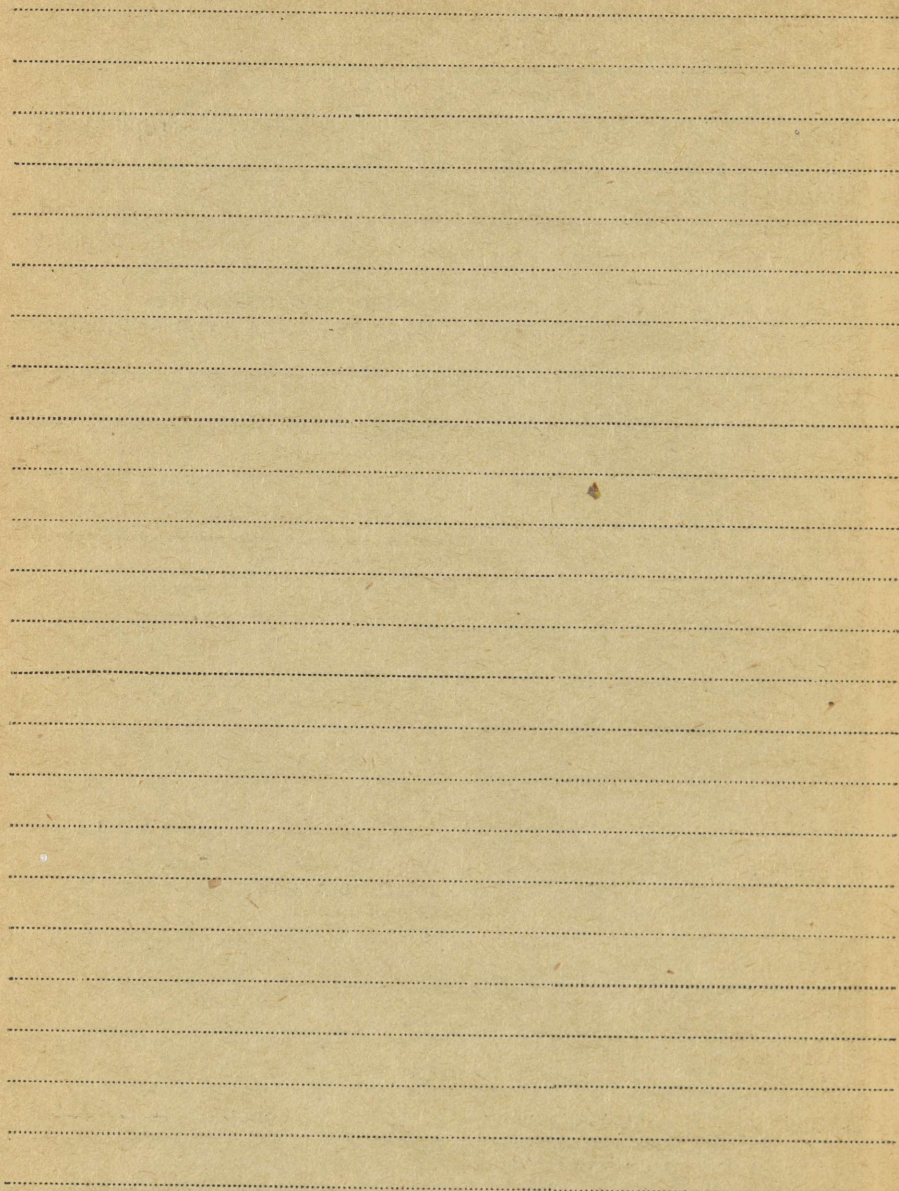
Pikkus: 3,0—6,5 m, astmevahedega 0,1 m. Igal palgil peab olema ülemõõt 5—10 sm. Jämedus: 18 sm ja enam paaris sentimeetrites.

Omadustelt jagunevad palgid 1. ja 2. sorti. Palgid peavad vastama järgmistele tehnilistele tingimustele.

Vigastuse nimetus	I s.	II s.
Oksad kokkukasvanud, kõvad	Ei kuulu arvestamisele palkidel kuni 24 sm 10 mm arvestataवाद oksi võib olla jooksva meetri kohta 10—20 mm 1 tk.	20 mm 20—40 mm 2 tk.
	Ei kuulu arvestamisele palkidel üle 24 sm 10 mm arvestataवाद oksi võib olla palkidel üle 24 sm jm. kohta 10—25 mm 1 tk.	30 mm 30—50 mm 2 tk.
Oksad: Osaliselt sissekasvanud, kõvad ja kõdunenud	Lubatud jooksva meetri kohta 10—15 mm 1 tk.	15—25 mm 2 tk.
Tubakaoksad	Ei ole lubatud	Lubatud, kui ta ei kahjusta ümbruse puitu, 1 tk. jooksva meetri kohta
Vesivõsundid	Ei ole lubatud	Ei ole lubatud
Ebanormaalsed värvingud ja mäda		
a) Sisemine punetus	Lubatud südame osas laikudena kuni $\frac{1}{3}$ diameetrist. kui vigastatud osa pole nõrgem ümbritsevast puust.	
b) Maltspuidu punetus	Lubatud perifeerivas osas kuni $\frac{1}{10}$ diameetrist	
c) Sisemine mädanik	Ei ole lubatud	Lubatud palkidel üle 24 sm kuni $\frac{1}{5}$ ladva diameetrist
Maltspuidu ja väline pehme mädanik	Ei ole lubatud	Ei ole lubatud
Sinetus ja kohvipruun	Lubatud perifeerivas osas kuni $\frac{1}{10}$ ladva diameetrist.	
Keemilised värvused	On lubatud	On lubatud
Ussiaugud	Ei ole lubatud	Lubatud välispinnal
Lõhed igasugused ja sissekasv	Lubatud kuni $\frac{1}{5}$ diameetrist, kuid mitte üle 8 sm. Välistes külglõhed ja lahtine sissekasv lubatud sügavuselt $\frac{1}{10}$ diameetrist.	

Vigastuse nimetus	I s.	II s.
Kõverus	Lubatud ühekülgne 1%.	
Tüve õnalad	Lubatud kuni $\frac{1}{10}$ otsa diameetrist.	
Keerdkasv	Lubatud, kui kõrvalekaldumine sirgjoonest ühe jooksva meetri kohta ei ületa ladva diameetrist.	
Kaksiksüda	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$
Tõrvavähk	Ei ole lubatud	Lubatud palgi pikkuse kohta 1 m.
Kuivkülgsus	Lubatud sügavusega $\frac{1}{10}$ diameetrist.	
Tüviksus, koonelikus, vesikiht, vaigu pesa, räni	L u b a t u d	
Mehhaanilised kahjustused		
a) Sisseraided, lahad, karrid	Lubatud sügavusega kuni $\frac{1}{10}$ diameetrist	

Palgid valmistatakse koorimatult.

KASEVINEERIPAKUD — (GOST 1014—48).

Markeerimise märk „Г“.

Suusapakkudel „И“

Tehnilised tingimused.

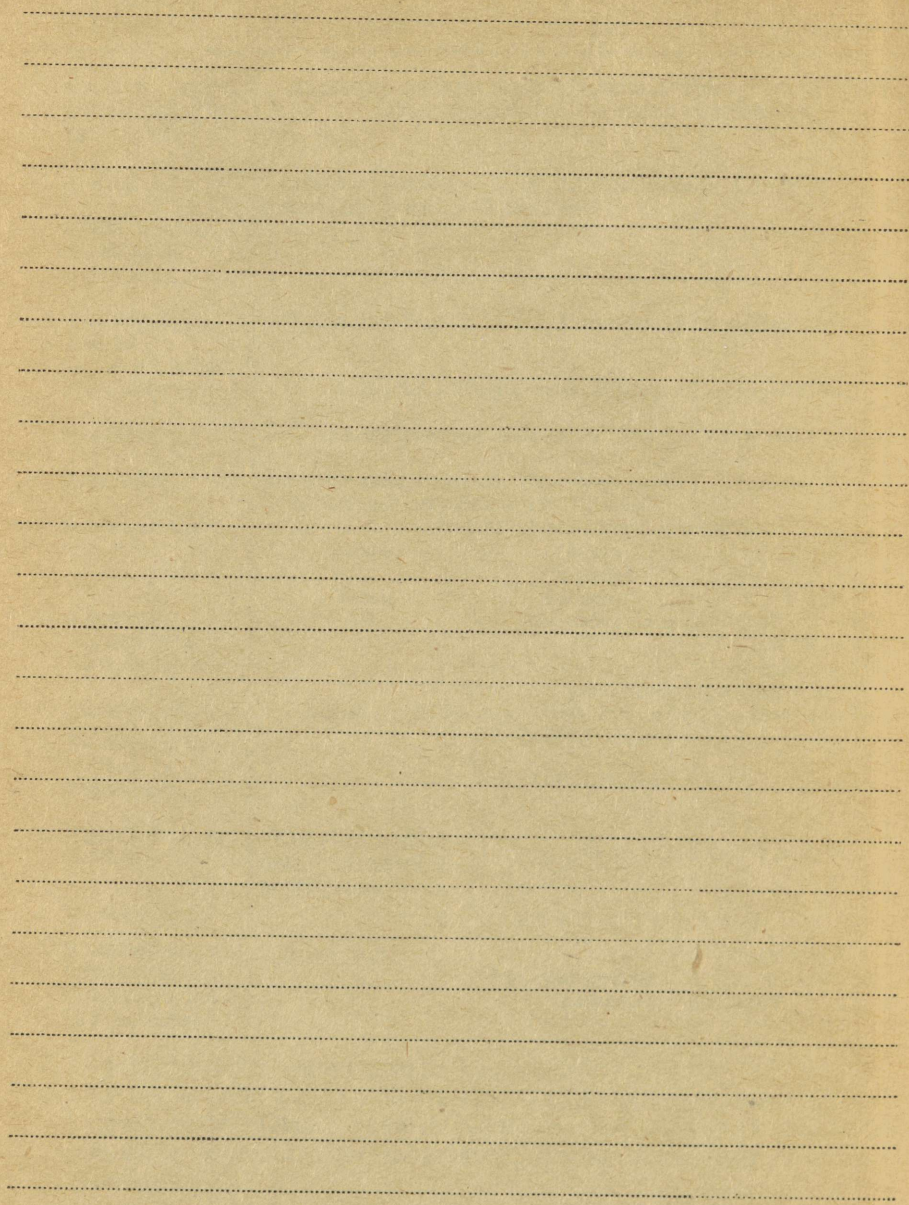
- Pikkused — 1,3; 1,6; 1,9; 2,2; 2,3; 2,6 ja 3,2 m ehk kordpikkused. Igal pakul peab olema ülemõõt 2—3 sm.
- Jämedus — 18 sm ja edasi täis sentimeetrites.
Märkus: Üleantud kogusest võib olla 5% 16—17 sm jämedad.
- Oma kvaliteedilt pakud jagunevad kolme sorti — 1-ne, 2-ne ja 3-as.
1-se sordi pakud on ettenähtud aviovineeri valmistamiseks.
- Pakkude pikkuste ja jämeduste vahekorrad määratakse kindlaks tellimistes.
- Pakud peavad omama vähemalt 4 sm vineeritsooni.
Märkus: Vineeritsooniks nimetatakse paku perifeerset osa. Tema mõõdud määratakse kindlaks raadiuse sihis koorest südame poole.
- Oma omadustelt pakud peavad vastama järgmistele nõuetele:

Vigastuste nimetused	Lubatud vigastused		
	I sort	II sort	III sort
1. Oksad:			
a) kokkukasvanud kõvad ja osaliselt kokkukasvanud, kõvad	—	Ei arvestata kuni 10 mm	Lubatud
	Arvestatavad oksad jooksva meetri kohta 10 mm 4 tk.	10—30 mm 6 tk.	
b) kõdunenud ja tubakaoksad	Ei ole lubatud	Lubatud oksid kuni 20 mm 2 tk. jooksva meetri kohta.	Lubatud
2. Värvingud ja mäda:			
a) tähnilisus	Ei ole lubatud		Lubatud
b) keemilised värvingud (tume oraanz)		L u b a t u d	
c) väärsüda	Lubatud südame osas väljaspool vineeritsooni		Lubatud

Vigastuste nimetused	L u b a t u d		
	I sort	II sort	III sort
d) sisemine mäda, pehme ja kõdunev	Lubatud südame osas väljaspool vineeritsooni, kuid mitte rohkem kui $\frac{1}{3}$ ladva diameetrist		
e) sinetus	Lubatud sügavusega kuni 1 sm	Lubatud üksikute laikudena	Lubatud
f) väline pehme mädanik ja marmorsus	E i o l e l u b a t u d		
3. Tõugukäigud 4. Lõhed:	Ei ole lubatud	Lubatud paku välispinnal	
a) harilikud lõhed südames	Lubatud südame osas väljaspool vineeritsooni		
b) ringlõhed	Lubatud südame osas mitte üle $\frac{1}{3}$ ladva diameetrist		
c) külmalõhe	Lahtine pole lubatud. Sissekasvanud väljaspool vineeritsooni lubatud		Lubatud
d) kuivamislõhe	Lubatud paku otsast ulatusega		
	5 sm	10 sm	10 sm
	2 sm	nottidel	
5. Kõverus:	1%	5 sm	7 sm
ühekülgne		pakkudel ja nottidel 22 sm — 1%	
kahekülgne		kuni 26 — 2%	
		26 ja enam — 3%	
		pool ühekülgse normist	
6. Tüviõnalad	Lubatud mitte suuremad kui ladva ja tüvi otsade mõõdu vahe		
7. Tüviksus, koonelisus ja keerdkasv		On lubatud	
8. Kaksiksüda ja vesikiht	Lubatud südame osas väljaspool vineeritsooni	O n l u b a t u d	
9. Vesivõsundid	E i o l e l u b a t u d		
10. Sisseraided, labad, kuivkülgsus ja lahtine sissekasv	Ei ole lubatud	Lubatud sügavusega $\frac{1}{10}$ diameetrist	Lubatud sügavusega $\frac{1}{20}$ diameetrist Lubatud vigastused

7. Pakud ja notid valmistatakse koorimatult.

8. Pakud ja notid peavad olema laasitud puupinnaga tasaseks koort vigastamata. Otsad peavad olema saetud täisnurga all teljele, labad ja sisseraided on lubamatud. Naelte pakkudesse löömine on keelatud.

LEPAPAKUD JA NOTID VINEERITÖÖSTUSELE („OST 237“)

Markeerimise märk „Г“.

Liigitus.

Puidu kvaliteedilt lepa vineeripakud ja notid jaotatakse kolme sorti: 1-ne, 2-ne ja 3-as.

Tehnilised tingimused.

1. Mõõted.

Pakkude pikkus määratakse poolte kokkuleppel, kordselt nottide pikkusele.

Nottide pikkus määratakse vastavalt töödeldava vineeri formaadile.

Pakkude ja nottide jämeduseks ladvaotsa läbilõikes määratakse 18 sm ja enam.

2. Ülemõõdud.

Hobu- ja raudteetranspordiga kohaletoi metatavatel pakkudel peab olema kohuslik ülemõõt, pikkuses mitte vähem kui 20 sm, parvetata-
vail aga — mitte vähem kui 25 sm.

Nottidel peab olema kohuslik ülemõõt pikkuses 2 sm.

3. Lubatud kõrvalekaldumised.

Kõrvalekaldumised kokkulepitud pikkusemõõdetest, kaasa arvatud kohuslik ülemõõt, on lubatud pakkudel ± 5 sm ja nottidel ± 1 sm.

4. Puidu kvaliteet.

Pakud ja notid peavad olema valmistatud kasvavast puust. Puidu kvaliteedilt peavad pakud ja notid vastama järgnevaile nõuetele.

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1. sort	2. sort	3. sort
1. Maltspuidu mädanik ja valge marmor-sus	1. Ei ole lubatud.		1. On lubatud sügavusega kuni 3 sm sortimendi välispinnast arvates.
2. Korduv säsi	2. On lubatud kui südamikku- de vahe ei ole üle 4 sm.		2. On lubatud
3. Öös	3. a) Pakkudel on lubatud kui ta ei ületa tüve otstst: kuni 32 sm jämeduste pakkude juures $\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1. sort	2. sort	3. sort
	<p>läbimõõtu, mis mõõdetud 2 m kauguselt alumisest otsast arvates.</p> <p>Alates 33 sm ja jämedamatel pakudel on õõs lubatud mitte üle 8 sm.</p> <p>b) Nottidel on lubatud mõõdetes mitte üle:</p> <p>$\frac{1}{4}$ läbimõõdust 24 kuni 32 sm jämeduste nottide juures. Alates 33 sm ja jämedamatel nottidel on õõs lubatud mitte üle 8 sm.</p> <p>$\frac{1}{4}$ läbimõõdust kuni 26 sm jämeduste nottide juures ja mitte üle $\frac{1}{3}$ läbimõõdust 27 sm ja jämedamate nottide juures.</p>		
	<p>Märge: Kõveruse korral õõne mõõde tuleb vähendada paindemäära võrra.</p>		
4. Üraski käigud	4. Ei ole lubatud	4. Ei ole lubatud	4. On lubatud
5. Keedkasv	5. On lubatud kiudude kõrvalekaldumisel õigest suunast üle 5 mm sortimendi pikkuse 1 jm kohta.		5. On lubatud
6. Punetus ja väär lülipuit	6. On lubatud vigastusega osa ulatavusega mitte üle $\frac{1}{2}$ ladvaotsa läbimõõdust $\frac{3}{5}$		6. On lubatud
	<p>Märge: Vigastuse ekstsentrilise paiknemise korral tema ulatus otselõiget mööda ei tohi ületada poolt näidatud normidest, kusjuures mõõtmine toimub vigastusega osa kõige suurema ulatuse kohalt, raadiust mööda otsalõike keskpunkti arvates.</p> <p>Kõveruse korral vigastusega osa ulatavuse ulatus tuleb vähendada paindemäära võrra.</p>		
7. Kõverus	7. On lubatud ühekülgne kõverus paindemääraga pikkuse 1 m kohta		
	Sortimentidel jämedusega alates 20 sm ja enam kuni 1 sm.	Sortimendi jämeduse korral kuni 22 sm — kuni 1 sm, sortimendi jämeduse korral 23—26 sm kuni 2 sm ja sortimendi jämeduse korral alates 27 sm ja enam — kuni 3 sm.	

Puidu vigastuste nimetused

Lubatud vigastuste normid

1. sort	2. sort	3. sort
---------	---------	---------

8. Sisemine pikilõhe	<p>Märge: Pakkude juures määratakse kõverus kindlaks ühe noti pikkuse piirides.</p>		
9. Ringlõhe	<p>8. On lubatud ulatavusega otsalõike raadiust mööda mitte üle 4 sm</p> <p>9. On lubatud otsalõike keskpunktist mitte kaugemal kui 5 sm.</p>		
10. Sissekasv	<p>Märge: Sisemine pikilõhe ja ringlõhe mõõdetakse tüükapoolsest otsast.</p> <p>10. Kinnine sissekasv on lubatud mitte kaugemal kui 4 sm otsalõike keskkohast ja ringjoont mööda mitte üle 8 sm. Lahtine sissekasv ei ole lubatud.</p>		
11. Kisulisus	<p>10. Kinnine sissekasv on lubatud, Lahtine sissekasv on lubatud sügavusega kuni 2 sm.</p> <p>11. On lubatud</p>		
12. Sinetus	<p>11. On lubatud</p> <p>12. On lubatud sügavusega otsa tasapinnast mitte üle 0,5 sm</p> <p>3 sm pealispinnaline sinetus on lubatud.</p>		
13. Sõelmädanik	<p>13. Kuni 22 sm jämedustel pakkudel ja kuni 24 sm jämedustel nottidel on lubatud ulatavusega tüükaotsast mitte üle 6 sm. Üle 22 sm jämedustel pakkudel ja üle 24 sm jämedustel nottidel on lubatud kui sõelmädaniku ulatus tüükaotsas ei ületa: $\frac{1}{4}$</p> <p>13. Kuni 32 sm jämedustel pakkudel ja kuni 36 sm jämedustel nottidel on lubatud tüüka otsal ulatavusega — nottidel mitte üle $\frac{1}{2}$ ladvaotsa läbimõõdu või pakkudel mitte üle $\frac{1}{2}$ tüükaotsa vähima läbimõõdu.</p> <p>Läbimõõtu, milline mõõdetud nottidel ladvaotsast, pakkudel aga tüükaotsa kitsaimast kohast.</p> <p>Ülejäänud sortimentidel on lubatud, kui terve kihi paksum ei ole alla 8 sm.</p>		
<p>Märkmed:</p> <p>1. Sõelmädaniku ekstsentrilise paiknemise korral lubatud normid vähenevad kahekordselt. Sel</p>			

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1. sort	2. sort	3. sort
	<p>juhul teostatakse söelmädaniku mõõtmist suurima ulatavuse kohalt raadiust mööda otse keskpunkti arvates.</p> <p>2. Terve kihi paksus määratakse kindlaks kui poolvahest pakkudel tüükaotsa vähima läbimõõdu ja tüükaotsas esineva söelmädaniku suurima mõõtme vahel, nottidel aga ladvaotsa läbimõõdu ja tüviotsas esineva söelmädaniku mõõtme vahel.</p> <p>3. Kõveruse korral söelmädaniku lubatud normid vähenevad paindemäära võrra.</p>		
14. Päikeselõhed	<p>14. On lubatud otsmised lõhed sügavusega otsa tasapinnast:</p> <p>a) nottidel mitte üle 2 sm</p> <p>b) pakkudel mitte üle 5 sm</p>	<p>14. On lubatud</p> <p>5 sm</p> <p>10 sm</p>	<p>14. On lubatud</p>
15. Kuivkülgsus	<p>15. Ei ole lubatud</p>	<p>15. On lubatud</p> <p>3 sm.</p>	<p>sügavusega kuni</p>
16. Osaliselt kokukasvanud oksad	<p>16. Ei ole lubatud</p>	<p>16. On lubatud liitekohtade järgi äratuntavad oksad pikkuse 2 jooksva m kohta mitte üle 2 tk., nende hulgas kümme või muhu järgi äratuntavaid oksa mitte üle 1 tk.</p>	<p>16. On lubatud kümme ja muhkude järgi äratuntavad oksad mitte üle 2 tk. pikkuse 1 j. m. kohta, liitekohtade järgi äratuntavad oksad aga piiramatult.</p>
17. Terved kokukasvanud oksad	<p>17. On lubatud mõõdetes kuni 10 mm arvult mitte rohkem kui 1 oks. pikkuse 1 j. m kohta</p>	<p>17. Ei arvestata</p> <p>10 mm</p> <p>Arvestatavad oksad on lubatud mõõdetes kuni</p> <p>25 mm</p> <p>50 mm</p> <p>pikkuse 1 j. m. kohta mitte üle 3 tk.</p>	<p>oksi mõõdus kuni</p> <p>25 mm</p> <p>6 tk.</p>
18. Mustad, pehmenevad ja pudenevad oksad	<p>18. Ei ole lubatud</p>	<p>18. Arvestatavate tervete ja kokukasvanud oksade arvu hulgas on lu-</p>	<p>18. On lubatud mõõdetes kuni 25 mm arvult mitte üle 6 tk. pikkuse</p>

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1. sort	2. sort	3. sort
19. Tubakaoksad	19. Ei ole lubatud.	batud mitte rohkem kui 1 kuni 25 mm läbimõduga oks pikkuse 1 j. m kohta.	1 j. m kohta, 25 kuni 50 mm oksad aga lubatud arvestavate tervete ja kokkukasvanud oksade arvu hulgas mitte üle 4 tk. pikkuse 1 j. m kohta. 19. On lubatud igasuguste arvestavate oksade arvu hulgas mitte üle 2 tk. pikkuse 1 j. m kohta, mõdetes kuni 25 mm.
	Märge: Oksade mõõtmine toimub suurima läbimõõdu järgi.		
20. Värvused	20. Ei ole lubatud	20. On lubatud sügavusega mitte üle 8 sm otsa pinnast arvates	20. On lubatud
21. Tõugukäigud	21. Ei ole lubatud		21. On lubatud läbimõõdus mitte üle 2 mm.

Märge: On lubatud tuulemurrust ja tuuleheitest valmistatud pakud ja notid, kui nende puit täielikult vastab käesoleva standardi nõuetele.

5. Töötlemine.

Pakud ja notid peavad olema oksadest puhtaks laasitud kuni tüve tasapinnani, ilma koort vigastamata.

Pakud ja notid peavad olema koorimata.

Pakkude ja nottide otsad peavad olema saetud perpendikulaarselt pikiteljele.

Kirvetäkkes, labad, sälgud ja lõhestised, nii otsa- kui ka külgpindadel ei ole lubatud. Pootshaagitäkkes on lubatud ainult 2-sel ja 3-dal sordil.

Ei ole lubatud naelte löömine ei otsa- ega ka külgpindadesse.

Pakkude ja nottide pikkus mõõdetakse täpsusega kuni 0,01 m.

Pakkude ja nottide jämeduse mõõtmine toimub ladvaotsa lõike keskmise läbimõõdu järgi ilma kooreta (suurima ja vähima läbimõõdu poolsumma) tervetes sentimeetrites, kusjuures osasid alla 0,5 sm arvesse ei võeta, 0,5 ja suuremad osad loetakse aga täieks sentimeetriks.

SAEPAKUD KÕVADEST LEHTPUULIIKIDEST (GOST 726—44).

Tehnilised tingimused.

1. Käesoleva standardi kohaselt pakud valmistatakse järgnevatest puuliikidest: Tamm, saar, vaher ja kask.
2. Pakkude pikkusemõõdeteks määratakse 1 kuni 6,5 m, astmevahedega 0,1 m, pikkuse ülemõõduga 3—7 sm.

M ä r k m e d:

1. Eritellimisel võib pakke valmistada pikkusega üle 6,5 m.
2. Pooltevahelisel kokkuleppel on lubatav käesoleva standardi tehnilistele tingimustele vastavate pakuosade hankimine poolpakkude (lõhandikkude) ja segmentide näol.
3. Pakkude jämeduse mõõdeteks määratakse ladvaotsast 14 sm ja enam astmevahedega 1 sm.
4. Sõltuvalt puidu kvaliteedist jaotatakse pakud kolme sorti: 1-ne, 2-ne ja 3-as.
5. Pakkude arvuline vahekord puuliikide, pikkuste, jämeduste ja sortide järele määratakse kindlaks tellimisega.
6. Pakkude kvaliteet sortide järele peab vastama järgnevatele nõuetele.

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1-sel sordil	2-sel sordil	3-dal sordil
1. Oksad	Ei arvestata mõõdetes mitte üle:		
a) Kokkukasvanud kõvad oksad ja osaliselt kokkukasvanud kõvad ja pehkinud oksad	20 mm	30 mm	40 mm
	arvestatavad oksad on lubatavad:		
	kuni 24 sm jämedustel pakkudel mõõdetes mitte üle:		
	30 mm	50 mm	70 mm
	üle 24 sm jämedustel pakkudel mõõdetes mitte üle:		
	40 mm	60 mm	80 mm
	arvu järgi keskmiselt mitte üle		
	2 tk.	3 tk.	4 tk.
	paku pikkuse 1 jooksva m kohta.		
b) tubakaoksad	Ei ole lubatud	Ei arvestata mõõdetes mitte üle	
		10 mm	15 mm
		Arvestatavad oksad on lubatud p. 1 a. all arvestatavate oksade üldise arvu hulgas	
		mõõdetes mitte üle	
		40 mm	50 mm

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1-sel sordil	2-sel sordil	3-dal sordil
		Arvu järgi keskmiselt mitte üle 1 tk. 2 tk. paku pikkuse 1 jooksva m kohta.	
		Märge: Oksa mõõted tehakse kindlaks tema kesk- mise läbimõõdu järele (suurima ja vähima läbimõõdu poolsumma).	
d) jämevõsundid	Ei ole lubatud		On lubatud
2. Ebanormaalsed värvused ja mädanikud			
a) sisemine punetus ja väärliipuit	On lubatud pakkudel jämedusega 20 sm ja enam paku südamikü- osas mõõdetes mitte üle $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$ ladva läbimõõdust		On lubatud
b) maltspuidu punetus	On lubatud pakkudel jämedusega 20 sm ja enam paku väliskihis, mõõtes mitte üle $\frac{1}{10}$ paku läbi- mõõdust		
d) sisemine mädanik	Ei ole lubatud	On lubatud pakkudel jämedusega 20 sm ja enam paku südamikü- osas, mõõdetes mitte üle $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$ paku ladvaotsa läbimõõdust	
e) maltspuidu mädanik	Ei ole lubatud	On lubatud paku väliskihis, pak- susega raadiust mööda mitte üle $\frac{1}{10}$ paku ladvaotsa läbimõõdust. Märge: Sisemise ja maltspuidu mädaniku üheaegne esinemine pak- kus ei ole lubatud.	
g) väline pehme mädanik ja marmorsus	Ei ole lubatud		
h) tuhmumine	Ei ole lubatud	Otsmine tuhmumine on lubatav üldise ulatavusega mitte üle $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{4}$ paku pikkusest külgmine tuhmumine — sügavu- sega mitte üle $\frac{1}{10}$ $\frac{1}{5}$ paku läbimõõdust	

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid																
	1-sel sordil	2-sel sordil	3-dal sordil														
i) sinetus	Ei ole lubatud		On lubatud														
O n l u b a t a v a d																	
j) hallitus ja keemilised värvused																	
3. Tõugukäigud	Ei ole lubatud	On lubatud pinna-pealsed	On lubatud, välja-arvatud pehmes-tunud, arvult mitte üle 10 tk. pikkuse 1 jooksva m kohta														
4. Lõhed (kuivamislõhed, sise-mised piki-lõhed, ring-lõhed, külma-lõhed) ja sisse-kasvud	<p>Igasugused lõhed ja kinnine sissekasv on lubatud paku südamiküla osas, ulatusega otsalõiget mööda mitte üle</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 33%;">$\frac{1}{5}$</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">$\frac{1}{3}$</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">$\frac{1}{2}$</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">paku läbimõõdust</p> <p>samuti paiknemisel väljalõigatavas osa, mille paksus mitte üle</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 33%;">$\frac{1}{5}$</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">$\frac{1}{3}$</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">$\frac{1}{2}$</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">paku läbimõõdust</p> <p>Välised külgmised lõhed ja lahtine sissekasv</p> <p>Ei ole lubatud on lubatud sügavusega paku raadiuse suunas mitte üle $\frac{1}{10}$ paku läbimõõdust.</p> <p>Läbivad otsmised lõhed on lubatud mitte üle:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 66%;">kindla ülemõõdu</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">ladvaotsa läbimõõdu</td> </tr> </table> <p>Ühekülgne on lubatud ulatusega mitte üle</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 33%;">1,5%</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">3%</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">5%</td> </tr> </table> <p>mitmekülgne on lubatud ulatusega mitte üle</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 33%;">0,5%</td> <td style="text-align: center; width: 33%;"></td> <td style="text-align: center; width: 33%;">2,5%</td> </tr> </table>			$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	kindla ülemõõdu	ladvaotsa läbimõõdu	1,5%	3%	5%	0,5%		2,5%
$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$															
$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$															
kindla ülemõõdu	ladvaotsa läbimõõdu																
1,5%	3%	5%															
0,5%		2,5%															
5. Kõverus																	
6. Õnalad	On lubatud sügavusega mitte üle		On lubatud														
	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{5}$															
	paku läbimõõdust																
7. Keerdkasv	On lubatav kiudude kõrvalekaldu-misel otsesuunast mitte üle		On lubatud														
	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$															
	ladvaotsa läbimõõdust pikkuse 1 jooksva m kohta																

Puidu vigastuste nimetused	Lubatud vigastuste normid		
	1-sel sordil	2-sel sordil	3-dal sordil
8. Kaksiksüda	Ei ole lubatud	On lubatud	
9. Kuivkülgsus	Ei ole lubatud	Lubatud sügavusega mitte üle $\frac{1}{10}$ diameetrist	On lubatud
10. Tüviksus, koonelisus, vesikiht, kisulisus ja korduv malts-puit		O n l u b a t u d	
11. Mehhaanilised vigastused, sisseraided ja labad	$\frac{1}{10}$	On lubatud sügavusega mitte üle $\frac{1}{10}$ d i a m e e t r i s t	$\frac{1}{3}$

7. Pakud valmistatakse koorimatult.

8. Pakud peavad olema okstest tasaseks laasitud ja nende otsad saetud täisnurga all pikiteljele.

Lubatav viltulõige ei tohi ületada $\frac{1}{10}$ saetud otsa läbimõödust.

TIKUPAKUD (GOST 354—41).

Markeerimise märk „Д“.

1. Pakud ja notid on määratud tikutraadi ja tikukarpide valmistamiseks.
2. Sõltuvalt puidu omadustest, jagunevad tikupakud kahte sorti: 1. ja 2.

Puuliigid:

3. Tikkude ja karpide valmistamiseks tarvitatakse pakke ja notte (lühikesi pakke) järgmistest puuliikidest: haab ja pärn.

Mõõted.

4. Pakkude ja nottide mõõdeteks määratakse: jämedus 16 sm ja enam, pikkus nottidel 0,61, 0,67, 0,73, 0,77 ja 0,61 m, pakkudel kuni 3 m pikkustel nottide pikkuse kordarv, sae lõiketeed juurdearvestusega üle 3 m pikkustel astmevahedega 0,1 m.

Märge: 16—18 sm jämedusega pakke on lubatud vastu võtta kogu partiis maksimaalselt kuni 20%. Milliseid pikku-seid käesolevas punktis näidatute hulgast valmistada vabrikutele, peab olema kindlaks määratud hankelepingus.

Ülemõõt ja lubatud kõrvalkaldumised.

5. Pikkuse ülemõõt pakkudel ja nottidel, kaasa arvatud lubatavad kõrvalkaldumised, võivad olla mitte alla 4 ja mitte üle 6 sm.

Puidu kvaliteet.

6. Pakkude ja nottide kvaliteet peab vastama järgmistele nõuetele:

Puidu vigastuste nimetus	Lubatud vigastuste normid	
	1. sort	2. sort
1. Mädanik, kirjumädanik ja kõdunemine asetusega tüve keskosas on lubatud:		
arvestades ülemise otsalõike läbimõödust,	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$
kusjuures otsalõike vigastatud osa ulatus ei või diameetris olla üle	12 sm	16 sm
Terve väliskihi paksus peab olema ülemise otsalõike diameetrist vähemalt	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$
Maltspuidu mädanik on lubatud otsalõikeis ühe või mitme täpi näol, kui ühe täpi suurim diameeter või mitme täpi suurimate diameetrite summa otsalõike maltspuidu osas ei ületa	25 sm	50 sm

Puidu vigastuste nimetus	Lubatud vigastuste normid	
	1. sort	2. sort
2. Õones süda on lubatud ülemise otsa löike diameetrist mitte üle	1/5	2/5
Otsalöike rikutud osa ulatus ei või olla diameetrist üle	10 sm	12 sm
3. Keerdkasv on lubatud, kuid kõrvalekalduvusega otsesihist ühe jooksva meetri kohta ülemise otsalöike diameetrist	1/6	1/5
4. Kõverus (ühekülgne ja kahekülgne) on lubatud ühes tasapinnas paindemääraga 1 j. m. pikkuse kohta pakkudel läbimõõduga kuni 22 sm mitte üle	2%	3%
mitte üle " " " 22 sm ja enam	2%	5%
5. Sisemised pikilõhed ja tuulelõhed on lubatud ulatusega südamest mööda otsa raadiust ulatuses, mis ei tõuse ladva otsalöike diameetri pikkusest üle	1/6	1/4
6. Külmalõhed ja välispinnale sissekasvanud koor on lubatud sügavusega, mis ei tõuse ladva otsalöike diameetri pikkusest üle	1/10	1/8
7. Sisemised külmalõhed on lubatud, kui need asetsevad tüve keskkohast kauguses, mis otsalöike diameetri pikkusest ei ole mitte üle	ei ole lubatud	1/4
8. Rõngaline või osaline ringlõhestus on lubatud tüve keskkohast pikkuselt, mis ei tõuse ladva otsalöike diameetri pikkusest üle	1/3	1/2
Ringlõhestuse läbimõõt ladvapoolest osas ei tohi tõusta üle	12 sm	16 sm
Osaline ringlõhestus, kui see asetseb väljaspool määratud tsooni, on lubatud, kui lõhekeste kogupikkus ei tõuse ladvaotsa diameetri pikkusest üle	1/3	1/2
9. Tulekuiva, jalalkuivamine, kuivkülg ja laineline kasv	Ei ole lubatud	Ei ole lubatud
10. Kinnine sissekasv on lubatud, kui see asetseb tüve keskkohast kauguses, mis ei asu ladvapoolest otsa diameetrist üle	1/5	1/3
11. Päikeselõhed on lubatud pakkude otsadel pikkuse kogusummaga mõlemist otsast ülemõõdu piires mitte üle	6 sm	6 sm
12. Oksad — terved, nõrgestanud, rabedad ja tubaka-ei arvestata, kui nende diameeter ei ületa	10 mm	20 mm
Pakkudel arvestatavate okste läbimõõt ei või tõusta üle	50 mm	60 mm

Puidu vigastuste nimetus

Lubatud vigastuste normid

1. sort

2. sort

Paku 1 j. m pikkuse kohta ei või oksa esineda mitte üle

2 tk.

4 tk.
nendest
75 mm

Noti 1 j. m pikkuse kohta ei või oksa esineda mitte üle

2 tk.

3 tk.

Seejuures nottidel lubatud okste läbimõõt ei või tõusta üle

50 mm

60 mm

Suurema okste arvu juures nende diameetrite summa ei või ületada pakkudel
nottidel

100 mm

250 mm

70 mm

180 mm

Märge: 1. Okste mõõtmine toimub keskmise diameetri järgi kõige pikema ja kõige lühema diameetrite poolsumma.

Töötlemine.

1. Tikupakkude töötlemine peab vastama järgmistele nõuetele:

- Pakud ja notid peavad olema koorimata ja okstest tasaseks laasitud.
- Pakkude ja nottide otsad peavad olema seatud risti tüve teljele. Otsalõigete kõrvalekaldumine risti asendist on lubatud kuni 2 sm.

IV Markeerimine.

7. Tikupakud pikkusega 2 m ja enam peavad olema markeeritud tingmärkidega, mis tähistavad: sorti, diameetrit ja sortimenti. Tikupakke pikkusega alla 2 m ei markeerita.

V Vastuvõtmise, mõõtmise ja arvestamise kord.

9. Pakud ja notid, mis veetakse vabrikutesse raudteel, peavad üleandmiseks olema laotud riitadesse aluspuudel ja sorteeritud pikkuste, sortide ja puuliikide järgi.
Pakke, mis toimetatakse kohale parvetamise teel, ei sorteerita. Iga pakkude riida ja nottide paarisriida vahele tuleb jätta vabad läbikäigud laiusega 0,75 kuni 1 m.

10. Tikupakud, mis toimetatakse vabrikutesse kuivamaa transporditeel, peavad olema valmistatud ja laaditud septembrist kuni märtsini.

Parvetavate pakkude valmistus võib toimuda igal aastaajal.

11. Tikupakkude tehniliste omaduste ja mõõtude vastavus standardi nõuetele tehakse kindlaks kas ükshaaval, või proovide võtmise teel. Võetud proovide kõrgus ei või tõusta üle 10% üleantavate tikupakkude üldkogusest. Proovide katsetamise tulemused on kehtivad kogu partii kohta. Juhul, kui võetud proovide hulgas leidub kuni 5% käesolevale Standardile mittevastavaid pakke, võetakse proov teist korda kahekordses koguses. Kui ka sel juhul ilmneb pakke käesolevale standardile mittevastavaid, koguselt üle 3%, praagitakse kogu partii. Sama partii võib tulla uuesti üleandmisele ainult pärast ümbersorteerimist.
12. Nottidel ja pakkudel pikkusega alla 2 m toimub massi mõõtmine ruumimeetrites. Ruumimeetrite ümberarvestamiseks tihumeetritesse pannakse maksma järgmised ümberarvestamise koefitsiendid:
 - a) nottidel pikkusega 0,61 kuni 0,81 m — 0,75
 - b) pakkudel " 1,25 " 2,00 " — 0,73

Märge: Kui ladumise tiheduse kohta tekkivad lahkavamused, toimub tihepuidu massi katsetamine diagonaali meetodil.

LEHTPUU EHTUS-ÜMARMATERJAL (GOST 4533—48).

Markeerimise märk „C“.

Nimetatud materjal on ettenähtud kolhooside ja elamute ning mitmesuguse tähtsusega kõrvalruumide ja alatiste ehituste püstitamiseks.

Märkus: Metsamaterjale ehitusteks kasutamisel peab arvestama lehtpuu liikide bioloogilisi ja mehaanilisi omadusi.

Tehnilised tingimused.

1. Materjalid valmistatakse järgmistest puuliikidest: haab, pappel, kask, pärn ja lepp.
2. Materjalid jagunevad oma omadustelt ja mõõtudelt:
 - a) Ladva jämeduse järele:

ehituspalgid 12 sm ja enam	1 sm astmetega
pikkümarmmaterjal 8 — 11 sm	„ „
Latid 3 — 7 sm	„ „
 - b) Omaduselt jagunevad nad 1-se ja 2-se sorti.

Märkus: 2-se sordi materjalid on ettenähtud ajutiste ja muude kõrval-ehituste püstitamiseks.

3. Materjalide pikkused on alates 3 meetrist 25 sm astmetega. Iga palk peab omama ülemõõdu 3—7 sm.
Märkus: Materjalid 2—3 m valmistatakse eritellimusel.
4. Metsamaterjalide liikide, pikkuste ja jämeduste vahekorrad nähakse ette lepingutes.
5. Omadustelt peavad materjalid vastama järgmistele nõuetele:

Vigastuste nimetused	Vigastuste suurused	
	I sort	II sort
1. Oksad: a) igasugused, välja arvatud tubakaoksad	Lubatud mõõdus kuni $\frac{1}{3}$ ladva diameetrist	Lubatud
b) tubakaoksad	Ei ole lubatud	Lubatud 1 tk. 2 m kohta mõõdus $\frac{1}{5}$ ladvaotsa diameetrist
c) vesivõsundid	Ei ole lubatud	Lubatud
	Märge: Tubakaoksad 2. sordis on lubatud ainult sellised, mis 2 sm sügavusel muutuvad teist-suguseks.	
2. Ebanormaalsed värvingud:	Lubatud ainult siis, kui vigastatud puu osa ei erine kõvaduselt terveist osast.	
a) väärsüda		

Vigastuste nimetused	Vigastuste suurused	
	I sort	II sort
b) väline pehme mädanik ja marmorsus	E i o l e	l u b a t u d
c) sisemine mäda	E i o l e	l u b a t u d
3. Lõhed: (kuivamise, ring, külma, sissekasv)	Kõik lõhed lubatud palgi südame osas ladva möödust	
	$\frac{1}{3}$ diameetrist	$\frac{1}{2}$
	Välised küglõhed lubatud sügavusega vastava otsa möödust	
	$\frac{1}{3}$ diameetrist	$\frac{1}{2}$
	Otsalõhed on lubatud ulatusega materjali pikkuses ülemöödu ulatuses antud otsa diameetri pikkuses	
4. Kõverus:	O n l u b a t u d	
a) ühekülgne	1%	2,5%
b) kahekülgne	0,5%	1%
	M ä r k u s: Tüvikate pakkude juures üks meeter tüvi otsast ei kuulu arvestuse hulka	
5. Mehhaanilised kahjustused:	Lubatud sügavusega ladva otsa diameetrist	
a) sisseraied, labad, lahtine sissekasv	$\frac{1}{20}$	$\frac{1}{10}$
b) kuivkülgsus	Lubatud sügavusega $\frac{1}{6}$ ladva diameetrist	Lubatud
6. Metsamaterjal, peab olema kooritud:		
a) kui ta laaditakse ära ajavahemikul 1. maist kuni 1. septembrini;		
b) kui materjal jääb metsa 1. maist kuni 1. septembrini;		
c) kui materjal suvisel valmistusel jääb langile üle 3 nädala.		
	M ä r k u s: Koorimise viis määratakse kindlaks NSVL* Metsa- ja Paberitööstuse Ministeeriumi poolt.	
7. Materjalid peavad olema laasitud puu pinnaga tasaseks. Otsad peavad olema lõigatud täisnurga all paku teljel. Kõrvalekaldumine otsa saagimisel paku teljest ei tohi olla $\frac{1}{10}$ otsa diameetrist.		

KÜTTEPUUD (GOST 3243—46).

Küttepuud valmistatakse pikkustes 0,25 ; 0,33; 0,50; 0,75 ja 1,00 mtr. Pikkuste kõrvalekaldumine võib olla 2 sm. Erijuhtudel valmistatakse küttepuud ka pikemad kui 1 mtr.

Küttepuud jagunevad oma otstarbalt järgmiselt gruppidesse:

	I grupp	II grupp	III grupp
Kütteks	Kask, pöök, saar, jalakas, vaher, tamm ja lehis	Mänd ja mustlepp	Kuusk, seedri-mänd, nulg, haab, pappel, paju ja pärn
Kuiv destilat-siooniks	Kask, pöök, saar, jalakas, vaher ja tamm	Haab, mustlepp, pärn, pappel, paju	—
Sööpõletamiseks	Kask, pöök, saar, jalakas, vaher ja tamm	Mänd, kuusk, seedrimänd, nulg, lehis	Haab, mustlepp, pärn, pappel, paju

Küttepuud tulevad üles laduda sarnaselt, et riidas oleksid puud ainult ühte gruppi kuuluvat. Erijuhtudel on lubatud laduda ühte riida mitmesse gruppi kuuluvaid puid.

1) Halud 3 — 14 sm võivad olla lõhkumata.

15—25 sm halud peavad olema lõhutud kaheks,

26—40 sm " " " neljaks.

üle 40 sm notid peavad olema lõhutud nii paljuks, et kõige laiem lõhe pind ei ületa 20 sm, 3—6 sm lõhkumata notte ei või partiis olla üle 2%.

a) Küttepuud, mis määratud kütteks, võib olla mäda (sisemine, malts-puidu marmorsus) sellisel määral, et vigastatud osa ei ületaks 65% halu otsa pinnast. Puude kogus, millel nimet. vigastused on 30—56%, ei tohi olla üle 20% üleantavast kogusest.

Küttepuud välise mädanikuga ja majaseentest rikutud puud ei kuulu üleandmisele. Küttepuud peavad olema okstest tasaseks laasitud. Oksa kõrgus ei tohi olla üle 1 sm.

1. Küttepuud peavad olema laotud sirgetesse riitadesse aluspuudele, tasasele ja puhastatud platsile.
2. Küttepuud peavad olema eraldatud pikkuste ja gruppide järele, riida pealispinnaga tasaselt.
3. Riidad peavad olema otsapuudega ehk otsad ristlaos, kusjuures iga riida pikkuse 10 meetri kohta võib olla üks ristladu.
4. Riida kõrgus on 1 mtr ja edasi 0,5 mtr vahedega.

5. Mõõtmise ja kuivamise hõlbustuseks jäetakse iga kahe riida vahele vahe 0,80—1,0 meeter.
6. Värskelt raiutud ja parvetatud puudele lisatakse iga kõrguse meetri kohta ülemõõt 3 sm. Samuti vagunitesse laadimisel.
7. Riida tihedus määratakse kindlaks järgmisel kujul. Iga prooviriida esiküljele, vastuvõtja valikul, märgitakse täisnurk terves riida kõrguses, sama tehakse ka mitte ligemal kui 8 jooksva meetri kaugusel.

Täisnurga küljed märgitakse kriidiga või värviga. Sarnaselt saadud täisnurgale tõmmatakse diagonaal, mis peab läbilõikama mitte vähem kui 60 halu otsa. Diagonaali pikkus mõõdetakse 1 sm täpsusega, kusjuures osad alla 0,5 sm arvesse ei võeta, osad mis võrduvad 0,5 sm ja enam arvatakse täis sentimeetriks. Siis mõõdetakse diagonaali all olevad puudeosad ja õhuvahed kumbki eraldi 0,5 sm täpsusega, kusjuures osad alla 3 mm arvesse ei võeta. Osad mis võrduvad 3 mm ja enam, arvatakse 0,5 sentimeetriks. Puidu osa pikkuste summa (ümardatud täissentimeetriks) jagades diagonaali üldpikkusele, saame riida tiheduse sajandik osades (näit. 0,68; 0,69 või 0,72).

8. Juhul kui prooviriit on lühem kui 8 meetrit, tõmmatakse kaks diagonaali.
9. Kui täisnurga alus haarab kogu pikkust kahe ristlao vahel ja diagonaali alla sattub vähem kui 60 halu otsa, siis märgitakse veel teine täiendav täisnurk väljaspool kletkat (ristladu) samas või teises prooviriidas. Sarnasel juhul teostatakse mõlemi diagonaali mõõtmisel saadud andmete jagamisest mõlemi diagonaali summale.
10. Küttepuude mõõtmist teostatakse ruumimeetrites.
11. Ristlao mõõtmisel võetakse tema pikkust arvesse ainult 0,8.
12. Kõrgusena võetakse arvesse kõrguste aritmeetiline keskmine.
13. Küttepuude ümberarvestuse koefitsient ruumimeetritest tihumeetritesse teostada järgmiselt:

okaspuu — 0.72

lehtpuu — 0.69

PARKKOOR.

(kuuse, paju, tamme ja lehise)

1. Ärariippuvalt puuliigist parkkoor jaguneb: lehise, kuuse, tamme ja paju; kusjuures pajukoore jaguneb kooriks, mis võetud põõsastelt ja puudelt.
2. Ärariippuvalt koorimise viisist ja ajast jaguneb koor: mähikoor (torukoor), võetud mahla liikumise ajal (mai—augusti kuul) kirve, koorimiseraua või mehhaanilise koorimise teel kogutud koor; mis on kogutud ülejäänud aastaaegadel.

Tehnilised tingimused.

1. Kuuse, lehise ja põõsaspajude koor on kõlbulik parkkooreks, vaatamata puu vanusele.
2. Teiste pajuliikide koor on parkkooreks kõlbulik ainult kuni 30 aastastelt puudelt.
3. Tammedelt üle 40 a. vanadelt koort parkkoorena ei koguta.
4. Parkkoor peab olema võetud ilma puu kihita koore sisemisel küljel.

Märkus: Kirve, koorimiseraua või mehhaaniliselt kooritud kuuse- ja lehisekoorel võib olla kuni 12% koore kaalust koore siseküljel puitu.

5. Koore välimus ja omadus peab vastama järgmistele tingimustele.
 - a) Pajukoore. Põõsaspajude koor peab olema väliselt küljelt sile ehk väikese krobelisusega, hallikat, punakat ehk rohekat värvi. Sisemine külj peab olema puhas, sile, ilma puuta, mitte mäda ega mustenev, vaid valkjat õlevärvi. Puitu iseloomuga pajuudel: Koore väline külj tüme-hall ehk rohekas. Lõhestunud, korpkooreosaga koort ei või olla üle 10% koore kaalust. Sisemine külj peab olema puhas, sile ilma puiduta, mitte mäda ega mustenev, vaid valkjat õlevärvi.
 - b) Tammekoore. Sisemine külj puhas, ilma puitu osadeta, valkjat õlevärvi, välimine külj sile, läikiv, valkjat-halli ehk rohekat värvi, ilma korkkihita.
 - c) Kuusekoore. Välimine pind peab olema sile, kusjuures on lubatud õhukene korgistanud osa. Sisemine külj peab olema hele-pruuni värvi, sile ja puhas. Puitu võib koorel olla, kirve, koorimiseraua ehk mehhaanilise koorimise puhul mitte rohkem kui 12% koore kaalust. Parvetatud puude koor on siseküljel tüme-pruuni värvusega.
 - d) Lehisekoore. Sisemine külj peab olema sile, hele-pruuni värvi. Puitu võib olla tingimustel ja määral, nagu kuuse koorelgi.

6. Mädanenud, märg, jalalkuivanud puude koor ja ürasekite poolt rikitud koor enam kui 5% koore pinnast üleandmisele ei kuulu.
7. Koor peab olema hästi kuivatatud kuni koore murdumiseni. Koore niiskus ei tohi ületada 20% koore üldkaalust, tähendab — ta peab olema õhukuivas olekus.

Märkus: Koor, mille niiskuse % ületab 20%, vähendatakse hinnalt 1% iga niiskuse % kohta. Koor, mille niiskuse % on üle 25%, ei kuulu vastuvõtmisele.

Vastuvõtmise kord.

8. Parkkoor võetakse vastu välise vaatluse alusel, vastavalt parkkoore tehnilistele tingimustele, kusjuures koore niiskuse % loetakse normaalseks, kui koor 2—3 korra paenutamise korral murdub.
9. Vaieluste korral üleantava parkkoore omaduste suhtes kutsutakse juurde mitte asjast huvitatud kompetentne organisatsiooni esindaja. Sarnase isiku mitteleidmise puhul tehakse keemiline analüüs vaielusaluse koguse kohta. Peale proovi võtmist keemilise analüüsi tegemiseks üleandmist-vastuvõtmist ei peatata.
10. Koor peab olema pakitud kimpudesse, seotuna kas vitsa ehk traadiga.
Kimbu kaal ei või ületada 80 kg.

Üldised ohutustehnika nõuded.

1. Kõik metsavarumise ettevõtted ja nende seadmed (töökojad, metsa allalaskmise seadmed, metsaveo teed, statsionaarsed laadimise agregaadid jne.) peavad olema ehitatud ja sisustatud eranditult ainuüksi kinnitatud projektide järgi ranges vastavuses tehniliste tingimustega, tehnilise eksploatatsiooni ja ohutustehnika reeglitega.
2. Uuesti ehitatud, sisustatud või rekonstrueeritud ettevõtete, seadmete, metsaveo teede eksploatatsiooni laskmine lubatakse pärast nende vastuvõtmist spetsiaalse komisjoni poolt, tingimata ametiühingu komitee tehnilise inspektori osavõtul.
3. Iga raielangi kohta töötatakse välja metsavarumise tööde organiseerimise projekt ja kinnitatakse ettevõtte peainseneri poolt.
4. On keelatud teha mistahes tööd raielangil alg- ja läbisõiduteedel kaugusega lähemal kui 50 m metsa langetajaist.

Ohtlik tsoon metsa langetamise juures peab olema tähistatud hoiatusmärkidega.

5. Ohtliku tsooni piirides on kategooriliselt keelatud raiejäätmete põletamine, oksahunnikute põletamine, okste laasimine ja nende põletamine, tüvede tükeldamine, tüvede kokku- ja väljavedu.
6. Metsa langetamine lubatakse pärast raielangi valmisoleku ja selle metsavarumistööde organiseerimise kinnitatud projektile vastavuse kohta üleande-vastuvõtu akti kinnitamist ettevõtte peainseneri ja metsapunkti juhataja poolt.

Üleande-vastuvõtu akti ärakiri peab olema kolme päeva jooksul saadetud Ametiühingu Keskkomitee tehnilisele inspektorile.

7. Kõik töölisel peavad olema kindlustatud hääkvaliteediliste saagidega, kirvestega hammasraide jaoks ja täieliku langetamise instrumentide koguga. Metsa langetamine ilma langetamise instrumentideta on kategooriliselt keelatud.
8. Enne puude langetamise algust peavad olema raielangilt koristatud kõik mädad, jalalkuivanud või langetamist segavad puud.

Enne jalalkuivanud ja põlenud puude langetamisele asumist on vaja latiga järele katsuda nende seisu kindlust. Niisuguste puudele hammasraide tegemine kirvega enne nende langetamist

- on keelatud; hammasraie tuleb teha saega. Tuuleheite puude koristamisel tulevad nende vetruvad juured ära raiuda.
9. Keelatud on puude langetamine suure tuule ja udu ajal, kiilast jää juures, hämaruses või videviku ajal.
 10. Rippumajäänud puu võib maha võtta ainult meistri või brigadiiri poolt näidatud viisil ja ainult nende vahetul juhtimisel.
 11. Rippumajäänud puu mahavõtmise juures on kategooriliselt keelatud:
 - a) raiuda seda puud, millel ripub langetatav puu;
 - b) raiuda kinnihoidvaid oksid või neid oksid, millele toetub rippuv puu;
 - c) ära lõigata rippuva puu tüvest pakkusid;
 - d) maha ajada rippuv puu lähedalseisva puu selle peale laskmisega;
 - e) raiuda tüve või kändu, seistes märgitud tüve kukkumise poolel.
 12. Mägisel maastikul peab puude langetamine toimuma mäe jalalt tipu poole, kusjuures puud tulevad langetada latvadega alla mäe. Igasuguste tööde teostamine allpool puude langetamise kohta sellel mäenõlval on keelatud.
 13. Metsa valmistus tugevasti lumistunud ja kivistel nõlvadel võib toimuda ainult pärast allalangemise võimaluse kõrvaldamist.
 14. Metsatööstusemeistri korralduses võib olla mitte üle 40 metsatöölise käsitsi langetamise juures ja mitte üle kahe elektrijaama langetamise juures elektrisaagidega.
 15. Ametiühingute Keskkomiteede tehnilistele inspektoritele on jätud õigus, vastavalt töö kohta Seaduste Koodeksi § 149-10, viibimata katkestada nende poolt töö kohta Seaduste Koodeksi § 138 korras vastuvõtmata ettevõtete ja seadmete ekspuaterimist, aga samuti ka tööd metsavalmistusel raielankide lauslangetamiseks valmisoleku üle üleande-vastuvõtu aktide puudumise juhtudel.
 16. Kõigi abi-ettevõtete, töökodade juhatajad, tõste-transpordiseadmete ja teiste ülemad on kohustatud rangelt jälgima kõiki ohutustehnika reegleid, mis puutuvad antud tootmisse, üksikuisse tööliikidesse (elektri sisseseadmine, gaasi-elektrikeevitamine, sepatööd ja teised) ja seadmete ekspuaterimisse.
 17. Tõsteseadmete, aurukatelde, lokomobiilide, kompressorite ekspuaterimise juures tuleb juhinduda katla järevalve ohutustehnika reeglitest, aga metsaveo raudteede ekspuaterimise juures NSVL Metsa- ja Paberitööstuse Ministeeriumi tehnilise ekspuaterimise reeglitega.
 18. Metsavarumise ettevõtete administratsioon peab töölisi varus-

tama käesolevate reeglite arendamiseks väljatöötatud instruksioonidega ohutute tööviiside üle, kooskõlastades need Metsa- ja Paberitöölise Ametiühingu Keskkomiteega. Eriti peavad olema välja töötatud instruksioonid traktorite ja autode käivitamise kohta, gaasigeneraatorite süütamise ja käivitamise kohta, töötava punkri koormamise kohta, autode garaaži paigutamise, kergesti süttivate ja plahvatavate ainete gaasigeneraator-autodel vedamise, traktor-rongide koostamise juures manööverduste täitmise, auto-pakkteedel liikumise korra, auto-pakkteedel ja traktori jääteedel ohutu liikumise, rippuvate puude mahavõtmise, metsamaterjali peale- ja mahalaadimise, mägistel maastikel metsa langetamise ja mägedelt metsamaterjalide allalaskmise kohta.

19. Kõik terastrossid, kanepist ja puuvillast köied peavad omama tunnistuse järeleproovimise kohta või jälle peavad saama järele proovitud kohapeal enne tööde algust.
20. Suurim lubatav pingutus trossis koormiste tõstmisel määratakse järgmise valemi järgi:

$$S \max = \frac{P}{n}$$

kus:

$S \max$ — Suurim lubatav pingutus trossis kg-des
 p — tegelikult trossi katki rebiv pingutus kg-des, mis saadakse trossi pingutamisel katkestamiseni.
 n — vähim lubatav vastupidavuse tagavara, mis määratakse järgmise tabeli järgi.

Tõstemehhanismi tüüp	Töö režiim	Lubatud vähim vastupidavuse tagavara
Käsitsi käivitamisega	—	5
Masinaga käivitamisega	kerge	5
Masinaga käivitamisega	keskmine	6
Masinaga käivitamisega	raske	7

21. Keelatud on kasutada trosse, millel 1 m ulatuses rohkem kui 10% katkenud traate.
22. Kanepised ja puuvillased tõrvamata koormaköied arvestatakse venitusele, lugeda kõik täis läbilõiked (ilma tühimikkude arvesse võtmiseta) välise diameetri järgi, kusjuures materjali tingpingutus ei või ületada 1 kg mm².
 Käsi-mehhanismides trumli (rulli) ja kõigi plekkide, millel liigub kõis, diameeter peab olema vähemalt köie diameetrist 10-nelkordne.

Masinaga käivitamise mehhanismides on kõite kasutamine keelatud.

II Instruktaaz ohutustehnika alal.

23. Mitte ühtegi töölist ei tohi lubada töö juurde, kui teda ei ole tutvustatud üldiste ohutustehnika reeglitega metsavarumisel ja ohutute töömeetoditega kavade järgi, mis kinnitatud NSVL Metsa- ja Paberitööstuse Ministri poolt.

Administratiiv-tehniline personal ja metsa langetajad lubatakse töö juurde ainult siis, kui nad omavad tunnistuse eksami sooritamise üle ohutute töömeetodite teadmise kohta.

24. Teisele tööle üleviidavad töölised peavad tingimata saama tutvustatud ohutute töömeetoditega uuel töökohal.
25. Mitte harvem kui kaks korda aastas peab olema kõigi töölistega (erialade järgi) läbiviidud korduv instruktaaz ohutute töömeetodite üle.

Administratiiv-tehniline personal ja metsa langetajad peavad mitte harvem kui üks kord aastas kohustuslikus korras läbi tegema õppuse ohutute töömeetodite tundmaõppimiseks NSVL Metsa- ja Paberitööstuse Ministri poolt kinnitatud programmide järgi.

III Metsa langetamine.

Käsitsi langetamine.

26. Enne langetamisega algamist on langetajad kohustatud raiutava puu ümbruse puhtaks raiuma kogu alusmetsast või järelkasvust. Talvel peavad langetajad langetatava puu ümbruses lume maha tallama ja sisse tallama 45° nurga all teerajad kiiresti puu juurest äraminekuks selle langemise momendil.
27. Teostada puude langetamist ilma hammasraieta on keelatud. Hammasraie tehakse kirvega või saega tüviku poole kuni kahe kolmandiku jämeduse kõrgusele maast ja sügavusega veerandist kuni kolmandikuni tüviku jämedusest. Hammasraide põsed peavad olema perpendikulaarsed puu teljele ja hargnema 35° nurga all. Hammasraie tuleb teha sinna poole, kuhu on kavatsetud puu langetada.
28. Teha hammasraie puule kahelt ehk mitmelt poolt, või koguni ümberringi, on kategooriliselt keelatud.

29. Kaldunud puule tuleb hammasraie teha vähemalt kolmandiku tüviku jämedusest kaldumise ärahoidmiseks puu langetamisel.
30. Puu läbisaagimine tema langetamise juures peab olema ühetasane ilma vildakuseta ja üheaegselt välja tulema hammasraide ülemisele põsele. Läbisaagimine peab toimuma hammasraide põse ülemise tasapinna kõrguselt.
— Läbisaagimine tuleb katkestada käsitsi langetamise juures 2 sm enne hammasraide põseni väljasaagimist, aga elektrisaagidega langetamise juures 3—5 sm. Kui seejuures puu ei hakka langema, tuleb asuda tema sundlangetamisele langetamise hargi abil või sae teesse kiilu löömiseга.
31. Puude langetamine naabruses asuvaile puudele on kategooriliselt keelatud.
32. Läbisaetud puu langemise juures on langetajad kohustatud kiiresti eemalduma ohutusse kaugusse (3—4 m) puu langemisele vastassuunas 45° nurga all.
33. Puude langetamine juurtega peab toimuma ainult spetsiaalsete abinõude abil või küllaldase pikkusega tugevate köitega.
34. Jätta üles rippuvaid, läbiraiutud või mitte lõpuni läbisaetud puid pärast töö lõppu, lõuna vaheajaks või teiste puude juurde minekuks on kategooriliselt keelatud.
- 34-a Naistel puude langetamise- ja pealelaadimise tööd on keelatud alates 1. jaanuarist 1950. a.

Elektrimootorsaaagidega langetamine.

35. Liikuvad elektrijaamad ja elektrimootorsaad lubatakse võtta kasutamisele alles pärast nende hoolikat elektritehniliste seadmete ehitamise määrustele ja normidele vastavuse kontrollimist.
36. Töö juurde liikuvate elektrisaagidega ja elektrimootorsaaagidega lubatakse isikuid, kes omavad tunnistused eksami õiendamise kohta, tehniinimumi, ohutustehnika reeglite ja elektrilöögi juures esmaabi andmise üle.
Kategooriliselt on keelatud lasta kõrvalisi isikuid elektrijaamade juurde.
37. Metsa langetamisel peab elektrijaam asuma väljaspool ohtlikku tsooni.
38. Elektrijaam ja jaotuskilp peavad olema hoolikalt kaitstud sademete eest.
39. Elektrijaamade kõik kokkupuuteohtlikud osad (lülitajad ja muud) samuti ka elektrimootorsaaagide osad (seadeldis VAKOPP sae juures) peavad olema julgustavalt kaitstud. Keelatud on kergesti süttivate ainete hoidmine elektrijaamades.

40. Elektriijaamasid ja elektrimootorsaagisid teenindav personal peab olema varustatud vajalikkude kaitseabinõudega (kummisaapad, sõrmikud, korvikud ja muud). Töötamine ilma kaitsevahenditeta on kategooriliselt keelatud.
41. Kõigi elektriinstrumentide, elektrigeneraatorite korpused, elektri- jaamade raamid ja kaabelvõrgu ühendusmuhvid peavad olema enne töö algust julgustavalt maantatud spetsiaalse ja metallist pulgaga, mis maasse löödud kuni põhjaveeni, aga mitte vähem kui 1 m sügavusele. Pulk enne maasse löömist peab olema roostest puhastatud.
Näidatud elektriseadmehel isolatsiooni vigastuse avastamisel tuleb elektriijaama töö viivitamatult katkestada.
42. Kategooriliselt on keelatud töötamine elektrimootorsaaga kas või osaliselt vigastatud kaablivõrgu isolatsiooni juures. Elektrivoolu sisselülitamise momendil ei tohi sae kett puutuda mistahes asja külge.
43. Enne kaablivõrgu sisselülitamist peab antama signaal (heliline ehk lipuga), mis hästi täheldatav elektrisaagide motoristide poolt. Kaablivõrgu sisselülitamine võib toimuda ainult pärast motoristidelt vastusignaali saamist.
44. Ei ole lubatud töötava elektrisaes edasikandmine, töötava elektri- jaama ümberpaigutamine, pinge all oleva kaabli kogumine ja edasikandmine.
45. Kõik kaabli ühendused ja lülitused peavad kohustuslikult toimuma steppelseadmete (ühendusmuhvide) abil, millised on julgustavalt kaitstud atmosfääriliste sademete eest.
46. Kaablite ühendamine peab eranditult toimuma ühendusmuhviga, ühendusmuhvid ja steppelühendused peavad olema julgustavalt kinnikaetud atmosfääriliste sademete nendesse sattumise ärahoidmiseks.
Kaablivõrk peab mahapandud olema kuivadele kohtadele, aga ühenduse ja jaotusmuhvid kändude peale, langetatud puude peale või spetsiaalsetele kohtadele.
47. Üle läbisõiduteede või kokkuveo algteede viimisel tuleb kaabel maasse kaevata või riputada teivaste ehk puude külge mitte vähem kui 3,5 m kõrgusele.
48. Kaabelvõrgu selle ühenduste ja elektrisaagide remont voolu all on kategooriliselt keelatud.
49. Liikuvast elektriijaamas peavad olema väljapandud nähtavas kohas raami sees klaasi all tootmise instruktioon, elektriehituse skeem ja illustreeritud kunstliku hingamise rakendamise viisid elektrilöögist tabamise juhul.

50. Kännu juures kokkukasvanud puid, tugevasti arenenud ühepoolse krooniga puid või tugevasti kaldunud puid ei tohi langetada elektrimootorsaaga. Metsa langetamine elektrimootorsaagidega ilma paarimeheta on keelatud.

Tööriistad.

51. Töötamine korratute käsi-tööriistadega on kategooriliselt keelatud. Enne metsa minekut peavad tööriistad olema hoolikalt üle vaadatud, parandatud või asendatud korrasolevaga.
52. Kahemehe ristlõike saed peavad olema vastupidavad, käepidemed ümmargused, hoolikalt siledaks tehtud ja julgustavalt kinnitatud. Saeleht peab olema poleeritud, ilma vildakuteta ja lõhedeta.
53. Raamsaagesid mitte vastupidavate raamidega ja pingutuspulka-dega, üle raami väljaulatavate saelehe otsadega või murdunud hammastega ei lubata töötamiseks.
54. Laasimise ja lõhkumise kirved peavad olema julgustavalt kuivast vastupidavast puust varte otsa asetatud. Kirveste ja kirvevarte pealispind peab olema sile.
55. Langetusharkide, tangide ja muude abinõude varred peavad olema vastupidavad, ilma kühmudeta ja kildudeta.
56. Konksudel ja tangidel peavad olema teravaks tehtud otsad ja mõnusad varred.
57. Metallist kiilude külgpinnad peavad olema kaetud ristipidi lõige-ttega, mis takistavad kiilu tagasi väljatulekut saelõikest.
58. Koorimislabidad ja liimeistrid peavad olema teravad ja omama siledat kindlalt otsapandud käepidemed.

Kaitsevahendid instrumentide remondi juures.

59. Ühemehe raamsae lehtede kokkukeevitamiseks peab kasutama kaitseprille.
60. Pinkidel saagide korrastamise ja teritamise juures peavad saed olema tugevalt kinnitatud spetsiaalseis seadeldistes. Töölised peavad ette panema kaitseprillid või kasutama klaasekraane.
Teritamise katted peavad olema eelnevalt proovitud, kindlalt võllile kinnitatud ja tsentreeritud, ketaste töö vaba osa peab olema kinnikaetud kaitsekatttega.
61. Viilide keemiliselt uuendamise tööde juures peavad töölised kasu-tama kaitseprille, kummisäärikuid, villaseid kätiseid ja läbiligune-mata põllesid.
62. Lauad, millel teostatakse viilide keemilist taastamist peab olema äärestatud ja pealevalatud happe äravooluga spetsiaalsesse anu-masse.

63. Kinnistel ruumidel, milledes toimub viilide keemiline taastamine, peavad olema laua kohal happeaurude väljatõmbe seadeldised ja hea ventilatsioon.
64. Happeid ja sööbivaid lehelisi peab hoitama klaasanumais klaaskorkidega ja eriruumides.
65. Viilide keemilise taastamislahuse koostamisel on keelatud valada vett happesse: on vaja valada enne vesi vanni ja siis juurde valada hapet peene nirena.
66. Pudeleid happega lubatakse edasi kanda ainult korras korvides käevangudega. On keelatud kanda happega pudeleid õlal, seljal või kaenlas.
67. Läbitöötatud happed, lehelised ja pesuveed lubatakse valada ainult spetsiaalsesse auku, millele juurdepääs kõrvalistel isikutel peab olema keelatud.

Okste laasimine ja tüvede tükeldamine.

68. Langetatud puudel tulevad oksad laasida laasimise kirvega tüviku poolt ladva poole. Laasida oksti vastassuunas, samuti ka kirvesilmaga kuivi oksti ära lüüa on keelatud. Okste kandmisel ei tohi kanda kirvest käes või vöövahela pistetult. Jämedad oksad on vaja saagida ühemehe raamsaega.
69. Okste laasimisel peab tööline seisma tüve juures laasitava oksa vastaspoolisel küljel, võttes kindla seisaku.
70. Kategooriliselt on keelatud laasida oksti mitte püsivalt lamavalt puult, samuti ka neid oksti, millele toetub puu.
71. Enne tükeldamist peab tüvi olema kindlalt asetatud, eriti kui tükeldamine toimub nõlvadel. Pööramist ja aluspuudele tõstmist teostatakse ainult kangide, pööramishaakide jne. abil. Tüvelt rippuvate osade saagimine ilma aluspuudeta või tuggedeta on keelatud.

Puidu tükeldamine.

72. Saagimisel antakse saele suund väikese puupulga abil või lihtsalt sae õige liikumisega, mitte aga käe või sõrme abil, mis võib põhjustada käte vigastamisi.
73. Ei tohi toetada jalgadega puupakku või asetada jalad puutüve alla.
74. Keskest looka vajunud, puude ja kändude vahele kinnijäänud või lihtsalt ebakindlalt lehavate puutüvede, samuti puutüve rippuvate osade tükeldamisel, tuleb kasutada tugi- ja aluspuid.
75. Järskudel mäeveerudel tuleb puutüvesid enne tükeldamist kinnitada.

Koondamine.

76. Koondamist teostatakse hoovade abil, kuna töö ilma nendeta on väsitav ja seotud eaproduktiivse ajaraiskamisega.
77. Koondamist tuleb teostada nii, et vedajale oleksid loodud puidu väljaveoks normaalsed töötingimused.

Kokkuvedu traktoritega.

78. Metsa kokkuvedu traktoritega peab toimuma rangelt kooskõlas instruksiooniga metsa kokkuveo kohta traktoritega, lohistamisega ja libisevail haakeriistadel.
79. Kõik ohtlikud puud 50 meetrilisel ribal mõlemal pool algteed peavad olema langetatud, aga kännud maapinnaga tasaseks lõigatud kogu algtee pikkuses.
80. Metsa langetamine kasutusel olevaile algteedele ja trassidele on keelatud.
81. Kokkuveo agregaatide kõigil tiirlevail osadel, hammasratastel, kettidel jne. peavad olema täiesti korras metallist või puust kaitsed.
82. On keelatud üle vaadata, õlitada, puhastada ja parandada trosse, plekke ja teisi osi, samuti ka ära võtta kaitseseadmeid kokkuveo liikuvail seadeldistel.
83. Tüvedena traktoriga kokkuveol traktoristi kabiin ja gaasigeneraatori seadeldis peavad olema varustatud kaitseseadmetega, mis hoiaks ära traktoristi vigastamise võimaluse katkeva trossiga või tüve otsaga.
84. On keelatud töötada trossidega ilma kinnasteta, liikuvatest trossidest ja kottidest üleminek, nendele astumine ja vedada traktori järel vintsilt mahalastud trossi tsokeritega.
85. Tüvede haakimise ajal kallakuil peab haakija asuma tüvedest kõrgemal.
86. Koorma kogumisel libisevate rõngaste abil on keelatud tõmbamise momendil asuda kokkuveetavaile tüvedele ligemal kui 15 meetrit.
87. Traktorist peab traktori kohalt liigutama ainult pärast seda, kui veendub, et traktori, libisevate või regi-haakeriistade tüvede järelkelkude juures, samuti ka nende vahel või vahetus läheduses kedagi ei ole.
88. Tüvede kokkuveol on keelatud sõita regi-haakeriistadel või järelkelkudel. On keelatud asuda traktoril KT-12 selle tüvede tõmbamise ajal ja teel, samuti ka asuda ligemal kui 3 m kaugusel kokkuveetavatest tüvedest või palkidest.

89. Palke lahti haakida liikuvalt traktorilt või trossilt ehk palke sel-
lele käigu peal külge haakida on keelatud.
90. Kändude või puude vahele kinnijäänud tüvesid võib vabastada
ainult pärast traktori seismajätmist ja trossi lõdvendamist. Känd-
ude või puude vahel kinniolevaid tüvesid võib järele võtta ainult
pärast nende täielikku vabastamist.
91. Kokkuveol vallapäsenud ja mahajäänud tüved peavad olema
algteelt ära koristatud.
92. Tüvede pööramisel takistuste (kännud, kasvavad puud, kivid)
juures on keelatud asuda kõvera väljaspoolsest küljest tüvede
otstest lähemal kui 10 meetrit.
93. Tsokerite ja kõiki liiki haakeriistade lahtihaakimine peab toi-
muma palkide või tüvede tüviku ehk ladvapoolsest otsast pärast
trosside täielikku lõdvenemist. Lahtihaakimise momendil koorma
kõrval seista on keelatud.
94. Haake-regedel või libisevail haakeriistadel kokkuveo juures pea-
vad palgid olema julgustavalt seotud.
95. Traktoriga KT-12 töötamise juures tuleb kinni pidada järgmistest
kohustuslikest reeglist:
 - a) Palkide või tüvede traktorile tõmbamise ja nende traktorilt
mahalaadimise ajal, samuti ka tagumise plaadi ülestõstmise
ajal on keelatud asuda traktori kõrval ligemal kui 4—5 m
kaugusel.
 - b) Traktori lindid (roomikud) peavad olema pealt kaetud tiiba-
dega kogu laiuses. Väljaulatuvail lintide sõrmeotstel peavad
olema ümmargused pead, mis ei lase haarata tööliste riideid.
 - c) Tüvedega koormatud traktorit tagandada on keelatud.
 - d) On keelatud töötada traktoril mitte korrasolevate vintsidega
ja piduriseadmetega.

Maapealne, poolrippuv ja rippuv kokkuvedu
vintsidega ja laadimine autokraanadega.

96. Mastide seadisega varustamine õhulise ja poolõhulise kokkuveo
juures tuleb ülesandeks teha kogenud töölistele, kes on varusta-
tud järeiproovitud kaitsevöödega ja jalaküünetega.
97. Loomulike mastidena võib kasutada terveid puud kõva koorega
ja vastava läbimõõduga. Selleks otstarbeks kase, kuuse ja haava
kasutamine on keelatud.

Automasinad autokraanadega, mis üles seatakse kokkuveo
tööde jaoks, peavad olema kinnitatud tõmbikutega nii automasina
telje järgi kui ka külgmistega 45—60° nurga all.

98. Mastide taglastamine tugeva tuulega ei ole lubatud. Loomulike

mastidena kasutatavaid puid on lubatud taglastada ainult pärast ladva ja okste kõrvaldamist.

Tõmbikud ja plokid loomulike mastide juures kinnitatakse ainult kooritud kohtadele.

99. Pea- ja sabamasti taglastamine või remont üheaegselt ülesveetud trossi juures ei ole lubatud. Masti taglastamisel ei ole lubatud asuda sellele lähemal kui 3 meetri kaugusel.
100. Mastide tõmbikute arv ja mõõted peavad vastama projektilistele arvestustele. Peamastil peab olema mitte vähem kui 4 tõmbikut, sabamastil — mitte vähem kui kolm.
101. On keelatud kinnitada tõmbikuid ja plokkide liikuvate, mittekõvasti istuvate või koorimata kändude ja puude külge, samuti ka kändude ja puude külge, millede jämedus kinnituse kohas on vähem kui 25 sm.
102. Tõmbikud peavad olema kinnitatud ümber kännu mitte vähem kui kolme keeruga, kusjuures iga keerd peab olema kinni löödud tugeva obadusega.
103. On keelatud vintsi käiku lasta siis, kui masti otsas asub tööline, väljaarvatud plekkide vintsiga ülestõstmise juhud montaaži juures.
104. Trosside tugevus poolrippuva kokkuveo juures peab olema arvestatud nende maksimaalse koormise peale, võttes arvesse võimalikke täiendavaid koormamisi palkide liikumise teel ettetulevate takistuste juures.
105. Kimpe haaravate kinnituste lukud peavad olema niisuguse sobiva konstruktsiooniga, mis võimaldab kergesti palke vabastada.
106. Iga kokkuveo vahetuse eel on meister kohustatud üle vaatama kogu trossi-ploki süsteemi ja veenduma hoiatusmärkide olemasolus. Kui palkide liikumise teedel on puud, kõrged kännud, palkide virnad, siis kokkuvedu on keelatud.
107. Vintsijuhi kaitseks halva ilma eest peab olema juhtimise kohale ehitatud katusealune või putka, mis ei kitsenda tema liikumist ega piira nähtavust.
108. Töötamine vintsidega on lubatud ainult kogu plokkide süsteemi tugeva kinnituse tingimusel ja korrasolevate pidurdamise abinõude olemasolu juures.
109. Enne vintsi käikulaskmist on vintsijuht kohustatud andma kindlaksmääratud hoiatussignaali küllaldase kuuldavusega või nähtavusega.
110. Vintsi töötamise ajal ei tohi asuda lähemal kui 30 meetrit plokist sisemistes nurkades, mis moodustavad üle vabade plokkide mine-

- vate trossidega, lähemal kui 6 m kande- või tõmbetrossi juures õhu- ja poolõhu-kokkuveol ja 4 m maapealsel kokkuveol.
111. Vintside ümberpaigutamisel on vaja nende liikumise teelt kõrvaldada langetatud puud, kõrged kännud ja muud takistused.
 112. Palgi või palkide kimbu maast tõstmise momendil õhu-kokkuveo juures on keelatud asuda nende kõikumise tsoonis.
 113. Kokkuveetavate tüvede kinnijäämisel kändude juures on vaja vints seisma jätta, tross lõdvendada ja alles pärast seda tüved vabastada.
 114. Köie (trossi) kinnijäämisel plokil on vaja viivitamatult lõpetada trossi pingutamine, see lõdvendada ja kõrvaldada vead ploki juures.
 115. Töö ajal on vaja valvata selle järele, et trossil (köiel) ei oleks kokkukeerutisi ega järske keerde (140° järsemaid). Nende tekkimise juhul tuleb töö katkestada ja vead kõrvaldada.
 116. Sõlmedega jätkatud trosside kasutamine on keelatud.
 117. Palkide ja tüvede kimbud lubatakse vabastada ainult pärast vintsi seismajätmist, trossi lõdvendamist ja kimbu kohale asetamist.
 118. Minek raielangile kus töötavad vintsi seadeldised ja kõrvaliste isikute viibimine sellel on kategooriliselt keelatud.

VI Metsa transporteerimine maast ja puust metsaallalaskjaid mööda (rennreed).

119. Metsaallalaskjad peavad olema varustatud telefonilise sidega ja helilise või valguse signalisatsiooniga. Nende tegevusetuse või puudumise juures peab töö metsaallalaskjal viivitamatult katkestatud saama.
Estakaatide ja pidurite piirkondades peavad olema kandelaua külgedele tehtud sillakesed tööliste viibimise jaoks remondi ja metsaallalaskja ülevaatuse juures.
Metsaallalaskja peab olema ka varustatud pidurdamise seadmetega. Kandelaua alumisele platele peab olema ehitatud ohutu varjend tööliste jaoks, kes võtavad vastu allalastava palgi.
120. Metsaallalaskja eksploatatsiooni laskmist lubab eriline tehniline komisjon, kes kontrollib selle tugevuse ohutust.
121. Inimeste liikumine mööda metsaallalaskjat on kategooriliselt keelatud.
122. Metsaallalaskjast ülekäigu kohtadel peavad olema ehitatud sillakesed ohutus kõrguses kindlalt kinnitatud käsipuudega, kõrgusega mitte vähem kui 1 m. Neist sillakestest üleminek palkide allalaskmise ajal on keelatud.

123. Metsaallalaskja peab saama iga päev enne tööde algust hoolikalt tehniliselt järele vaadatud selleks otstarbeks eriti väljaeraldatud isiku poolt, kes vastutab metsaallalaskja ohutult töötamise eest.
124. Enne tööde algust piki metsaallalaskjat ohutus kauguses sellest peavad olema väljapandud valvurid metsaallalaskja õieti töötamise järele valvamiseks kogu selle ulatuses ja vastavate signaalide edasiandmiseks.

Valvurite paigutamine kandelaua kõveruse väljaspoolsele küljele, samuti sillakeste ehitamine üle metsaallalaskja nendes kohtades on keelatud.

125. Juhul, kui metsaallalaskja asub läbisõidu tee kõrval või lõikab selle läbi, peab läbisõit teed mööda olema katkestatud kogu palkide allalaskmise töö ajaks.
126. Tööde juhataja metsaallalaskmisel mägedelt peab iga kord kindlaks määrama ohtliku tsooni, milline metsa allalaskmise ajal peab olema valvatud valvurite ahelaga ja olema piiratud hoiatusmärkidega.
127. Teostada metsaallalaskja remonti või selle järelevaatust, samuti ka viibimine ohtlikus tsoonis metsa allalaskmise ajal, on kategooriliselt keelatud.
128. Metsaallalaskjat mööda alla lasta tüvesid ja pikamõõdulisi palke ladva otsaga ees, kõveraid, palgi pinnaga mitte tasaseks raiutud okstega palke või rohkem kui üks palk korraga, on kategooriliselt keelatud. Samuti on ka keelatud metsaallalaskjale mulla või liiva riputamine palkide pidurdamiseks.
129. Palkide allalaskmine peab sündima ainult siis, kui on saadud alumiselt platvormilt signaal eelmise palgi saabumise üle. Enne palgi allalaskmist peab antama hoiatav signaal.
130. Metsaallalaskja ülemisel platvormil palkide lahti veeretamise juures peavad kandelauale lähedal olevad palgid olema kinnitatud.
131. Palkide virnadesse ülesladumine metsaallalaskja alumisel platvormil peab toimuma ohutus kauguses allalastavast palkidest. Tööde teostamine ohtlikus tsoonis kandelaua lähedal palkide allalaskmise ajal on keelatud.
132. Metsa allalaskmine peab olema viivitamatult katkestatud järgmistel juhtudel:
- a) vihmaaja puhul.
 - b) metsaallalaskjal jää ja lume leidmisel.
 - c) kui metsaallalaskja üksikuis piirkondades on kallak üle 60°.
 - d) kui valvureilt antavaid signaale ühel või teisel põhjusel ei võeta vastu.

133. Palkide allalaskmise töö ajutiselt katkestamisel või lõpetamisel peavad kõik metsaallaskjale jäänud palgid olema eemaldatud, aga selle ülemisel platvormil peab olema tehtud tõkkeabinõu, mis ei võimalda palkide liikumist mööda metsaallaskjat.

VII Metsa transporteerimine hobu- ja mehhaniseeritud veoga.

Metsa transporteerimine hobuvooriga.

134. Vedajate peatuskoht peab asetsema mitte lähemal kui 100 meetrit metsa langetamise kohast.
135. Metsa väljavedu korrast äraolevatel liikuvatel koosseisudel ja ilma sleideta ei ole lubatud. Järskudel nõlvadel liikuv koosseis peab olema kindlustatud pidurdamise abinõudega. Regede palgi-pakkudel peavad olema labad.
136. Liikuv koosseis kahe või rohkem komplektiga metsa väljaveo juures peab olema varustatud puhvritega või kõva haakimisega.
137. Talvel peab järsud nõlvad üle puistama liivaga või saepuruga.
138. Massilise liikumise juures järskudel nõlvadel tekkinud kallakud ja augud peavad olema viivitamatult likvideeritud, selleks otstarbeks välja eraldatud töölise poolt.
139. Mäeveergude, kuristike, järsakute ääri ja jõgede kaldaid mööda kulgevad kõik teed ja sillad metsa transporteerimise kestel peavad olema julgustavalt tõkestatud.
140. Metsa transporteerimine mööda kinnikülmunud jõgesid ja järvesid võib teostuda ainult jää paksuse juures mitte alla 15 sm metsapunkti juhataja loal ja tingimusel, et tee saab iga päev ülevaadatud selle tee osa eest vastutava isiku poolt. Kõik augud jääs peavad olema tugevalt tõkestatud.
141. Metsa transporteerimine mööda kinnikülmunud jõgesid ja järvesid peab olema viivitamatult katkestatud, kui jäässe tekivad piki ja risti lõhed laiusega üle 5 sm või jääaugud 10 m kaugusel, aga karestikulistel madalatel jõgedel — 5 m kaugusel teest.
142. Kõik ohtlikud puud 50 m kaugusel teest peavad olema langetatud. Veokilt teele või teest 1 m piiridesse kukkunud metsamaterjalid peavad olema viivitamatult ära koristatud.
143. Teede ääres ehitatavail kaevudel peavad olema rakked pealpool maapinda kõrgusega mitte vähem kui 0,8 m ja kindlad kaaned hingedel.
144. Tasastel maanteedel ja lumeteedel liikumisel tuleb veokite vahel pidada vahet 2—3 m, jääteedel — mitte vähem kui 5 m, järskudel nõlvadel — kogu nõlva pikkuses.

145. Metsa väljaveol jääteedel ja kiilasjääal peavad hobused olema rautatud julgustavalt teravatesse krihvidesse.
146. Metsamaterjalide mahalaadimine ja liikuvale koosseisule pealelaadimine ilma veeretamise puude, kangide, tangide ja köite kasutamisetä on kategooriliselt keelatud.
147. Liikuvale koosseisule peale laaditud metsamaterjalid peavad olema julgustavalt kinnitatud kettidega, tugevate köitega või tugipuudega. Ümarmetsa laadimisel liikuvale koosseisule tulevad palgid koorma külgede poolel laduda vahepuudele. Seda mööda kuidas toimub koorma mahalaadimine, tulevad tugipuud läbi saagida mahalaadimise poolset küljelt mahalaaditavate palkide rea kõrguselt.
148. Palkide mahaveeretamine tugipuudega varustatud koormalt ilma kangideta on keelatud.
149. Metsa väljaveol on keelatud:
 - a) istuda palkidele koorma liikudes algteedel, samuti ka laskumisel kallakuist.
 - b) koormat vastu hoida või toetada kätega või õlaga kallaku poolset küljelt.
 - c) hoida hobust valjastest koorma liikudes laskumisel nõlvakust.
150. Tühjalt sõitmine maha lastud järelkelkudega, lahtiste köitega ja kettidega on keelatud.

Metsa transporditeerimine kitsarööpmelistel raudteedel hobutõmbega

151. Kitsarööpmelised raudteed peavad saama ehitatud vastavalt „Ajutisele määrusele hobutõmbega 750 mm laiuste kitsarööpmeliste raudteede ehitamiseks ja ekspluatsioonimiseks” trusti peainseneri poolt kinnitatud projekti järgi.
152. Teedel liikumise kord ja kiirused ning rakendite koosseis tee igas osas määratakse metsatööstuskeskuse, mehhaniseeritud metsapunkti direktori või tee ülema käskkirjaga.
153. Alumine ladu (lõppladu) peab olema jaotatud sekstsiioonidesse ja läbi lõigatud mitte vähem kui kahe peateega. Üks neist viiakse ümberlaadimise teede juurde, teine — mahalaadimise kohtade juurde.
154. Teeülem on kohustatud kindlustama järelvalve teede kunstlike seadmete ja liikuva koosseisu tehnilise seisukorra üle.
155. Käärakute minimaalne raadius teedel hobutõmbega on lubatud 30 m.
156. Valitsev tõus koorma suunas määratakse 10⁰/₀₀, künklikes maa-kohtades 15⁰/₀₀ ja eriti raskeis mägisel tingimisel

25⁰/₀₀. Lühikesed tõusud kuni 50 m võivad olla järsemad, aga mitte üle 40⁰/₀₀ ühe täiendava hobuse juurde rakendamise juures. Kõver algus ja lõpp ei või ühtuda tee piki profiili murretega.

157. Maksimaalne nõlvak koorma suunas väljaveol ilma piduriteta on lubatud mitte üle 10⁰/₀₀, rasketes mägistes tingimustes pidurite kasutamisega 28⁰/₀₀ ja eriti rasketes tingimustes — kuni 40⁰/₀₀ kohustuslikult pidurite kasutamisega.
158. Tee muldkeha laius peab olema mitte vähem kui 1,6 m kui hobuse rada asub rööpmete vahel ja 2,8 m kui hobuse rada asub rööpmete kõrval. Tee tähised ja ehitised peavad olema paigutatud mitte lähemale kui 2 m tee teljest, kui nende ja rööpmete vahet läbib hobuse rada.
159. Hobuse rada ehitatakse rööpmete vahele küttepuu metsast ristipidi tiheda katte ladumisega ja selle katmisega 8 sm paksuse mulla kihiga. On keelatud katta rada saviga või mustmullaga. Kattega katmata rajal peab olema hea vee äravool.
Hobuse rada rööpmete vahel on lubatud ainult teedel valitseva nõlvakuga mitte üle 8%.
160. Kui teedel on nõlvakud järsemad 10⁰/₀₀, peab hobuse rada kogu tee ulatuses olema tehtud rööpmete kõrvale. Savistel ja savikasliivastel pinnastel peab rööpmete kõrval asuva hobuseraja pind olema kaetud liivaga või peenikeste laastudega.
161. Raudteerööpmete seisukorda tuleb igapäev kontrollida teetöölise brigaadidega teemeistri juhatusel. Laienemised üle 6 mm ja kitsenemised üle 2 mm peavad saama viivitamatult kõrvaldatud.
162. Tee viltuvajumised (vildakud) üle 5 mm sirgetel ja kurvelistel osadel ei ole lubatud.
163. Kogu tee ulatuses peavad olema välja pandud kilomeetri postid, kaetud tõusude ja laskumiste tähistajatega. Teetähised asetatakse paremale poole (koorma suunas) mitte ligemale kui 1,5 m tee teljest hobuseraja rööpmete vahel asudes ja 2 m raja asudes teetähiste pool rööpmel küljel.
164. Tegevuses olevate teede lõikumisel hobu-kitsarööpmelise raudteega peab ehitatama ajutised mittevalvatavad, aga kui on nõuetav valvatavad ülesõidukohad.
165. Vagonetid peavad olema varustatud äravõetavate lukkudega toepuudega, mis võimaldavad nende kiiret maha laskumist ja tugevalt kinnitamist. Palkide vagonettidele laadimise kõrgus ei või ületada 60—70 sm.
166. Igal rong-rakendil peab olema vähemalt üks pidurwagonett teedel valitseva laskumisega kuni 10⁰/₀₀, laskumistel 10-st kuni

15‰ peab pidurwagonetiks olema rakendwagonett, s. o. esimene wagonett, aga laskumistel üle 15‰ peavad kõik haagitud wagonetid olema piduritega.

Pidurwagonettidele peavad olema ehitatud alused pidurdajate jaoks. Wagonettide pidurdamine kangidega, teivastega ja muul viisil on kategooriliselt keelatud. Pidurdamise aluselt peab olema kindlustatud tee nähtavus kogu pidurdamise piirkonna pikkuse ulatuses.

167. Hobune peab olema wagoneti ette rakendatud nii, et teda vajaduse korral oleks võimalik kiirelt lahti rakendada käigu peal pidurwagoneti aluselt.
168. Horisontaalseis piirkondades rakendid lubatakse lasta mitte vähem kui 5 m kaugusele üksteisest, tõusudel ja laskumistel kuni 20‰ mitte alla 15 m. Eriti ohtlikel teosadel (laskumine üle ‰ mäeveerud ja kurved raadiusega alla 50 m) lubatakse ainult ühe rakendi läbisõit.
169. Järskudel tõusudel — üle 25‰ tuleb alaliselt hoida vastav arv hobuseid juurderakendamiseks.
170. Iga vedaja peab olema varustatud pidurkingadega, vilega ja käsisignaalliga.
171. Enne teele asumist peab vedaja veenduma wagonettide, haakimise, pidurite korrasolekus ja õieti laadimises. Teel peab vedaja rangelt juhenduma teetähistest. Sunnitud peatusel on vedaja kohustatud viivitamatult andma hoiatusvile ja piirama peatuskoha käsisignaallidega.

Metsa transportimine mehhaniseeritult

172. Kõik metsaveo teed mehhanismidega veoks peavad olema ehitatud ja korrastatud ranges vastavuses kehtivaile tehnilistele tingimustele projekti järgi, mis kinnitatud vastava majandusliku organisatsiooni poolt.
173. Nende teede ekspluateerimine lubatakse ainult pärast nende vastuvõtmist spetsiaalse tehnilise komisjoni poolt ranges vastavuses kehtivate ekspluateerimise tehniliste reeglitega ja käesolevate ohutustehnika reeglitega.
174. Iga uuesti ehitatud mehhanismidega veoks metsaveo tee kohta peab olema koostatud täiuslik tehniline pass. Tegevuses olevate teede kohta tehniline pass koostatakse metsavarumise trustides 9 kuu jooksul käesolevate reeglite saamise päevast arvates.

Teede ekspluateerimine, millede kohta tähendatud aja jooksul ei ole koostatud tehnilist passi, peab saama lõpetatud kuni passi koostamiseni.

175. Kunstlike seadmete seisukorra üle peab teostatama süstemaatilist kontrolli, mille resultaadid kantakse eri žurnaali.
176. Metsaveo teede tegevuses olevate teedega lõikumise kohtadele peab olema ehitatud sobivad ülesõidukohad, mis varustatud hoiatussignaalidega.
177. Liikumine metsaveo teedel peab toimuma trusti juhataja poolt kinnitatud graafiku järgi.
178. Teed teenindav personal peab iga aasta allutama katsete sooritamisele teede tehnilise ekspluateerimise ja käesolevate ohutustehnika reeglite teadmises. Tõend katsete sooritamise üle peab teenistuse ajal enesega kaasas olema.
179. Mehaanilise veoga metsaveoteede administratsioon on kohustatud kindlustama süstemaatilise järelvalve nende seisukorra ja õigeaegse remondi üle.
180. Tee ülem on kohustatud mitte harvem, kui üks kord kolme kuu jooksul isiklikult kontrollima tee seisukorda ja viivitamatult võtma tarvitusele abinõud avastatud puuduste kõrvaldamiseks. Kõik see peab olema vormistatud aktiga ametiühingu organisatsiooni esindaja juuresolekul.
181. Metsaveotee iga töötaja peab olema kindlustatud ametalalise instruksiooniga, ekspluateerimise tehniliste reeglitega ja vastavate signaalidega.
182. Autotäidis teedel peab olema korras, tihedalt kokkusurutud, kattepinnd ja kaitseprussid. Koormatud autoga läbisõidu ajal kattepinnd ei tohi anda desormatsiooni.
Fasiinid või puitkate autoteede kindlustatud osadel peab olema julgustavalt kinnitatud kinnituslattidega või prussidega.
183. Autoteede läbisõidu osale mahavarisenud metsamaterjalid tulevad viivitamatult ära koristada. Jäätete järskudel ja pikaldastel laskumistel peab olema tehtud tõrkumiseta töötavad pidurdamise seadised.
184. Teele saata lubatakse ainult õieti koostatud, laaditud ja haagitud rongi või regede rongi ja järelveokeid. Vastutust selle eest kannavad traktorist (autojuht) ja rongi brigaadi brigadiir.
185. Traktor rongi ette haakimiseks peab ette antama ainult tagurpidi käiguga. Rongi tagasi lükata ilma traktori külge haakimata on keelatud. Rongi tagasi lükkamisel ei tohi keegi asuda koosseisu komplektide vahel.
Ilma kõva haakimiseta on keelatud koosseisu tagasi lükata.
186. Pärast masina haakimist rongi (järelveoki) külge teostada tööd järelveokite vahel või rongi all on keelatud ilma juhti hoiatamata.

187. Enne laaditud rongi teele saatmist on haakija kohustatud kontrollima:
- järelveokite (regede) õieti ja korras haakimist;
 - kõik puhvriprussid järelveokil (regedel);
 - tagada lukkude korrasolekut ja õieti seadmist ja laadimise liikuvate üksuste sidumist;
 - üle kogu rongi signaalnööri või -traadi korrasolekut. Asudes teele, peab haakijal kaasas olema korrastatud signaallatern.
188. Enne laaditud rongi või masina teesaatmist on juht kohustatud kontrollima:
- koosseisu õieti laadimist, normeerimist ja haakimist;
 - palkide (koorma) õieti ja kindlalt kinnitamist järelveokil, rege-
del või masinal.
189. Pikkmaterjali väljaveol kõik automasinad ja järelveokid peavad olema varustatud metallist hammastikega kaitsetega, mis hoiavad ära palkide nihkumise kabiini peale. Kabiin peab olema mõlemalt poolt küljest kaitstud kilbiga.
190. Rongi (järelveoki) paigalt liigutamine võib toimuda ainult haakija signaali ja sellele järgneva juhi hoiatava signaali järele.
191. Rongide liikumisel laskumistel ja tõusul peab hoitama vahekaugus esimese rongi viimase järelveoki (ree) ja teise rongi traktori (auto) vahel kogu laskumise või tõusu ulatuse pikkuselt.
192. Masinate juhtidel on keelatud laaditud koosseisude vedamisel teha järske pöördeid.
193. Teel on juht kohustatud jälgima haakija signaale ja neid täitma vastuvaidlematult. Juhile signaale anda mitte kellegil (väljaarvatud avariijuhud) peale haakija ei ole lubatud.
194. Automasinate rattad ja traktorite linnid (roomikud) peavad olema varustatud tiibadega. Sõitmine masina tiibadel, masinale päale minek kabiinist ja tagasi minek masina käigu ajal, inimeste vedu laaditud masinate ja rongidel on kategooriliselt keelatud.
194. Masinate juhid on kohustatud täitma maksuma pandud liikluse määruseid metsaveo teedel ja ohutustehnika reegleid.
195. Autod ja traktorid enne reisule väljasõitmist peavad olema hoolikalt järele vaadatud garaaži mehhaaniku ja masina juhi poolt. Masina korrasoleku kohta teeb garaaži mehhaanik märkuse teekonna lehele.
196. Tehniliselt mitte korrasolevate autode ja traktorite teele saatmine mitte korrasolevate piduritega, ilma tiibadeta rataste ja lintide (roomikute) pääl, ilma kabiinita juhi jaoks, ilma korrasolevate signaalideta, valgustuslampideta ja tagumise valguslater-
nata on kategooriliselt keelatud.

197. Istmed autode ja traktorite juhtide jaoks peavad olema pehmed. Traktorite väljalaske toru peab olema traktoristi peast kõrgemal. Masinate varustamine vedelküttega peab toimuma ainult varustamise punktides. Masinate varustamine kütteeniga garaazides on keelatud. Varustamine vedelküttega öösel võib toimuda ainult masinate valgustamise juures elektrivalgustusega või teiste masinate laternatega.
198. Masinate gaasigeneraatorite süütamine garaazis võib toimuda ainult hästi töötava ventilatsiooni olemasolu juures. Gaasigeneraatorite puhastamine võib toimuda ainult selleks eriti eraldatud kohtades.

Metsa transporditeerimine üherööpmelistel rippuvail raudteedel.

199. Tee estakaad peab olema ehitatud tervest tihedast puust, ei tohi anda paindumisi, külgvõnkumisi ega ülemise ehitise deformatsioone. Estakaadi mööda liikumine vaiade, kinnituste (klambrid, kruvid, poldid) ja ülemise ehitise kõrgenenud seisukorra juures on keelatud.
200. Rippuvate raudteede roobaste peab olema tugevasti kinnitatud ja ei tohi anda painduda ega paigalt nihkuda.
201. Ehitiste lähenemise gabariit rippuvate teede jaoks peab olema 3,5 m estakaadi teljest mõlemale poole ja 4,9 m kõrguse järgi.
202. Tõusud: 150⁰/₁₀₀ tasasel maal, 20⁰/₁₀₀ künklikel maal ja 30⁰/₁₀₀ mägisel maal.
203. Tee peab olema varustatud signaalidega, mis näitavad murrangut tee plaanis ja profiilis, kurvidel nende algust ja lõppu. Teed teenindav personal peab olema varustatud signaal-laternatega, lipukestega, sarvedega jne.
204. Ümberühenduse roopad ja pööramise ringid rippuvatel teedel peavad olema varustatud automaatselt töötavate kaitselukkudega, mis kindlalt sulgeksid kõik teed, peale selle tee, mida mööda peavad vagunid minema.
205. Teeroopa ühendamine pööramisroopaga või pööramise ringiga peab toimuma eriliste seadeldistega (lukkudega), mis ei võimalda roobasteede juhuslikku ümberühendust või lahtiminekut ja mis kindlustaksid vagoneti rataste rahuliku üleveeremise ühendusest.
206. Rippuvate teede ümberühenduse roopa või pööramise ringi ümberseadmine peab toimuma maast spetsiaalse tõmbeseadeldise abil või jälle mootorveoki putkast juhi enese poolt spetsiaalsete mehhanismide abil, mis ülesseatud ühelt teelt teisele ülemineku kohtade juures.

- Ümberühenduseroobaste või pööramiseringide käsitlemine üheaegselt maast ja putkast on keelatud.
207. Käimiseks piki vaguneid peab nende peale olema ehitatud käsi- puudega kaitstud horisontaalsed alused laiusega mitte alla 30 sm 5 sm paksusega laudadest.
 208. Rippuva üherööpmelise tee vagunite ülemiste horisontaalsete raamide puhverprussid peavad olema ühendatud kettidega ja neil peab olema astelaud ühest vagunist teise minekuks.
 209. Vaguni laadimine peab olema ühetasane. Laaditud vagunite kallak üle 2—3° ei ole lubatud. Mitte õieti laaditud ja ülemäära suure kallakuga vaguneid on keelatud rongi panna.
 210. Koorem ei tohi vaguni kabariitidest välja ulatuda ja peab olema kinnitatud eriliste lukkudega või muude kinnituse ja sidumise viisidega. Lukud peavad üheaegselt avama koorma mõlemad plated väikese vajutusega kangile.
 211. Haakimise abinõud peavad olema järelproovitud vastavalt OST-ile.
 212. Mahalaadimine vagunilt peab toimuma üheaegselt mõlemalt küljelt.
 213. Mootorveoki ülemises osas peab olema kabiin juhi jaoks ja küljel ülemise ja alumise osade vahel peavad olema trepid-redelid.
 214. Kõrvalistel isikutel on keelatud viibida mootorveoki kabiinis ülemisel platel. Liikumise ajal on lubatud viibida ülemisel platel ainult isikuil kes jälgivad tee korrasolekut.
 215. Kategooriliselt on keelatud vedada inimesi eelmistel ja tagumistel pikenditel, mootorevokite puhvritel ja treppidel ning laaditud vagunitel.
 216. Üherööpmelisel teel inimesi vedada on lubatud ainult selleks spetsiaalselt sisseseatud vaguneis.

VIII Peale- ja mahalaadimise tööd.

Üldised nõuded.

217. Peale- ja mahalaadimise tööd peavad toimuma kogenud isiku juhtimisel, kes hästi teab ohutustehnika reegleid.
218. Isikuid, kes pole saanud 16 a. vanaks, peale- ja mahalaadimise töödele ei lubata, samuti on keelatud naistel teostada peale- ja mahalaadimise töid alates 1. I 1950. a.
219. Alalised peale- ja mahalaadimise punktid peavad olema spetsialiseeritud vastavalt sortimentidega ja koormate liikidega ja varustatud mehhaniseeritud seadmetega laadimise tööde teostamiseks.

220. Ajutised peale- ja mahalaadimise punktid peavad olema kindlustatud laadijate brigaadidega, varustatud ratsionaliseeritud instrumentide ja takelaaži komplektidega, mis vastavad vastavate koormate kaalule ja mahule.
221. Ühel laadijal raskuse kandmine kaaluga üle 80 kg on keelatud. Üle 50 kg kaaluva raskuse seljale võtmine ja seljalt maha võtmine peab toimuma teiste laadijate abiga. Üle 50 kg kaaluva raskuse kandmine ühel laadijal on lubatud mitte kaugemale kui 60 m. Kauguse juures üle 60 m peavad laadijate tee väljapanud olema vahetused või kasutamisele võetud abiseadmed koorma edasitoimetamiseks.
222. Naistel lubatakse kanda raskusi, millede kaal ei ületa 20 kg.
223. Enne maha- ja pealelaadimise tööde algust peavad kõik libedad kohad laadijate läbikäigu teel kõrvaldatud olema. Territoorium, millel toimub laadimine, peab olema puhastatud risust ja kõrvalistest asjadest.
224. Alaliste peale- ja mahalaadimise tööde teostamiseks peavad olema ehitatud lahtised või kaetud platsid-platvormid, estakaadid.
225. Platvormi ülemine pind peab olema 1,1 m kõrgusel rööpme peast roobastee poolt küljelt ja 0,9—1 m kõrgusel maapinnalt autotranspordi juuresõidu poolt küljelt.
226. Peale- ja mahalaadimise platside pindala peab olema planeeritud, tasandatud ja puhastatud kändudest, põosastest ja lamepuudest, peab omama kõva katte, mis lubab kasutada ratastransportvahendeid ja abinõusid — kärusid, vagonette jne.
227. Kinnised platvormid ja laod peavad olema varustatud raudtee poolt küljelt ja autotranspordi juuresõidu poolt küljelt lahtiste kõnniteedega, laiusega mitte alla 1,5 m.
228. Kõnniteed peavad olema kaetud katusega, mis ei ulatu üle ehitise lähenemise gabariidi piiride.
229. Laadimise platside ja ladude üldise elektrivalgustuse kõrval peavad olema ülesseatud stepslid kande elektrilampide jaoks pingega mitte üle 12 voldi vagunite seesmiseks valgustamiseks.
230. Vagunite tühjendamine raudteeliinide ääres on lubatud ainult selleks eraldatud kohtadel. Seejuures tulevad mahalaaditavad materjalid asetada mitte lähemale kui 1,8 m rööpme pea välisest servast, kaugus liikuva koosseisu gabariidi ja koorma vahel peab olema mitte vähem kui 1 m. Mahalaaditavate koormate asetamine teele, ülekäigud ja ülesõidud on kategooriliselt keelatud. Metsamaterjalide laadimine vaguneisse või platvormidele üheaegselt kahest naabervirnast on keelatud.

231. Maapinnast sügavamale asetatud vedelainete vastuvõtu paagid peavad olema alati kaetud tugevate kaantega.
232. Trepid laadijate koormisega vagunisse või laeva minekuks ja tagasitulekuks peavad olema tehtud laudadest, paksusega mitte alla 50 mm ja neile peab olema löödud ristipidi liistud jalgade toetamiseks. Treppide laius peab olema mitte vähem kui 1 m minekuks ühele poole ja mitte vähem kui 1,5 m üheaegselt mõlemale poole minekuks. Treppide pikkus peab olema 4,5 kuni 6 m nende asetamise kallaku nurk peab olema mitte vähem kui 1:3. Pikuti paindumise ärahoidmiseks peab treppide alla pandama pukid. Trepid peavad olema varustatud käsipuudega kõrgusega 1 m. Vagunile asetatud treppide otsad ei tohi ulatuda üle vaguni põranda taseme ja neil peavad olema konksud nende kinnitamiseks vaguniukse rööpme taha. Koorma laadimisel laadijate poolt kallakuid treppe mööda ei tohi virna kõrgus ületada 3 m.
233. Laadijate laadimise platvormidelt või sildadelt vagunisse käimise sillad peavad olema laiusel mitte vähem kui 1 m ja paksusega — puust mitte vähem kui 50 mm ja rauast 5 mm. Puust sillaotsad peavad olema tahutud ja rauaga üle löödud, kärudega pealesõidu kergendamiseks. Rauast sildade pind peab olema rühveldatud. Sillad peavad olema varustatud konksudega vaguniukse rööpme taha haakimiseks.
234. Aluspuud (slegi) ja poomid (pokste) palkide, tünnide, trumlite, torude jne. peale- ja mahalaadimiseks peavad olema tehtud kõvadest puuliikidest, ilma oksteta ja lõhedeta diameetriga 150 mm peenemast otsast ja pikkusega kuni 6 m.
Aluspuu poomi jäme ots (tüvik) peab olema varustatud konksudega lattrauast, teise (ladva) otsa peab olema pandud raudrõngas. Paaris aluspuudel, poomil, peab olema mitte vähem kui kolm raudsidet õlapealsetega.
235. Peale- või mahalaadimise alla pandud vagunid peavad olema pidurdatud kingadega.
236. Vaguni käsitsi edasilükkamisel peavad töölisel asuma selle külgedel. Veereva vaguni pidurdamine on lubatud ainult kingadega. Kasutada selleks otstarbeks kange, puuhalge või muid vahendeid on kategooriliselt keelatud. Töölistel ei ole lubatud seista vaguni avatava ukse avamise vastas, kuna on võimalik sellest koorma väljalangemine.
237. Vaguniuste kergelt ja ohutult avamiseks peavad igas, peale- ja mahalaadimise piirkonnas olema spetsiaalsed seadeldised.
238. Platvormide boortide avamisel tuleb esmalt vabastada keskmised

kinnitused — riivid ja siis juba äärmised. Seejuures peab asuma platvormi boordest kõrval.

239. Palkide virnad ülesladumisel on vaja kindlustada palkide ridade vahele pandavate vahepuudega, milledele on raiutud labad äärmiste palkide jaoks.
240. Palkide virnad kõrgusega üle 2 m peavad olema eriti julgestavalt kindlustatud. Niisuguste virnade ülesladumist ja äralaadimist tuleb teostada spetsiaalselt asetatud aluspuude abil.
241. Pealäbikäigu laius virnade, laadimise sildade ja koormate vahel peab olema mitte vähem kui 2,5 m, riskäikudel — mitte vähem kui 1 m.
242. Küttepuude pealeaadimine peab toimuma vaguni uste kaudu, aga mitte läbi luukide, abinõude tarvitusele võtmisega vagunitesse või platvormidele üleslaotud küttepuu virnade varisemise ärahoidmiseks.
243. Pikamõõduliste materjalide (lauad, palgid, rööpmed, torud) peale- ja mahalaadimisel peavad töölised õlgadele panema õlapealsed (õlakud). Niisuguste raskuste kandmine laadijate grupiga peab sündima ühenimelistel õlgadel. Raskuse äraviskamine õlgadelt peab sündima üheaegselt käskluse järele.
244. Enne platvormilt mahalaadimise alustamist on vaja järelevalvadata, kas toed ja vahepuud on terved ja kindlustada äärmised palgid kiilude allalöömisega või ajutise sidumisega.
245. Palke vahetult maa peale või madalale asetatud poomide peale veeretada on keelatud.
246. Pikkmaterjali käsitsi mahalaadimine liikuvalt koosseisult on lubatud ainult siis, kui on olemas vastav vahe platvormide vahel.
247. Ümmarmaterjalide mahalaadimise juures peab olema tarvitusele võetud abinõud koorma platvormilt vabalt mahavarisemise vastu alustugedega ja külgtugedega platvormi mõlemalt küljelt kinnitamisega. Koht, kus teostatakse mahalaadimist, peab olema märgitud hoiatavate tähtedega.

Kinnitustugede väljalöömine nende pesadest on keelatud. Vahepuudele laaditud ümmarmetsa platvormilt mahalaadimise juures tulevad kinnitustoed mahalaadimise poolt platvormi küljelt järkjärgult läbi saagida üks rida altpoolt mahalaaditavat palkide rida,

248. Metsamaterjalide laadimisel raudtee platvormidele kimpudena on lubatud kimpu liigutada ainult pärast seda, kui on kontrollitud kõigi abinõude korrasolekut, eriti üleikäigu sillad, kimbu õieti koostamine klambritega või ajutise sidumisega. Palkide kimbu

liikumine laadimisel platvormile peab olema rahulik, tasane, ilma tõugeteta ja järskude tõmmeteta.

249. Reed ja veokid neile metsamaterjalide laadimisel peavad olema eelnevalt kinnitatud kiilude allapanemisega ja sidumisega.
250. Platvormile laaditud palgid oma otsadega ei tohi välja ulatuda platvormi gabariitidest.
251. Regedel ja veokeil ilma vahepuudeta peale veeretatud metsamaterjalide edasiveol lubatakse toepuud ära võtta ainult siis, kui need saavad ajutiselt seotud kettidega või trossidega, mis hoiavad ära koorma mahavarisemise.
252. Metsamaterjalide ajutise sidumise juures regedel ja veokeil ära võetavad toepuud või lukud peavad olema varustatud abinõudega, mis võimaldavad töölistele avada neid, asudes ise palkide otste juures või mahalaadimisele vastaspoolisel küljel.
253. Massiliste laadimistööde kohtadel peavad talvisel ajal olema sisseseatud köetavad ruumid soenduseks laadijale.

Laadimine hobu- ja mehhaaniliste kraanadega.

254. Enne laadimisega alustamist tuleb hoolikalt kontrollida koorma trosside kõnksude ja haarade seisukorda.
255. Kraana peab õieti ülesseatud olema virna ja liikuva koosseisu piki telje suhtes ja kohal kinnitatud trossidega ja pidurankrutega.
256. Hobukraanade ülesseadmisel töökohale on keelatud tee äravõtmine enne selle kinnitamist trossiga. Niisuguste kraanade ümberpaigutamine noole kallaku seisu juures ei ole lubatud.
257. Hobukraanadega laadimise juures tuleb kasutada teravaotsalisi, õieti pööratud koorma konkse.
258. Palkide kimbu või üksikute palkide kaal peab täpselt vastama antud kraana tüübi jaoks kindlaksmääratud koormatistele.
259. Laadimise juures palkide liikumise juhtimiseks vahetult maast tuleb kasutada nõõre või pootshaake (pagrasid).
260. Laadimise juures ei ole lubatud virnades haakida palke alumistest ridadest. Palkide ülestõmbamine peab sündima ühetasaselt, ilma nõksudeta.
261. Pealetõmbamisega töötavate kraanade rakendamise juures on vaja palgi tõstmisel alla panna kallakud poomid, aga üle toepuude laadimisel — kinnitada need julgustavalt vertikaalseisundis.
262. Mehhaaniliste kraanadega töötamise juures peab olema ehitatud tõhus signalisatsiooni süsteem.
263. Vintsidega mitte varustatud traktorilt tõmbega mehhaaniliste kraanadega töötamise juures tuleb traktor haakida tõmbetrossi

külgé esimese konksuga, traktorile antava signaalide paremaks nägemiseks.

264. Kategooriliselt on keelatud asuda palkide liikumise teel, kimbu all tõmbetrosside lähedal, kraana ees liikuvale koosseisul, samuti ka kraana ja liikuva koosseisu vahel poomide lähedal.

Laadimine elevaatoriga TANJJME.

265. Elevaatori ülesseadmisel on vaja pidada kaugust laadimise tee ja elevaatorite tee vahel 2,5 kuni 5 m.
266. Enne laadimisega alustamist ja igakord elevaatori käiku laskmise eel peab olema kontrollitud elevaatori kettide õige pingutus ja tähikeste, hammasrataste ja veoratta asetus.
267. Elevaatoril töötamise juures peab olema sisseseatud signalisatsioon motoristi ja laadimistöde juhataja vahel.
268. Palgid peavad saama veeretatud koorma konksudele ühetasaselt. Palkide haaramisel ainult ühe ketiga või palkide ebaühtlaselt peale veeretamisel peab elevaator kohe seisma jätama.
Kõverate, kõveruse noolega üle 10 sm palkide mahalaadimine elevaatoriga pole lubatud.
269. Kategooriliselt on keelatud asuda elevaatori töötamise ajal tõstetavate palkide liikumise teel või palkide liikumise teel poomide all ja elevaatori vastuvõtu sirmide all.

Laadimine vintsidega.

270. Vintsid peavad olema kohapeal kinnitatud tugevasti nii, et oleks kõrvaldatud igasugune nende paigalt nihkumise võimalus laadimise ajal.
271. Vintsid peavad olema varustatud julgustavate pidurdamise seadeldistega, kõigi tiirlevate osade ja veorihmade kaitsetega.
272. Vintsidega töötamise juures peab olema ehitatud signalisatsioon — heliline või lipukestega.
273. Palkide kimbud ja üksikud palgid nende tõstmisel peavad olema õieti kinnitatud.
274. Palkide tõstmine virnale ja ümberpaigutamine virnal peavad toimuma aluspuude abil, mis pannakse iga palkide rea või kimbu vahel. Pääle selle tuleb iga palkide kimp eraldada kallakute vahepuudega.
275. Trumlile kerkivat trossi ei ole lubatud mingil juhul juhtida kätega.
276. Ei ole lubatud palkide kimbu tõstmise ajal asuda kimpude peal ega nende all, parandada palke liikumise ajal, käia üle trossi ja asuda nende läheduses.

Laadimine liikuvate transportööridega ja palgikandjatega.

277. Transporttööridel ja palgikandjatel on vaja tööd alustada ja lõpetada signaali järgi.
278. Laadimistööde koht öösel peab olema valgustatud elektri valgustusega või petrooleumi hõõglaternatega.
279. Palgikandjast ülekäimiseks peavad olema ehitatud sillad käsipudega, kõrgusega mitte alla 1 m. Läbikäik palgikandja alt, millel ei ole tõkkeid, sellelt palkide maha langemise ärahoidmiseks on kategooriliselt keelatud.
280. Ei ole lubatud palgikandjailt palkide äraviskamine kõrgusele üle 3,5 m ilma amortisaatorite kasutamisetä ja liikuvalt ketilt virnale ilma poomideta.
281. Trumlite ja mehhanismide teiste osade puhastamine prahist on lubatud ainult nende täielikul seismajäämisel.
282. On keelatud veeretada palkide virnasid vahetult vastu estakaadi tugesid.
284. Transporttööride ja palgikandjate töötamise ajal on kategooriliselt keelatud asuda keti ja liikuvate mehhanismide ligidal või seista töötaval ketil ja liikuvatel palkidel.
285. Töö lõpetamisel peavad kõik estakaadile jäänud palgid olema ära koristatud.

IX Metsamaterjalide tükeldamise ja koorimise üldised nõuded.

286. Metsamaterjalide tükeldamise pingid peavad olema ülesseatud kindlalt, et oleks kõrvaldatud nende võnkumise võimalus töötamise ajal.
287. Pinkide kõik liikuvad, töötajaile ohtlikud osad peavad olema julgustavalt kaitstud. Ümmarguste saagide mitte töötav osa tervenä peab olema kaitstud kattega. Ümmarguste saagide kettad peavad olema kindlalt völliile kinnitatud ja neil ei tohi leiduda murdunud hambaid, lõhesid ega muhkusid jne.
288. Transmissiooniseadmed peavad olema kaitstud vastavalt 5. veebruaril 1941. a. ÜAÜKN poolt kinnitatud ohutustehnika reeglitele.
289. Töökohad pinkide juures ja metsamaterjalide käsitsi tükeldamisel peavad olema tasandatud, kinni tambitud, ei või saada täis aetud ümbertöötavate metsamaterjalidega ega tükeldamise jäätmetega.
290. Pingid ja töökohad metsamaterjalide tükeldamiseks võib rajada mitte ligemale kui 5 m virnadest, millel teostatakse palkide virna- ja mahaveeretamist.

291. Tööle pinkide juure lubatakse ainult need töölisel, kellel see töö ülesandeks tehtud.
292. Pinkide remonti, õlitamist ja puhastamist teostatakse ainult nende täielikult seismajäämise ajal.
293. Tükeldamiseks ja läbisaagimiseks määratud metsamaterjalidest peavad olema kõrvaldatud kõik metallsed asjad (naelad, klambrid) jne.
294. Pinkide käivitamise seadmed peavad olema asetatud nii, et tööline võiks neid kasutada vahetult oma töökohalt.
295. Pinke võib käiku lasta ainult pärast hoiatussignaali andmist.
296. Pingid peavad saama enne töö algust hoolikalt järele vaadatud ja korda seatud. Kõigist avastatud defektidest on vaja teatada meistrile.
297. Kategooriliselt on keelatud töötamine mitte korras olevail pinkidel ja mitte korras oleva instrumendiga.

K ä s i t s i t ü k e l d a m i n e .

298. Palkide түкeldamine ja koorimine virnade peal või virnade lahti-veeretamise ja palkide edasi-veeretamise teedel ei ole lubatud.
299. Palkide түкeldamine lühimaterjaliks peab toimuma vajaliku pikkusega tugevail abinõudel, mis varustatud tugeodega palkide kinnitamiseks түкeldamise ajal.
300. Mitmesuguste sortimentide tahumine peab toimuma aluspuudel väljalõigetega, millel pakud kinnitatakse kiiludega. Planke või pakke jalgadega hoida ei ole lubatud.
Anumalaudade, rattapõidade, püssilaadide ja rangipuude tahumisel peavad töölisel säärtel asetama metallist võrk-säärkaitseid.
301. Pukid pikuti saagimiseks käsitsi peavad olema vastupidavad. Pukidele, saetavate palkide kõrvale, peab olema ehitatud põrand paindumata laudadest või palkidest.
302. Palkide veeretamine pukkidele pikuti läbisaagimiseks peab toimuma kõite abil. Palgid pukkidel peavad olema töötamise ajal kinnitatud mitte vähem kui kahe raudklambriga.
303. Käsitsi pikuti saagimise juures peab alumine saagija kohustuslikult ette panema kaitseprillid.
304. Läbisaetud metsamaterjalide allalaskmine pukkidelt peab toimuma mööda poome.

T ü k e l d a m i n e k r e i s s a a g i d e l .

305. Kreissaag peab olema üles seatud nii, et vajalik jõukulu selle tühjal allalaskmiseks ei ületaks 5 kg.

306. Palkide soodsaks etteandmiseks saele varustatakse kreissae laud kergelt tiirlevate rullidega. Laua kõrgus peab vastama töölise kasvule ja asuma tema vöö tasemel. Saeketta prao laius ei või ületada 10 mm.
307. Kreissael läbisaetav palk peab olema julgustavalt kinnitatud kärule või rollkangile ja ei tohi läbisaagimise ajal pöörduda või paigalt liikuda.
308. Sae juhtimine peab olema ehitatud nii, et tööline töötamise ajal ei asuks saeketta tiirlemise tasapinnal.
309. Augud saepuru jaoks peavad olema välja viidud saekettast kõrvale niisugusele kaugusele, et saepuru väljarehitsemise juures ei oleks võimalust puudutada saeketast. Saepuru väljarehitsemise pingi käigu ajal on keelatud.
310. Kreissae vastukaal ei tohi väljakutsuda raami lööke selle mitte töötavasse seisukorda viimisel. Selleks otstarbeks peavad olema pandud toe amortisaatorid.
311. Palkide sae ette andmine ja saetud sortimentide ära koristamine peab toimuma spetsiaalsete konksude abil. Neid töid kätega teha ei ole lubatud.
312. Saeketas tuleb palgile viia ühetasaselt ja ainult pärast seda, kui saag annab täis arvu tiirusid või selle ringluse kiirus moodustab mitte vähem kui 50 m/sek.
313. Pikkmaterjali tükeldamine lühimaterjalideks 0,5—1 m peab toimuma šabloonides või pitsitite abil.
314. Gaasigeneraatori klotside valmistamisel on keelatud alla 1 m pikkuste pakkude sae ette andmine ilma pitsititeta.

Tükeldamine statsionaarseil ümarsae pinkidel.

315. Pikuti läbisaagimise juures peab saeketta järel mitte üle 10 mm kaugusel olema kiil-nuga, mis on paksem saeteest, 1,5 mm.
316. Risti saagimisel peab saetav materjal olema julgustavalt kinnitatud suunavail kelkudel. Töötamine ilma suunavate kelkudeta on keelatud.
317. Saeketta pidurdamine käega või puutükiga pärast mootori väljalülitamist on keelatud.
318. Saeketta ülemine osa (laua peal) peab olema kaetud automaatselt kaitsekettaga. Ketta alumine osa (laua all) kaetakse täielikult sarnaselt, et oleks kõrvaldatud juhuslikud selle külge puutumise võimalused.

Tükeldamine liiprilõikuse pinkidel.

319. Liiprilõikuse pinkide juure tööle lubatakse töölised, kes on ära andnud tehmiinimumi.

320. Kogu liiprilõikuse seadeldise käivitusmehhanism peab olema tõkestatud tihedate kilpidega või metallsete võrkudega.
321. Reguleerija töökoht peab olema ehitatud alusena sobiva toetusega jalgade jaoks, ei tohi jätta võimalust liipripakkude ja liiprite nihkumiseks või veeremiseks reguleerija peale.
322. Liiprilõikuse pingi kärü peale peab olema tehtud kate kõigis kohtades, kus seda lubab kärü konstruktsioon.
323. Töölise jalgade kärü rataste alla sattumise ärahoidmiseks peavad viimased olema kaetud sirmidega, mis ei ulatu põrandani (rööpmepeni) 10 mm.
324. Liiprilõikuse pingi roobastee peab olema alla lastud põranda või maapinnaga ühele tasemele.
325. Liiprilõikuse kärü jaoks peab tee mõlemas otsas olema ehitatud peatuse puhvrid, aga kärül enesel — puhvri liistud või vedrud.
326. Liiprilõikuse kärü pitsitite konksud peavad olema teravad. Läbi saagimisel pitsitite konksud ei tohi üles kerkida.
327. Palgi või liipripaku aluselt kärule ja liipri kärult alusele ümberveeretamise kohtadele peavad olema ehitatud liikuvad kingad.

Koorimine koorimise pinkidel.

328. Enne pingi käikulaskmist on vaja kontrollida kõik nugade kinnitused kettas, nende väljaulatuse suurust, nende kvaliteeti (õieti teritamist, lõhede olemasolu jne.) ja veenduda etteandja kiiruse õieti reguleerimises.
329. Nugade kettad peavad olema tõkestatud. Pinkidel ETs tõkestatakse noa ketas alt metalse kettaga, aga ketta ülemine osa — puust kilbiga.
330. Tööajal peab tööline asuma pingi kõrval, aga mitte paberipuude väljatuleku või hõõveldamise suunas.
331. Paberipuude pinkiandmine ja nende ärakoristamine nende väljatulekul pingist peab toimuma mööda rullidega laudu või renne. Paberipuude etteandmine kätega on keelatud.
332. Kärule või etteande rullidele mitte õieti asetatud paberipuude koristamine on lubatud ainult pingi täielikult seismajäämise juures.
333. Pingil kooritud paberipuu äraviskamisel virnadesse, ladumise kohale või järelkoorimiseks peab jälgima ettevaatuse abinõusid.
334. Töökoht pingi juures ei tohi ummistuda kooritud või koorimata paberipuude ja laastudega. Tööplats peab saama vahetpidamatult vabastatud kooritud paberipuust ja puhastatud laastudest.
335. Laaste koguvad ja äraviivad rennid peavad olema ehitatud nii, et pingist väljatulevad laastud ei puruneks. Ei ole lubatud pinke

puhastada kinnijäänud koorest, laastudest ja pilbastest nende töötamise ajal.

336. Kooritud paberipuude ärakoristamine pinkide rennist peab toimuma konksu abil.
337. Platsile pingi juures üleslaotavate paberipuu virnade kõrgus ei või ületada 1,5 m.

X Käesolevate reeglite rakendamise kord.

338. Käesolevad reeglid jõustuvad pärast 10 päeva möödumist nende kohtadel saamise momendist arvates.
339. Käesolevate reeglite väljakuulutamisega tühistatakse 1940. a. välja antud „Reeglid ohutustehnika ja tootmistervishoiu kohta metsa valmistuse ja väljaveo töödel”.
340. Kuuajalise tähtaja jooksul käesolevate reeglite avaldamise päevast arvates on ettevõtete juhatajad kohustatud organiseerima ja läbi viima nende äraõppimise kõigi töölistega ja administratiivtehnilise personaaliga.
341. Nende reeglite nõuetele peavad vastama kõik metsa tooraine ettevõtted, seadmed ja mehhanismid metsa valmistamise, väljaveo- ja mahalaadimise, esimese ümbertöötamise ja tükeldamise alal. Käesolevate reeglite nõuetele mittevastavad olemasolevad seadmed ja mehhanismid peavad olema ümber tehtud vastavate ametiühingute keskkomiteedega kooskõlastamise järele vastavate peavalitsuste poolt kinnitatud tähtaegadeks.
342. Alalistel töökohtadel peavad olema klaasi all väljapandud antud töökoha kohta käivad väljavõtted käesolevaist reegleist vene keeles ja kohalikus keeles. Kõigi ülejäänud tööde kohta väljavõtted käesolevaist reegleist peavad olema välja pandud nähtavale kohale sööklais, teemajades, klubides, punanurkades, kontorites, ühiselamuis ja mujal.
343. Kõigis ohtlikes kohtades administratsioon on kohustatud välja panema vene- ja kohalikus keeles lauakesed, plakatid, näitajad ja üles seadma, kus võimalik, signalisatsiooni.
344. Ettevõtete juhatajad on kohustatud süstemaatiliselt kontrollima ohutustehnika ja tootmistervishoiu seisukorda metsavarumise piirkondades, teenistustes, tsehhides, ladudes jne. samuti ka töölistele õigete ohutute töömeetodite õpetamist.
345. Perioodiliselt, aga mitte harvem kui üks kord kvartalis, peab läbi viidama metsavarumise piirkondades, teenistustes, tsehhides, ladudes ja mujal tootmisnõupidamised ohutustehnika küsimuste üle ja peab olema organiseeritud arvestus tööliste ja insener-teh-

niliste töötajate ettepanekute üle ohutustehnika paremustamise kohta, samuti kontroll vastuvõetud ettepanekute täitmise üle.

346. Kõik metsavarumise ettevõtete administratiiv-tehnilise personali isikud allutatakse iga aasta ohutustehnika reeglite teadmise kontrollile ettevõtte peainseneri või tema poolt moodustatavate komisjonide poolt.

347. NSVL ja vabariikide metsa- ja paberitööstuse ministeeriumi peavalitsuste ja trustide administratiiv-tehniline personal väljasõidul ettevõtetesse on kohustatud kontrollima käesolevate reeglite täitmist.

348. Käesolevate reeglite rikkumises süüdlased isikud võetakse kriminaalsele vastutusele liiduvabariikide Kriminaalkodeksi vastavate paragrahvide järgi või jälle administratiivsele vastutusele Ametiühingute Keskkomitee Tehnilise Inspektsiooni poolt trahvi määramisega kuni 500 rubla.

Esmaabi õnnetusjuhtumel.

Otstarbekohase esmaabi sooritamisel on vajalik esmaabipauna omamine, mille sisu koosneb alljärgnevaist esemest ja ravimeist:

- 1) Küllaldaselt marlisidemeid 4—6—8 sm.
- 2) Puhastatud puuvilla.
- 3) Ligniini.
- 4) Individuaalpakendid (need sisaldavad steriilseid sidemeid — eriti sobivad haavade sidumisel esmaabikorras).
- 5) Elastne kummivoolik, rihm (umbes 1 m).
- 6) Piiritus.
- 7) Rivanolilahus 1:1000.
- 8) Joodtinktuur.
- 9) Nuuskpiiritus.
- 10) Põletussalv (Ol. Lini + Aq. Calc.).
- 11) Hoffmanni tilgad (20 tilka veega, ergutamiseks).
- 12) Palderjani tinktuur (30 tilka veega, rahustuseks).

I Haavad.

Mitmesuguseist välistegureist tingituna võivad tekkida kudede, välisnaha või limanaha vigastused, mida nimetatakse haavadeks.

Nii võivad haavu tekitada mehhaanilised tegurid: löike-, torke-, muljumise-, käristus-, laske- jt. haavu; termilised: põletus- ja külmumis- haavu; keemilised: söövitushaavu jne.

Haavadega seoses esineb verdumine, haavavalu ja infektsiooni hädaoht (s. o. haiguspisikute pääs haava kaudu organismi).

Esmaabina tuleb haavad siduda kaitsesidemetega, kusjuures tuleb silmas pidada järgmisi põhinõudeid:

- 1) Abistatagu võimalikult puhtakspestud kätega.
- 2) Mitte iialgi haava puudutada sõrmedega.
- 3) Mitte kunagi haava pesta — s. o. veega loputada.
- 4) Mitte tarretunud verd haavast kõrvaldada.
- 5) Mitte kasutada tarvitatud riitusesemeid, nagu taskurätte, haava sidumiseks.
- 6) Haava siduda steriilse (puhta, pisikutevaba) marliga või häda- korral piinlikult puhta pesuriidiga (mida soovitav enne kuumalt üle triikida).

- 7) Abistaja pesku käed põhjalikult puhtaks. Kui võimalik, siis sooja vee ja seebiga ning küüntealused puhastatagu erilise hoolega. Kui puudub sääraseks pesemiseks võimalus, siis pestagu käed piirituse või viinaga.
- 8) Võõrkehi (puukilde, lehti) haavadest kõrvaldada haavu sõrmega puudutamata (puhta marliga).
- 9) Haava ümbrust määrida joodtinktuuriga (ilma et vedelik haava satuks!). Haav katta mitmekordse steriilmarliga (kui seda ei ole, siis rivanoollahusega niisutatud marliga), mida haavale asetades hoida ainult servadest; marlikate peab üle haava servade ulatuma umbes kahe sõrme laiuselt.

Vajaduse korral (tugevamal verdumisel) katta marli ligniiniga või vatiga. Pärast haava katmist seotakse haav rullsidemega kinni. Sidumist alatakse keha kaugemalt osilt ja seotakse kehatüve või südame suunas, kusjuures iga sideme käik peab katma eelmist vähemalt $\frac{1}{3}$ võrra.

Sidumise juures hoitakse sidemepea (rull) ülespoole. Sidumise juures on vajalik parast tõmbetugevus, et ei takistuks vereringe ega libiseks side haavalt.

Vähemate haavade juures võib haava katvat marlit kinnitada plaastri ribadega (Estoplastiga).

Haavavalu väheneb tavaliselt pärast haava sidumist.

Kõhust-haavatule mitte kunagi juua anda (infektsiooni hädaohu tõttu!).

Kõhuhaavadest väljatunginud sooli või pealuust väljunud ajuosi mitte tagasi asetada, vaid steriilmarliga katta, siduda ja haige arsti juurde toimetada.

II Verejooksud.

Haavad seotakse alles pärast verejooksu sulgemist!

- 1) Verejooks tuiksoonest: helepunane veri, tuleb haavast tõukelise purskena, kaares joana.
 - 2) Verejooks tõmbsoonest: tumepunane veri, tuleb haavast ühetasase pideva joana.
 - 3) Verejooks juussoonest: väiksemas haavus esineb vere täppeina.
- 1) Verejooksud tuiksoontest tuleb kiiresti sulgeda, kuna sel puhul võib inimene lühikese aja jooksul verest kuivaks joosta ja surra.

Vigastatud tuiksoon surutakse verejooksu katkestamiseks kinni ülalpool haava, s. o. haava ja südame vahel, kohal, kus võimalik vere-soont vastu luud kinni suruda.

Õigele kohale vajutamisel tunneme tuiksoone pulseerumist ning surve tugevdamisel katkeb verejooks.

Kui verejooks nii on suletud, tuleb muretseda kas kummivoolik, traksid, rihm või mõni teine sobiv ese, mille abil nõõritakse (tõmmatakse kokku) vigastatud kehaosa nii, et veri suletuks jääks pärast käe-surve vallandamist.

Selle järele vigastatu toimetada arsti juurde.

Ülalmainitud nõõrdumine võib kesta ülimalt 1½ tundi! Kui selle aja jooksul ei ole jõutud arsti juurde, tuleb nõõriv side kuni verenerisemiseni mõneks minutiks lõdven-dada ja siis uuesti kinni nõõrida.

- a) Jalast verejooks: surutagu tuiksoon kinni reiel pisut allpool kubet.
- b) Käest verejooks: surutagu tuiksoon õlavarre sisemisel küljel, keskel, kinni.
- c) Õlapiirkonnast: surutagu rangлуу ülemise serva keskkohal tuiksoont pöidlaga, teise pöidlaga samast kohast rangлуу alt.
- d) Kehatüve alum. osas: suruda nabast veidi vasemal kahe rusikaga vastu lüüsamast.
- e) Pöest ja alalõuast: suruda kahe sõrmega vastu alalõua serva.
- f) Pea ülem. piirkonnas: kõrva ees oimutuiksoon sulgeda.
- g) Suuremate pea verej.: vastaval poolel kaela unetuiksoon kinni suruda.

Tuiksooni, mida ei saa kinni nõõrida, nagu rangлуу alust jt., tuleb käega kinni suruda ja haige arsti juurde toimetada.

Nina verejooks: pea kergelt kuklas hoida ja sügavalt ning rahulikula hingata. Väga tugeva verejooksu puhul pöõrduda arsti poole.

2) Tõmbsoonest verejooks on peatatav vastava jäseme kõrgemal hoidmisega või surve- (mitte nõõrimis-) sidemega.

Sisemised verejooksud:

- 1) Kopsust: helepunane veri kõhimisega.
- 2) Maost: tumepunane veri oksendamisega.

Mõlemal juhul vajavad haiged täielikku rahu. Haigeile mitte süüa ega juua anda. Kohale kutsuda arst!

III Põletushaavad.

Naha punetuse või ka villide puhul katta põletushaavad põletussalviga, vaseliiniga, mageda rasva või võiga. Ville mitte avada!

Raskemal põletusel, söestumisel katta haav marliga, mis immutatud oliivõliga või vaseliiniga.

Janu puhul anda rohkesti sooja jooki.

IV Söövitushaavad.

Hapelega söövitushaavad loputada sooda- või lubjaveega. Silma sattunud hape loputada rohke puhta veega välja.

Leelistega söövitushaavadele äädikahappe- või sidrunhappe lahus.

Tundmatut mürki joonule: anda juua rohkesti piima.

V Külmutamine.

Külmanu külma ruumi viia, lahti riietada (vajaduse korral riided piki õmblusi lahti lõigata) ja keha lumega või külma niiske rätiga hõõruda. Kui kangustus järele annab — kunstlikku hingamist teha. Külmanu viia meelemärkusele jõudes sooja ruumi ja katta soojade vaipadega. Anda kuumat kohvi, teed või alkoholi. Külmanud, lumega punetusena hõõrutud kehaosad võida boor-, või harilikku vaseliiniga, mageda rasvaga või muu sarnasega.

VI Mürkhaavad.

Ussihammustuste või marutõbiste loomade hammustuse puhul:

- 1) Vigastatud jäse ülalpool haava kinni nõõrida (kummivoolikuga, rihmaga või muuga) nii, et haav siiski kergelt verduma jääb.
- 2) Haav suuga välja imeda (tingimusel, et imeja huultel ega suus haavakesi ei leidu!) ja kohe välja sülitada.
- 3) Haava põletada hõõguva paberossiotsaga, kuumaksatud traadi- või noaotsaga.
- 4) Haavale niisutatud tubakat, veidi nuuskpiiritust või alkoholi kompress.
- 5) Vigastatule anda alkoholseid jooke mõõduka purjujäämiseni.

Ussist hammustatu toimetada siis kiiresti arsti juurde.

Marutõbisest loomast hammustatu saata Tartu Ülikooli Pasteuri Instituuti.

VII Luumurded ja nihetused.

Väliselt annavad nad sageli sarnase pildi. Käituda esmaabiks mõlemal juhul nii, nagu luumurde puhul.

Vigastatu hoiab end tavaliselt sellises asendis, milles vigastatud kehaliige kõige vähem valu teeb. Esmaabiandjal tuleb selles seisundis vigastatud kehaosa lahasse panna, s. o. vigastatud kehaosa liikumatusse seisundisse viia.

Esmaabiandja ärgu püüdku ise luid kohakuti seada!

Lahastamise järele vigastatu toimetada haiglasse või arsti juurde!

Lahastamisel on tingimata vajalik murre mõlemad naabrusesasuvad liigesed sama lahasega liikumatuks muuta.

Lahaseks võib tarvitada: oksti, keppe, laudu, puukoort, plekki, pappi või muud sobivat, või ka kõrval asuvat tervet kehaliiget (näiteks murdunud jalg kinnitada terve jala külge).

Lahaseks tarvitataavad esemed tuleb polsterdada (vatiga, takkudega, samblaga, riietega jt.), ühtlasi täita kõik lüngad lahase ja ihu vahel eelmainitud polsterdamisvahendega.

Murdunud jäseme tõstmisel, lahasse panemisel, on vajalik ülalt- ja allpoolt murrukohta jäset hoida ning murrukohta toetada alt labakäega.

Kui murre kohal esineb ka haav, või koguni murdunud luuots ulatub haavast välja (nn. lahtine murd), siis hoolitseda kõigepealt verejooksu sulgemise eest, haav katta steriilse kaitsesidemega ning siis alatagu lahastamisega.

Väljatunginud luuotsa mitte haavasse tagasi suruda!

VIII Uppumine.

- 1) Uppunu vabastada suruvaist riitusesemeist (vööd, krae jt.).
- 2) Tõsta kõhuli üle abistaja painutatud põlve, kopsudest vee väljavalamiseks.
- 3) Õnetu suu puhastada mudast, välja võtta kunstlikud hambad-proteesid.
- 4) Abistatav asetada maha selili, abaluude, rindkere alumise osa alla paigutada kokkukeeratud riideid.
- 5) Õnetu keel suust välja tõmmata ja selle tagasilibisemise vältimiseks taskurätt üle keele lõua alla kinni köita.
- 6) Asuda kunstliku-hingamise tegemisele.

Selleks asutagu põlvili õnetu pea kohta, võetagu tema kätest kinni veidi allpool küünarnukke ja sujuvalt surutagu õnetu ligi täisnurga all painutatud käsivarred rinnakorvi alumisele osale (s. o. väljahingamine!) öelda kuuldavalt aeglaselt „21“. Nüüd järsu liigutusega viia õnetu käed võimalikult suure kaarega pea taha, sirutatud asendisse (s. o. sissehingamine!) öeldes kuuldavalt aeglaselt „22“. Nüüd jälle viia õnetu käsivarred rindkerele, seda sujuvalt kokku surudes jne., kuni uppunu iseseisvalt hingama hakkab.

Aeglaselt, kuuldavalt „kakkümmendüks, kakkümmendkaks, kakkümmendüks“ jne. ütlemine on vajalik, et hingamist sooritada kindla rütmiga, s. o. minutis umbes 15—18 korda.

Iseseisva hingamise tekkimisel hõõrutagu õnetu keha vereringe elustamiseks, kaetagu teda siis soojalt ja antagu meelemärkusele tulles ergutavaid jooke (kohvi, veini jt.).

Kunstlikku hingamist tuleb teha vähemalt 1—2 tundi!

Kui abistajaid on rohkem kui üks, siis teha kunstl. hingam. liigutusi kordamööda või ka 2 abistajat tehku seda korraga. Sel juhul asub kumbki abistaja uppunu kõrval, hoides kumbki üht õnnetu kätt, tehes eespool kirjeldatud liigutusi.

IX Meelemärkusetus.

Haige asetada lamama. Kui kahvatu — pea madalamale, jalad pisut kõrgemale. Kui näost punane — ülekeha kõrgemale. Kui oksendab — pöörata haige pea külje peale.

Anda nuusutada nuuskpiiritust. Kui tuleb meelemärkusele — anda ergutavaid jooke (Hoffmanni tilku, kohvi, alkoholi).

Esinevad krambid (näit. langetõbi), siis asetada haige hammaste vahele kokkukeeratud taskurätt (keelde hammustamise vältimiseks). Haiguslikke liigutusi ainult niivõrd takistada, et haige enesele viga ei teeks.

Kui haige ei hinga — teha kunstlikku hingamist.

X Päikesepiste, kuumuserabandus.

Haige viia varjulisse kohta. Vallandada suruvaist riietusesemeist. Teha kunstlikku hingamist. Ärritada nahka kōdi ja veepiserdamisega. Anda nuusutada nuuskpiiritust. Meelemärkusele tulles anda külmi ergutavaid jooke (vett, kohvi).

XI Vingumürgitus.

Mürgitatu viia kōhe värskesse õhku. Vabastada suruvaist riietest. Teha kunstlikku hingamist. Meelemärkusele tulles anda ergutusjooke (Hoffmanni tilku, kohvi).

XII Elektri- ja pikselöök.

Teha kunstlikku hingamist. Meelemärkusele tulles katta soojalt. Anda ergutusjooke (Hoffmanni tilku, kohvi). Haavu ravida — nagu põletushaavu.

XIII Jalgade hõõrdumine.

Hõõrdumisest hoidumiseks: jalgade tugevat higistamist ravida — pöörduda arsti poole.

Jalanõud ja sokid olgu terved ning kuivad. Hoolitsetagu sagedase jalgade pesemise eest.

Kui on tekkinud hõõrdumisvillid või haudumine — vajab jalg paranemiseks rahu ja ravi.

Eeskirjad kasvava metsa väljaandmiseks liidulise tähtsusega metsades.

I Üldeeskirjad.

1. Käesolevaid eeskirju kohaldatakse igal viisil kasvava metsa väljaandmisel, need on kohuslikud erandita kõigile metsavarujatele ning määravad kindlaks nende õigused, kohustused ja vastutuse neile kasvava metsa väljaandmisel liidulise tähtsusega metsades.

2. Käesolevad eeskirjad esitatakse metskonna poolt metsavarujale metsaraiepileti väljaandmise juures, millele metsavaruja on kohustatud andma oma allkirja selles, et:

- a) eeskirjad on temale teada ja et puidu ülestöötamisel ja väljaveol tema kohustub neid täpselt täitma;
- b) eeskirjade rikkumisel tema kannab eeskirjades ettenähtud varanduslikku vastutust (leppetrahv, kahjude tasumine).

3. Metsavaruja on peale käesolevate eeskirjade kohustatud samuti täitma puidu ülestöötamise ja väljaveo perioodil kehtivaid tehnilisi tingimusi ja instruksioone metsaväljaandmise ja hoiu alal ning tulekaitse korraldusi, mis maksma pandud liiduvabariigi Valitsuse kohuslike määrustega, oblasti (krai) täitevkomitee otsustega, samuti nõudlusega kehtiva metsasanitaar minimumi alal.

Märge: Käesolevates eeskirjades tähendatud metskonna all mõistetakse metskonda, metsatööstuskeskust, mehhaniseeritud metsapunkti NSVL Metsatööstuse Ministeeriumi metsades, metskonda Metsahoiu Peavalitsuse metsades ja teiste neile vastavate organisatsioonide metsafondi omajate metsades.

II Metsafondi väljaandmine.

4. Metsavarujad on kohustatud võtma metsaraie piletid kogu neile määratud metsaraiefondile hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates Valitsuse poolt antud aasta peale metsavarujate vahel metsaraiefondi jaotamise kohta määruse avaldamise päevast.

Metsavaruja poolt ülaltähendatud tähtjal metsaraiepileti mittevõtmine toob kaasa temalt metsamajandusele tekitatud kahjutasu nõudmise käesolevates eeskirjades p. 44 ettenähtud suuruses.

Kui metsavaruja ei ole saanud metsaraiepieltit kahe kuu jooksul, arvates Valitsuse määruse avaldamise päevast, kaotab ta õiguse temale määratud metsaraiefondile.

5. Metsa põhivarujatel neis kohtades, kus neile on kinnistatud metsaraiefond pikaajaliseks kasutamiseks, on õigus teostada ettevalmistustöid metsaülestöötamiseks ja väljaveoks raielangi eraldamise momendist.

6. Metsavarujal on õigus kuni metsaraiepileti saamiseni looduses ülevaadata temale määratud metsaraiefondi eesmärgiga kontrollida raiumisele määratud maa-alade suuruse õigsust, puidu vastavust metskonna tegeliku tagavarade ja sortimentide andmetele ja raielankide rahalist hindamist. Kui ilmneb mittevastavus metskonna andmetele, mis ette nähtud p. 6-s, siis metsavaruja on kohustatud sellest kirjalikult teatama metskonnale. — Sel juhul metsaraiepileti andmine lükatakse edasi kuni metsavaruja pretensioonide lõpliku otsustamiseni. Samas korras on metsavaruja kohustatud metskonnale teatama igasugusest arusaamatusest või vigadest raiekohtade tähistamises, osatükkide (raielankide) postide-puudumisest või vigastamisest, pindsihtide ja puudel templite selgusetusest ning märkide puudumisest puudel, mis kuuluvad kasvama jätmisele (eripuit, seemnepuud j. m.).

Pretensioonide avaldamine ei anna metsavarujale õigust temale määratud metsaraiefondist lahtiütlemiseks, vaid kohustab metskonda kontrollima ja rahuldama pretensioonid korras, mis kindlaks määratud käesolevate eeskirjade pp. 7 ja 8.

7. Metsavaruja pretensioonid (p. 6), mis avaldatud kirjalikus vormis kuni raiepileti saamiseni, kontrollitakse metskondade poolt koha peal 20 päeva jooksul, arvates avalduse sissetuleku päevast, selle kohta vastava akti koostamisega.

Kontrollimine teostatakse metsavaruja osavõtul, kusjuures kontrollimise päevast teatakse temale metskonna poolt kirjalikult vähemalt 10 päeva ette, arvates teate saamise päevast.

Metsavaruja mitteilmumine kontrollitöödest osavõtmisele või kontrollakti allakirjutamisest lahtiütlemine ei saa olla vastuvaidluse põhjuseks kontrollimise tagajärgede kohta, mis metskonna poolt fikseeritud. Metsavaruja mitteilmumise korral või tema loobumise korral kontrollimise materjalide allakirjutamisest tehakse aktis vastavad märkused. Kontrollimisel avastatud ebaõiged või selgusetu raiekohtade äratähen-damised, ebaselged templi jäljendid puudel, ebaõige boniteedi või taksi-järgu kohaldamine ja teised tõele mittevastavused kõrvaldatakse viivitamata metskonna poolt.

8. Kui kontrollimisel tehakse kindlaks metsavaruja taotluste õigsus,

siis kannab metskond metsaraiefondi materjaalse ja rahalise hinnangusse järgmised muudatused:

- a) omavoliliste raiete puhul määratud raielangil — vähendab materjaalset ja rahalist hinnet vastavalt tõelikule puidu vähene-misele;
- b) puidu rikkumiste puhul tulekahju või tuulemurru läbi — muudab andmed antud raielangil puidu tagavara ja taksihinna kohta;
- c) väljaantud raielangil mitteõige tagavara määramisel enam kui 10% üldisest tagavarast, samuti tarbepuidu tagavaras üle 10% — määrab ära metsaraiepiletis tegeliku puidu tagavara. Puuduva puidu metskond kompenseerib metsavarujale, temaga kokkuleppel, vastava hulga puiduga teiselt raielangilt, üleliigse puidu arvab aga metsavarujale metsaraiefondi.

9. Juhul kui metsavaruja taotlused osutuvad kontrollimisel ebaõigeteks, on viimane 10 päeva jooksul kohustatud tasuma metskonnale tegelikud kulud, mis kantud seoses avalduse kontrollimisega.

10. Metsaraiepileti kätteandmise päevast peale loetakse metsavarujale määratud raiefond tema hoiu alla antuks ja sellest päevast peale lasuvad metsavarujal täielikult kõik kohustused, mis käesolevates eeskirjades ette nähtud ja enam mingisuguseid metsavaruja taotlusi raie-langi materjaalse ja rahalise hinnangu suhtes jne. metsaoragnite poolt vastu ei võeta. Metsavaruja on kohustatud alal hoidma saadud metsaraiepileti kuni tema kehtivuse lõpuni ja esitama selle metsaadministrat-siooni nõudmisel.

11. Metsavarujal on õigus temale määratud raielankidel alustada metsaraiumist ainult pärast metsaraiepileti esitamist vastava vaht-konna metsavahile ja pärast metsavahi poolt raielankide piiride ning raiumisele mittek kuuluvate puude kättenäitamist (seemnepuud, eri-puud jt.).

III Maksude tasumise kord ja tähtajad.

12. Metsavarujalt võetav kännuraha arvutatakse metskonna poolt kehtivate takside põhjal ja tähendatakse metsaraiepiletis. Soodustatud kännuraha arvutamisel tähendatakse metsaraiepiletis peale täieliku taksihinna ka soodustatud hind. Tasuta metsa andmisel tähendatakse metsaraiepiletis metsa väärtus taksihinna järgi ja näidatakse ka alus tasuta andmiseks.

13. Kännuraha tasutakse metsavaruja poolt korras ja tähtaegadel, mis kindlaks määratud NSVL Rahanduse Ministeeriumi instrukt-siooniga metsatulude alal.

14. Vastutus õigeaegse maksude tasumise eest, sõltumata raie-langi kasutamisest, lasub raiepileti saanud metsavarujal.

15. Raielangi rahalise hinde muutmise kohta esitatud vastulause ei vabasta metsavarujat järjekordsete maksude tasumisest. Juhul kui hinnet muudetakse, toimetatakse ümberarvestust esimese järjekordse maksu sissetuleku juures.

16. Väljaantud metsa eest järjekordsete maksude pikendamise puhul nõutakse metsavarujalt sisse viivis vastavalt „Määrusele maksu- ja mittemaksuliste maksete sissenõudmise kohta“.

17. Metsavarujaga lõpparve tegemise aluseks maksude tasumiseks temale antud metsaraiefondi eest, samuti ka viivise ja leppetrahvi sissenõudmiseks on:

- a) käesolevad eeskirjad;
- b) metsaraiepilet;
- c) ülestöötatud metsaraiematerjalide ja raiekohtade ülevaatuse aktid;
- d) metsarikkumiste aktid.

18. Metsa eest metsavaruja poolt ettenähtud tähtjaks tasumata jäetud maksud arvatakse võlaks ja nõutakse sisse sundkorras viivise juurde arvamisega „Määrus maksu- ja mittemaksuliste maksete sissenõudmise kohta“ kohaselt, väljaarvatud kolhoosid, tööstuskolhoosid ja üksikud kodanikud, kellel võlad ja viivised nõutakse sisse ainult kohtukorras.

IV Metsaülestöötamise ja väljaveo tähtjad ja kord.

19. Puidu ülestöötamise tähtaeg väljaantud raielankidel määratakse kindlaks selle aasta 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini, millal raielank määratud raiumisele, ülestöötatud metsamaterjalide väljaveo tähtaeg aga kuni järgmise aasta 1. maini. — Neil juhtudel, kui raielangid tulevad raiumisele enne tähtaega eelneva aasta IV kvartalis, siis ülestöötamise tähtaeg arvatakse raiepileti väljakirjutamise päevast kuni selle aasta 31. detsembrini, millal raielank määratud raiumisele, väljaveo tähtaeg aga — järgmise aasta 1. maini.

Märge: Metsaraiefondi andmisel sügis-talviseks sesooniks toimetatakse metsaraiepiletite väljaandmist I kvartaalile kuu aja jooksul, arvates metsaraiefondi andmise korraldusest.

20. Metsa andmisel kohaliku rajooni alluvusega varujatele (kolhoosid, külakoolid, haiglad ja rajooni teised tarvitajad), samuti üksikutele kodanikele, ülestöötamise ja väljaveo-tähtjad, sõltuvalt metsaülestöötamise ulatusest, võivad poolte kokkuleppel piirduda mõne kuu või nädalaga.

21. Pärnade ja teiste niinepuude raiumist teostatakse esijoones mahlaliikumise perioodil, väljaarvatud erisortimentide valmistamisel. Kui raielangil on enam kui 10% pärna, siis metsavaruja on kohustatud seda üles töötama ainult mahlaliikumise perioodil.

22. Väljaveoks ülestöötatud, kuid mõjuvatel põhjustel ettenähtud tähtajaks väljavedamata jäänud puidu väljaveoks võidakse anda pikendust: metsamajandite poolt — kuni 3 kuuni, metsafondi omajate kõrgemalseisvate organisatsioonide poolt — kuni 6 kuuni. Pikendusi lubatakse kirjalikkude avalduste põhjal, mis metsavaruja poolt sisse antakse mitte hiljem kui 10 päeva enne metsaraiepiletis tähendatud välja-veo tähtaega.

Pikenduse andmisel metsavarujad ja üksikud kodanikud maksavad ette terve pikenduse aja eest viivise 1,5% suuruses kuus tähtajaks väljavedamata puidu hinnakirja hinnast.

Pikendus tuleb vormistada metsamajandi poolt, kes raiepileti välja andnud, vastava pealkirja tegemise teel kõikidele piletiotsadele.

23. Ülestöötatud puidu väljaveoks pikenduse andmisel võidakse metsavarujale panna täiendavad kohustused tuleohutuse ja metsasani-
taar iseloomuga abinõude läbiviimise alal, — millised on otseselt se-
ses selle puidu väljaveoga.

24. Ülestöötamiseks ja väljaveoks kindlaksmääratud tähtaegade möödumisel läheb raiumata ja väljavedamata mets metsamajandi kor-
raldusse ja realiseeritakse valmisproduktiooni hinnakirja hindadega.
Saadud tulu arvatakse kohalikku eelarvesse.

Sõltumata sellest metsavaruja maksab leppetrahvi raiumisele kuulu-
nud, kuid kasvama jäetud puude eest vastavalt käesolevate tingimuste
p. 44.

25. Ülestöötamist, kokkuvedu, tükeldamist ja väljavedu lubatakse
aasta ringi tähtaegade piirides, mis tähendatud metsaraiepiletites.

Tuleohtlikul perioodil võidakse puidu ülestöötamine ja väljavedu
okaspuumetsades lõpetada vabariikide Ministrite Nõukogu ja oblasti
(krai) täitevkomiteede eriliste määruste põhjal. — Kui metsavaruja ei
pea kinni kindlaksmääratud ettevaatuse abinõudest tulekahjude vastu,
siis metskonnad on õigustatud ajutiselt ära keelama metsa ülestöötä-
mise, kokkuveo ja välja-veo. Majandites, kus metsa uuendatakse kännu-
võsudest, ei ole lubatud kasvu perioodil tamme ja teiste lehtpuude raiu-
mine. Nimetatud periood määratakse kindlaks vabariikide Ministrite
Nõukogu ja oblasti (krai) täitevkomitee poolt koos vastavate metsa-
fondi omajatega.

26. Metsavaruja on kohustatud kindlustama temale kätteantud
metsaraiefondi ratsionaalse väljatöötamise ja eriti:

- a) mitte lubama kõrgeväärtusega puitu, mis kõlbulik erisortimenti-
deks, töötleda teisteks sortimentideks;
- b) valikraie korras kõrgeväärtusliku puidu ja eriotstarbelise puidu
ülestöötamisel samaaegselt üles töötada ja välja vedada kõik tei-
sed temaga kaasaskäivad tarbe- ja küttepuude sortimendid.

Neil juhtudel, kui puidu väljavedu, mis kaasas käib kõrgeväärtusliku ja eriotstarbelise puiduga, osutub majanduslikult mitteotstarbekohaseks, võib puit jääda kohale metsafondi omajate loal.

27. Metsavarujad, väljaarvatud NSVL Metsatööstuse Ministrium, on kohustatud üles töötama kogu neile väljaantud raielangil olemasoleva kõrgeväärtusliku ja eriotstarbelise puidu ja üle andma NSVL Ministrite Nõukogu juures asuvale Metsavarustamise Peavalitsusele (Glavlesosbõt'ile) raudteeliinide ja parvetusjõgede ääres eriliste lepingute korras.

Metsavaruja täielikku või osalist vabastamist erisortimentide ülestöötamisest ja üleandmisest NSVL Ministrite Nõukogu juures asuvale Metsavarustamise Peavalitsusele võimaldatakse vaid siis, kui metsavarujal on Valitsuse eriülesanne nimelt nende sortimentide ülestöötamiseks.

28. Metskond on õigustatud igal ajal üle vaatama ülestöötamisel olevaid metsamaterjale. Peale selle on metsavaruja metskonna nõudmisel kohustatud temale ette näitama kõik materjalid ja aruanded metsaülestöötamise alal ning niihästi metskonna kui ka finantsorganite nõudel kõik rahalised dokumendid, mis määravad kindlaks tema poolt teostatud maksimiste õigsust.

29. Raiumisel jäetavate kändude kõrgus nende jämeduse juures 30 cm ja üle selle ei tohi ületada ühte kolmandikku lõike läbimõödust, arvates kännukõrgust juurde kaelast, peenemõõduliste puude raiumise juures aga mitte üle 10 cm.

30. Metsavarujal on metskonna loal õigus püstitada temale antud raielangil või väljaspool seda ajutise iseloomuga elu- ja majanduslikke ehitusi, samuti seadeldisi ja abinõusid puidu tükeldamiseks ja ümbertöötamiseks, kusjuures selleks tarvilik mets antakse käesolevate eeskirjade korras.

Püstitatud ehitisi ja hooneid võidakse metsavaruja poolt edasi viia teistes kohtades kasutamiseks.

Kõik metsavaruja poolt püstitatud ehitused ja seadeldised peavad olema ära koristatud aasta jooksul, arvates puidu väljaveo lõpetamise päevast, vastasel korral need langevad tasuta metskonna korraldusse.

Savi, liiv, kivid, sammal ja muud materjalid, mis tarvilikud tähen-datud elu- ja majanduslikkude ehituste, seadeldiste ja hoonete püstitamiseks, antakse korras, mis kindlaks määratud metsa kõrvalkasutuse eeskirjadega.

31. Metsavarujal on õigus tema poolt töötlemisele võetud raielangide juurde rajada mehaniseeritud teid, kooskõlas projektidega, mis kinnitatud ettenähtud korras, samuti ka metskonna loal (välja arvatud

I grupi metsades) rajada ratsionaliseeritud ja harilikke metsaveoteid, parandada (puude maha raiumisega) olemasolevaid teid ja parvetusjõgesid. I grupi metsades kõik loetletud tööd, mis seoses puude raiumisega, võivad aset leida ainult metsafondi omaja loal.

32. Metsaülestöötamisel pinna suuruse ja kändude arvu arvestuse järgi metsavarujal (väljaarvatud kolhoosid, tööstuskolhoosid, tööstusartellid ja üksikud kodanikud) on õigus metsa välja vedada ühel ajal ülestöötamisega.

Metsa ülestöötamisel valmismaterjalide arvu järgi on puidu välja-vedu raielankidelt kuni ülevaatuseni lubatud vaid laoplatesidele, mis valitud metsavaruja poolt kooskõlastatult metskonnaga ja tähendatud metsa raiepiletis. Puit, mis metsavaruja poolt kokku pandud väljaspool lubatud kohti ja mis ei ole tema poolt ette näidatud ülevaatusesse, lan-geb metskonna korraldusse.

Ülestöötatud puidu väljavedu laokohtadest tema üleminekuga metsavaruja korraldusse, on lubatud vaid peale ülevaatuset. Väljaveo loa kohta teeb metskond raiepiletile vastava pealkirja.

33. Puidu vedajal peab olema kaasas veosedel või teised dokumendid, mis metsavarujale välja antud meistrite ja vastuvõtjate-praakerite (tööde juhatajate, kümnikute) poolt ning milledes on märgitud raiepileti number ja väljaveo kuupäev.

V Raiekohtade puhastamine raiumisel tekkinud jäätmetest.

34. Raiekohtade puhastamist raiejäätmetest, sõltumata raie viisist ja ülestöötamise ajast, teostatakse metsavaruja poolt ühel ajal metsa ülestöötamisega. Raiejäätmeteks loetakse kõik metsa töötlemisel tekkinud väikesed ülejäägid laastud, koor, oksad, samuti ladvad millede töötlemine tarbesortimentideks ja küttepuudeks majandus-ökonomilisest seisukohast ei ole otstarbekohane. Lavade suurim ülemäär, mida võib arvata raiejäätmeteks, samuti raielankide koristamise tähtajad lume alt väljasulanud väikestest okstest, laastudest, koortest jne. määratakse kindlaks vabariikide Ministrite Nõukogu ja oblastite (kraide) täitevkomiteede poolt.

Metsavarujal lasub suvisel väljaveol, samuti talvisel väljaveol — kevadele kõige lähemal ajajärgul, süstemaatiline võõndite koristamise kohustus väikestest okstest ja lavadest 20 m laiuselt mõlemal pool teed, mida mööda tema poolt teostatakse metsa väljavedu.

Puhastamise viis määratakse kindlaks metskonna poolt, märgitakse raiepiletis ja on kohuslik metsavarujale.

35. Metsavarujale võimaldatakse metsa ülestöötamise ja väljaveo tähtaja jooksul kasutada raiejäätmeid oma äranägemisel (laiatarbetoodete valmistamiseks, söemiilimiseks, keemiasaaduste tootmiseks, koha-

likule elanikkonnale andmiseks jne.), kusjuures raiejäätmete likvideerimine peab toimuma ühel ajal metsaraiumisega.

36. Üksikud kodanikud, kes saavad kasvavat metsa, maksavad metsaraiepileti saamise juures raielankide puhastamise kohustuse kindlustuseks tagatise nende tööde eelarvelise väärtuse suuruses.

Tagatise summa suurus määratakse kindlaks metskonna poolt. Kui metsaraiuja poolt on puhastamise kohustus täidetud, tagastatakse temale tagatise summad 10 päeva jooksul.

37. Kui metsavaruja hoidub kõrvale raielangil puhastamisest metsa ülestöötamise ajal, metskond pärast kirjalikku hoiatust keelab ära sellel raielangil metsa ülestöötamise ja väljaveo.

VI Metsavarujale pandavad täiendavad kohustused.

38. Metsavaruja on kohustatud:

- a) jälgima, et raiumine sünniks ainult raielankide (osatükkide) piirides, mis tähendatud metsaraiepiletis ja märgitud postidega ning pindsihtidega;
- b) vältima metsaraiepileti tähtaja jooksul puude raiumist ja vigastamist, mis asuvad temale antud raielankidel (osatükkidel) ja metsaraiepileti kohaselt ei kuulu raiumisele (seemnepuud, eripuud, tagavara (reserv) puud, alusmets jne.);
- c) vastutama puude raiumise ja vigastamise eest vööndis, mis asub mõlemal pool raielanke 50 m laiuses, samuti metsaveo teede ääres (väljaarvatud üldkasutatavad teed), mida mööda metsavaruja poolt teostatakse metsa vedu;
- d) alal hoidma postid pindsihtidel, mis määravad metsavarujale antud raielangil (osatüki) piirid, samuti templid ja numbrid puudel;
- e) metsaraiumisel langetama puud niisuguse arvestusega, et ei täituks risuga ega ummistuks pindsihid, sihid, teed, kraavid, jõed j. t. Selle eeskirja rikkumise puhul metsavaruja on kohustatud 5 päeva jooksul, arvates metskonna nõudmisest, teostama ummistuse puhastamise, kusjuures teede ja sihtide ummistus tuleb kõrvaldada viivitamata.

39. Puit, mis ülestöötatakse valmismaterjali arvu järgi, peab ülevaatusele ettenäitamiseks olema koondatud nii, et oleks võimalus teostada ülestöötatud puidu ülevaatus ja mõõtmist.

40. Ülestöötatud materjalide mõõtmine teostatakse vastavalt kehitive riiklikule üleliidulisele standardile (GOST).

Ülestöötatud metsa töötlemine poolvalmis saadusteks ei ole kuni tema ülevaatuseni lubatud.

VII Ülestõetatud puidu ja raiekohtade ülevaatus.

41. Puidu ülevaatus, mis ülestõetatud metsa andmisel valmismaterjali arvu arvestamisega, teostatakse 10 päeva jooksul arvates ülestõetamise lõpptähtpäevast, eraldi iga metsaraiepileti järgi.

Raiekohtade ülevaatus igat liiki arvestuste juures teostatakse 20 päeva jooksul, arvates metsa ülestõetamise lõpetamise päevast. Ennetähtajalisel ülestõetamisel ülevaatus teostatakse samadel tähtaegadel, arvates metsavaruja poolt metskonnale ülevaatus kohta avalduse andmise momendist.

Juhul, kui ei ole võimalik looduslikkudel põhjustel (lumi, suurvesi, teede lagunemine) teostada tähendatud tähtaegadel ülestõetatud puidu või raiekohtade ülevaatus, teostatakse ülevaatus nimetatud takistuste möödumisel.

42. Ülestõetatud puidu ja raiekohtade ülevaatus päevast teatakse metsavarujale metskonna poolt mitte hiljem kui 15 päeva enne määratud tähtaega, arvates teate saatmise päevast.

Metsavaruja või tema voliniku mitteilmumine määratud tähtajaks ei takista ülevaatus ja koostatud ülevaatus akt on metsavarujale kohuslik.

43. Ülevaatus tagajärjed kantakse akti, mis kirjutatakse alla kõigi juuresviibijate poolt.

Akti võetakse sisse kõik andmed metsavaruja poolt endale võetud kohustuste täitmise kohta ja näitajad, mis tarvilikud metsavarujaga täieliku lõpparve teostamiseks.

Akti kantakse kõik metsavaruja või tema voliniku avaldused, mis tehtud ülevaatus juures.

VIII Metsavarujate vastutus.

44. Kõikide metsarikkumiste eest, mis ei too endaga kaasa jälitamist kriminaalkorras ja mis metsavaruja on lubanud teostada metsa ülestõetamisel ning väljaveol, samuti käesolevatest eeskirjadest mittekinnipidamise eest nõutakse sisse kõikidelt metsavarujatelt (nende hulgas ka põhivarujad) leppetrahv järgmises suuruses:

- a) metsa raiepileti mittevõtmise eest ettenähtud tähtajaks, samuti antud raielangi ülestõetamisest lahtiütlemise eest — 10% puidu taksihinnast, mille saamisest metsavaruja lahti ütles või millele ei saanud metsaraiepiletit;
- b) raiepiletita (orderita) metsaülestõetamise eest määratud raielankidel või pärast pileti kindlaksmääratud tähtaega kümnekordne ülestõetatud metsa taksihind;

- c) seemnepuude raiumise eest — kümnekordne raiutud seemnepuude taksihind ja peale selle 100 rubla igalt raiutud seemnepuult kuludeks metsauuenduse alal;
- d) raiumiseks mittelubatud puude ülestöötamise (väljaarvatud seemnepuud) eest nii hästi ülestöötamiseks antud raielankidel (osatükkidel) kui ka võõndis, mis asuvad mõlemal pool raielanke 50 m — nende puude viiekordne taksihind;
- e) raiumiseks mittelubatud puude rikkumise eest (täkked, tüve mured, juurte vigastused, tulerikked, okste raiumine, koorimine jne.) nende puude kolmekordne taksihind;
- f) kehtivate eeskirjade vastaselt keelatud ajal metsa raiumise, ülestöötamise ja väljaveo eest — kahekordne raiutud, ülestöötatud või väljaveetud metsa taksihind;
- g) määratud metsa mittetäieliku ärakasutamise eest (vähemraie eest) — ühekordne taksihind kasutamata jäetud metsalt;
- h) antud raielankide puutumata jätmise eest puidu ülestöötamise tähtaegade lõpuks — 10% tähendatud raielankide taksihinnast;
- i) puidu ülestöötamise eest, valmismaterjalide arvu arvestuse järgi, üle metsaraiepiletis kindlaks määratud suuruse (üleraie) kuni 10% — kolmekordne üleraie taksihind ja üle 10% — kümnekordne üleraie taksihind, kusjuures ülemäära ülestöötatud puit jääb metsavaruja korraldusse; tähendatud sanktsiooni kohaldatakse neile metsavarujatele, kes metsa saavad täpse puidu hulga määramisega, mis kuulub ülestöötamisele;
- k) omavoliliste väljaveo või parvetuse eest, samuti metsa ümber töötamise eest (mis antud valmismaterjali arvu arvestuse alusel) enne selle ülevaatust metskonna poolt — väljaveetud, parvetatud või tükeldatud metsa ühekordne taksihind;
- l) metsa mitteratsionaalse sortimentidesse jaotamise eest (tarbepuidu üleviimine küttepuidudeks, hinnalise tarbepuidu üleviimine vähehinnaliseks) — kolmekordne hind sortimentidesse jaotatud metsa taksihinna ja saadud puidu hinna vahest;
- m) puidu väljaveo eest (ülevaatuseks) mitte nende kohtadele, mis raiepiletis või orderis tähendatud — 50% väljaveetud puidu taksihinnast;
- n) metskonna loata puidu lattu juurdeveo eest pärast seda, kui seal varem väljaveetud materjalide ülevaatus teostatud — juurdeveetud puidu ühekordne taksihind;
- o) metsakultuuride ja noormetsa rikkumise ning järelkasvu massilise rikkumise eest niihästi eraldatud raielangil kui ka väljaspool seda — 500 rbl. rikutud kultuuride, noormetsa ja järelkasvu hek-

taari pinnalt ning peale selle rikkumisega tekitatud kahjud, mis kindlaks määratakse vastavalt instruksioonidele „Metsarikkujate vastutusele võtmise korra kohta riikliku ja kohaliku tähtsusega NSVL metsades“ (kinnitatud NSVL RKN poolt 22. detsembril 1939. a. nr. 2080 all);

- p) metsas omavoliliste laoplatside asutamise eest — kahekordse rendiraha suurus, mis kindlaks määratud laoplatside kohta ning omavoliliste hoonete või ehituste püstitamise eest — 300 rubla iga hoone või ehitise pealt;
- r) keelatud lehtpuude langetamise eest ühes juurtega — langetatud puude viiekordne taksihind;
- s) keelatud kändude juurimise eest raielankidel, mis asuvad mägede nõlvakutel — 50 rubla ja tasandikul — 5 rubla igalt kännult;
- t) aukude tasandamata jätmise eest, mis tekkinud juurtega lubatud puude langetamisel või kändude juurimisel — 10 rubla igalt augult;
- u) lehtpuude kändude rikkumise eest kuni võsude ajamise võimsuse kaotamiseni või nende kändude hävitamisel ja lubamata kõrgete kändude jätmise eest, samuti puudel ja kändudel ettenähtud tempelite ning numbrite hävitamise eest — 10 rubla igalt kännult või igalt hävitatud templilt või numbrilt;
- v) metsa ülestöötamise juures raielanki piirduvas 50 m laiuses metsaribas teedale, pindsihtidele, sihtidele, kraavidele ja jõgedele risu jätmise eest, raielankide-, osatükkide-, kvartaali või piiripostide rikkumise või hävitamise ning puude rippuma jätmise eest risu koristamisel — postide uuendamisel ja rippuma jäetud puude koristamisel metsavaruja oma tööjõuga 100%, nende tööde teostamisel aga metskonna tööjõuga 250% tegelikust puhastamise, rippuvate puude koristamise või postide uuendamise tööde hinnast, mis p. „o“ tähendatud instruksiooni kohaselt kindlaks määratud;
- x) maha raiutud, kuid koorimata jäetud okaspuude suviseks perioodiks metsa jätmise eest — nende koorimistööde kahekordne eelarve hind;
- y) metsa rikkumise eest metsatulekahju puhul, kui kahjutuli on tekkinud metsavaruja süü läbi — tekitatud kahju suurus, mis p. „o“ tähendatud instruksiooni kohaselt kindlaks määratakse;
- z) valmismaterjalide arvu järgi ülestöötatud metsa produktiooni ülevaatuse juures staabeldamislehtede mitteeesitamise eest — 25 kop. igalt ülevaatuseks esitatud puidu tihumeetrilt;
- š) põlenud metsa ülestöötamisel langeraidena mittelikkviidsete ja

peente puude raiumata ja koristamata jätmise eest — 150% nende tööde tegelikust hinnast;

šts) okaspuude kändude koorimata jätmise eest neil juhtudel, kus nende koorimine on ette nähtud metsaraiepiletis — 10 rbl. igalt koorimata kännult;

ju) raielankide ettenähtud tähtajaks puhastamata jätmise või mittehahuldava puhastamise eest — puhastamise kahekordne eelarveline hind.

45. Tõrva- ja tõkatiajamise, söemiilimise ja potasitootmise eest nendes kohtades, mis pole tähendatud piletis (orderis) või tulekahju seisukohalt keelatud ajal, nõutakse metsavarujalt sisse 200 rbl. igalt rikkumiselt, nende tööde edasise teostamise ärakeelamisega ja peale selle kümnekordne puidu hind, kui see on selleks otstarbeks omavoliliselt raiutud.

46. Nuluekstrakti keetmiseks lubatud nulu virveste ja vitamiini tootmiseks männi virveste kogumisel nõutakse sisse varujalt kahekordne taksihind nende puude eest, millede läbimõõt rinnakõrguselt on alla 15 sm, või kus virveseid lõigatakse puude võra selles osas, mis pole lubatud nulu virveste kogumise eeskirjadega. Puude eest, milledele virveste kogumisel on jäetud tüükaid ja lühemaid oksa, kui eeskirjadega lubatud, nõutakse sisse puude taksihind.

47. Vaigutamise (ja vaigustumise) eeskirjadest mittekinnipidamise eest nõutakse kõikidelt metsavarujailt sisse:

a) niisuguste vaigutamise meetodite kohaldamise eest, mis ei ole kehtivates instruksioonides ette nähtud, samuti vaigutamise (ja vaigustumise) eest pärast üldist piletis kindlaks määratud tähtaega — 300 rbl. hektarilt, nende tööde edasise teostamise keelamisega, vaigutamisel ja (vaigustumisel) keelatud puudelt — nende puude kolmekordne taksihind;

b) puude ülekoormamise eest karridega, karride laiendamise, vaheribade kitsendamise, pearenni ja külglõigete sügavuse ületamise eest, kui nimetatud rikkumised on aset leidnud mitte vähem kui 10% ulatuses üldisest vaigutamispuude arvust antud raielangil — 300 rbl. raielangil hektarilt.

Keelatud puudelt kuusevaigu kogumise eest — tähendatud puude kahekordne taksihind, vaigukogumisel puudele haavade tekitamise eest — nende puude taksihind.

48. Leppetrahvi või kahjutasu suuruse arvutamisel kohaldatakse massi tabelleid ja takse, mis olid kehtivad metsaraiepileti (orderi) väljaandmise ajal takside muutmise puhul pärast metsaraiepileti väljaandmist kohaldatakse uusi takse neile metsarikkumistele, mis toime pandud pärast nende takside kehtima panekut.

49. Mitme metsavaruja poolt ühe ja sama metsaveotee kasutamisel kannavad vastutust raiumiste ja rikkumiste eest teega piirduvas vööndis kõik tähendatud metsavarujad proportsionaalselt puidu hulga, mis seda teed mööda nende poolt välja veetud.

50. Metsavaruja vaidlused leppetrahvi väljaarvestuse või kahjutasumise küsimuses lahendatakse kuuluvuse järgi Riigi Arbitraaži või rahvakohtu poolt.

Sanitaarmiinimumi juhend

NSVL Metsamajandusministeeriumile alluvates metsades.

Kinnitatud NSVL RKN juures asuva Metsakaitse ja Metsakasvatuse Peavalitsuse poolt (ühes NSVL Metsamajandusministeeriumi poolt kehtestatud muudatustega 20. 4. 1948. a.)

Metsade sanitaarmiinimumiks nimetakse abinõude kompleksi, mille rakendamine on kohustuslik metsamajanduslike ja metsaeksploateerimistööde teostamisel, et kaitsta metsa ja metsamaterjale kahjutulede, kahjulike putukate ja seenhaiguste vastu.

Käesolevas juhendis käsitletakse sanitaarabinõusid, millede ellurakendamine tagab metsade sanitaarse seisukorra kiire paranemise, mis kuulub NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi Seadlusega 4. aprillist 1947. a. Metsamajandusministeeriumile pandud ülesannete hulka.

Juhend käsitleb:

I Sanitaarmiinimumi üldeeskirju, millede täitmine on kohustuslik metsaülestöötamisel ja suveks raiekohtadele jäetavate puitmaterjalide säilitamisel.

II Metsa sanitaarraieid.

III Vaigutamiseks määratud puistutes sanitaarabinõude tarvitusele võtmist.

IV Sanitaarabinõusid metsamaterjalide säilitamisel ajutistel laoplatssidel, vaheladudes ja vedudel.

V Sanitaarmiinimumi juhendi täitmise kontrolli.

I osa.

Sanitaarmiinimumi üldeeskirjad, millede täitmine on kohustuslik metsaülestöötamisel ja suveks raiekohtadele jäetavate puitmaterjalide säilitamisel.

§ 1. Kõigil metsaraiumiste juhtumil (peakasutus, hooldus- ja sanitaarraieid) teostatakse raiekohtade puhastamist raiejäätmetest metsavaruja poolt samaaegselt metsaülestöötamisega.

See nõue on kohustuslik nii sügis-talvisel kui ka kevad-suvisel metsavarumisel (ülestöötamisel).

Raiekohtade puhastamise viisid ja ulatus ning tööde lõpule viimise aeg määratakse metsa väljaandmise majandus-tehnilistes tingimustes.

§ 2. Metsaraiumisel ei tohi kändude kõrgus ületada üht kolmandikku kännu läbimõõdust, arvestades kännu kõrgust juurekaelast. Peenikeste puude raiumisel ei tohi kändude kõrgus ületada 10 sm.

Märge: Okaspuukändude koorimine on kohustuslik rohelise võõndi metsades, kui need seaduslikus korras tööstuskeskuste ja linnade ümbrusse on määratud ning looduses eraldatud. Koorida tuleb kännud ja maa seest välja ulatuvad ning maapinna läheduses asuvad jämedad juured.

Kändude koorimine on kohustuslik ka sekundaarsete kahjurite poolt (kooreüraskid, siklased, hundmardikad jt.) kahjustatud puistute ülestöötamisel, kui neil aladel on tarvilik kahjurite likvideerimine. Säärastel juhtumeil kändude koorimise kohustus märgitakse metsaraiepiletile. Teistel juhtumeil ei saa metsamajandid nõuda metsavarujailt kändude koorimist.

§ 3. Kõigil kasvava metsa raiumistel (lage- ja valikraietel) on metsavarujad kohustatud:

- a) teostama sügis-talvisel hooajal ülestöötatud ja suveks metsa jäetud okas- ja lehtpuu tarbematerjalide (välja arvatud haava) koorimist ning küttepuude lõhkumist ja tükeldamist kooskõlas riikliku üleliidulise standardiga (GOST) hiljemalt iga aasta 1. maiks;
- b) mitte jätma metsa kevad-suvisel metsaülestöötamisel koorimata ning küttepuudeks lõhkumata puitu (peale haava) üle kolme nädala, arvates raiumise ajast;
- c) välja vedama samadeks tähtaegadeks (p. „a“, „b“) vähemalt kahe km kaugusele metsast sortimendid, mis riikliku üleliidulise standardi kohaselt ei kuulu koorimisele, või vältima nende asustamist kahjurite poolt sanitaarmiinimumi eeskirjades ettenähtud muude abinõudega;
- d) teostama suveks metsa jäetud tarbepuidu täielikult puhtaks koorimist, kusjuures selle asendamine juttimisega on keelatud.

§ 4. Suveks metsa jäetavad tarbematerjalid tuleb koondada kõrgematele kuivadele ja lagedatele kohtadele ning laduda vastavaile alustele korrapärastesse virnadesse või staablitesse, asetades virna kihtide vahele vahepuud. Kaitseks tuleohu vastu tuleb virnad pärast maa sulamist ümbritseda kaitseribadega, milleks kaevatakse ümber maapind kuni mineraalkihini 1,5 m laiuselt.

§ 5. Küttepuid võib suveks metsa jätta vaid käesoleva juhendi § 34-s ettenähtud tingimustel.

§ 6. Lageraiete teostamisel on keelatud suveks kasvama jätta vigastatud, väheväärtuslikke ja kasvuvigadega puud. Seepärast tuleb lankidel sügis-talvised raied korraldada nii, et raiekohtade puhastamiseks ettenähtud tähtjaks kõik metsaülestöötamisel purustatud ja riku-

tud alad oleksid täielikult koristatud ning säärasesse korda viidud, et lähedal asuvad metsad oleksid kindlustatud tule, kahjurite ja seenhaiguste ohustuse vastu (§ 3, 4 ja 5).

Väheväärtuslikud ja kasvuvigadega puud tuleb raiuda ja muuta ohutuks võtetega, mis näidatud käesoleva juhendi § 3, 4 ja 5.

II osa.

Sanitaarraied.

§ 7. Sanitaarraiate eesmärgiks on puistute tervisliku seisukorra parandamine: kõrvaldada puistutest kõik puud, mis on kahjulikele putukatele ja seenhaigustele hälliks ning metsakahjutulede soodustajajaks.

Sanitaarraiate hulka kuuluvad:

1. Surnud metsa koristamine.
2. Sekundaarsetest kahjuritest (kooreüraskitest, siklastest, hundmardiklastest jt.) asustatud puude koristamine.
3. Püüispuudeks kasutatavate puude raiumine.
4. Rikutud ja vigastatud puistute (tuuleheide, kooreüraskite vigastused, raiejäägid jne.), mis ohustavad kõrvalasuvaid terveid puistuid, lageraiena koristamine.
5. Rikutud ja kasvuvigadega puude väljaraiumine metsahooldus-riietel.
6. Seenhaigustest nakatatud puude ja puistute koristamine (raiumine).
7. Puude ja põõsaste kõrvaldamine, mis osutuvad vaheperemeheks kahjurite ülekandmisel põllumajanduslikkudele kultuurtaimedele või teistele puuliikidele.

1. Surnud metsa koristamine.

§ 8. Surnud mets — jalalkuivanud, tuuleheite ja tuulemurru puud — koristatakse nii I kui ka II grupi metsades sanitaar-valikraie korras. Puidu kasutamine toimub NSVL RKN määrusega nr. 1460 — 21. juunist 1945. a. kinnitatud kasvava metsa väljaandmise eeskirjade kohaselt.

2. Sekundaarsetest kahjuritest (kooreüraskid, siklased, hundmardiklased) asustatud puude koristamine.

§ 9. Sekundaarsete kahjurite poolt asustatud puude valikut teostatakse kevadel ja suvel, kui noormardikad (kooreüraskid) ei ole veel väljunud või tõugud (siklased, hundmardiklased) ei ole veel puitu tunginud. Samaaegselt puude langetamisega tuleb läbi viia nende täielik koorimine ja koore põletamine või maasse kaevamine. Samuti tuleb

kahjuritest asustatud puude oksad tüvi küljest ära lõigata ning hävitada.

§ 10. Sekundaarsetest kahjuritest asustatud puude koristamine (kui metsakaitse abinõu) viiakse läbi metskonna poolt metsapatoloogi või selleks määratud insenertehnilise töötaja üldjuhtimisel ja kontrollimisel ajavahemikul, mis kindlaks määratud puistu ülevaatamisel.

§ 11. Värskest nakatatud puud koristatakse esmajoones I grupi metsadest ja II grupi puistutest, mis on pinnatule või mõne muu põhjuse tagajärjel nõrgestatud, samuti kõrgeväärtuslikest puistutest ning puistutest, mis piirduvad viimaste aastate raielankidega või kasvuvigadega puistutega.

3. Püünispuude langetamine.

§ 12. Metsakaitse eesmärgil raiutakse püünispuid metskonna poolt rajooni metsapatoloogi üldjuhtimisel ja kontrollimisel.

Püünispuudeks võib kasutada ainult nõrgestatud, haigeid, kasvuvigadega, tuule või tormi heidetud ja murtud puid ning metsaülestöötamise või metsahoodusraiate jääke.

4. Vigastatud ja rikutud puistute (põlendikud, ürasekrüüsted, raiejäägid jne.) sanitaar-lageraiena ülestöötamine.

§ 13. Rikutud puistute raiumist I grupi metsades (NSVL RKN määrus nr. 430 — 23. aprillist 1943. a.) ja kaitseribades (raudteede ja maanteedes) on lubatud teostada ainult möödapääsematu vajaduse korral metsakahjuritest paljunemise ja haiguste levimise ärahoidmiseks. Sellistel juhtudel teostatakse raieid sõltumatult raie ulatusest ainult NSVL Metsamajandusministeeriumi loal, pärast nende puistute erilist uurimist, mida teostab metsamajandi direktori poolt määratud komisjon koosseisus metsamajandi vanemmetsaülem, metsnik või metsavaht ja rajooni insener-metsapatoloog.

§ 14. Paragrahvis 13 tähendatud rikutud puistutes sanitaar-lageraiete läbiviimisel I grupi puistutes ja keeluribadel tuleb kinni pidada järgmistest kohustuslikest eeskirjadest:

- a) lagädaks raiutud pindala, kui seal ei esine loomulikku uuendust, tuleb esimeses järjekorras kultiveerida;
- b) läheduses olevates tervetes puistutes tuleb läbi viia põhjalik metsapatoloogiline vaatlus ning sekundaarsete kahjuritest poolt värskest asustatud puud õigeaegselt koristada ja risustus likvideerida.

§ 15. Teise grupi metsade puistud, mis on vigastatud tormist ja tuuleheitest ning rikutud ladva- või püsivast pinnatulest, tuleb määrata

esimeses järjekorras raiumisele ning esimesel sügis-talvisel raietööde hooajal ülestöötada.

Rikutud puistutes, mis nõuavad viivitamatut raiumist, kuid ei ole veel raieküpsed, samuti juhul kui raiumine ületab aastase kasutusnormi, lubatakse teostada sanitaar-lagerait I grupi puistutes ja keeluribades ettenähtud korra kohaselt (käesoleva juhendi § 13 ja 14).

Männi ja lehtpuu puistuid, mis rikutud pinnatulest, võib kasvama jätta vaid tingimusel, et järgnevail aastail teostatakse neis põhjalik patoloogiline jälgimine ja kõrvaldatakse õigeaegselt surevad ja sekundaarsetest kahjuritest asustatud puud. Metsakahjutule tagajärjel kuivanud järeلكasv kuulub aga likvideerimisele ühes pinnase puhastamisega vastavate eeskirjade kohaselt.

§ 16. Et vältida kahjutulede levikut ja kahjulike putukate areenmist ning säilitada puidu tehnilisi omadusi, töötatakse üles ulatuslikud põlendikud, tuuleheited ja tormimurrud lähemal sügis-talvisel metsaülestöötamise hooajal ning raiekohad koristatakse hoolikalt igasugusest risust ja raiejätmetest.

Neil juhtudel, kui põlendike ning tuule- ja tormiheidete ülestöötamine nende suure ulatuse tõttu ei osutu võimalikuks ühe aasta jooksul, tuleb need alad hiljemalt kahe aasta jooksul (arvates ohu tekkimisest) koristada. Seesuguste suurte alade koristamisega tuleb esimesel aastal alustada ohustatud ala välisäärest ja liikuda keskkoha suunas. Sel teel isoleeritakse terve mets põlendikest, tuuleheitest ja tormimurrust.

§ 17. Primaarsete kahjurite (röövikute) poolt kannatanud okaspuupuistud määratakse raiumisele nii I kui ka II grupi metsades vaid pärast metsapatoloogi või selleks määratud insener-tehnilise töötaja poolt teostatud ülevaatust. Ülevaatus teostatakse järgmisel suvel pärast okste söömist. Kui puud on asustatud sekundaarsetest kahjuritest või omavad tõsiseid kuivamise tunnuseid (uute okste puudumine, kambiumi tumestumine, latvade kuivamine jne.), määratakse puistud raiumisele. Olenevalt puistute nõrgenemise (kahjustuse) astmest, vanusest, täiusest jne., määratakse raieviisiks kas valik- või lageraie.

Lehtpuupuistutes, kus puude lehed on kahjurite poolt täielikult söödud, kattuvad puud uuesti lehtedega, ning enamikul juhtudel ei kuiva. Seepärast primaarsetest kahjuritest vigastatud lehtpuupuistuid lageraiana ei likvideerita.

Nii okas- kui ka lehtpuu puistutes, mis on kannatanud primaarsete kahjurite all, on tarvis teostada pidevat metsapatoloogilist vaatlust ja igal aastal õigeaegselt kõrvaldada kõik sekundaarsete kahjurite poolt asustatud puud, likvideerida igasugune risu ning vajaduse korral langeda püünispuid.

§ 18. Puudub kohapeal võimalus väheväärtuslike metsamaterjalide

(surnud noormets, tuulemurd, osaliselt põlenud ja muu vähekõlbulik puit) likvideerimiseks, võib metsamajandusministeerium kooskõlastatult rahandusministeeriumiga lubada nende kohtade tulega puhastamist. Metsamajandi vanemimetsaülema ja kohaliku täitevkomitee esindaja osavõtt sellest on kohustuslik.

Põletamisel tuleb tarvitusele võtta kõik tulekaitse abinõud, et vältida tule levikut. Põletamise ajad määratakse liiduvabariigi Ministrite Nõukogu poolt.

§ 19. Sanitaarraiate kõigi rakendusvõtete juures I ja II grupi korrastamata ning kannatanud puistutes (§ 13—18) tuleb organiseerida neil aladel (kui nimetatud puistud jäävad kasvama) kui ka kõrvalseisvates puistutes iga-aastast hoolsat metsapatoloogilist vaatlust, likvideerida risustunud kohad, õigeaegselt välja vedada sekundaarsete kahjuritite poolt asustatud puud ning need kõrvaldada, langetada püünispuid.

5. Rikutud ja kasvuvigadega puude välja- raiumine metsahooldusraietel.

§ 20. Kõigil metsahooldusraietel (põimendus-, harvendus- ja puhastusraietel) kõrvaldatakse esmajärjekorras sekundaarsete kahjuritite ja seenhaiguste poolt nakatatud puud, mis on ohtlikud tervetele puudele. Samuti kõrvaldatakse kuivanud, kuivanud ladvaga, kõverad ja mehaanilisi vigastusi omavad puud (näiteks külmalõhed, vähk, rebitud koor, täkked tüvel, kuivkülg, ladvamurrud jne.).

Seejuures puit, millele ei leidu kasutajaid, põletatakse kohapeal (kooskõlastatult rahandusministeeriumiga), arvesse võttes tuleohu vältimiseks vajalikke abinõusid ja aega, mis liiduvabariigi Ministrite Nõukogu poolt on põletamiseks ettenähtud. Ülejääv puit kuulub viivitamata väljavedamisele või koorimisele (kui seda välja ei veeta).

6. Seenhaigustest nakatatud puude raiumine.

§ 21. Üldreeglina kõrvaldatakse (raiutakse välja) süstemaatiliselt teostatavalt metsahooldusraietel seenhaigustest (puidumädanik, männi koorepõletik jt.) nakatatud puud, kusjuures tuleb arvesse võtta puistute üldist seisundit, vastupidavust ja täiust.

§ 22. Männi koorepõletiku ulatuslikul levikul männipuistutes (üle 10% puude üldarvust) tuleb puistute äkilise hõrenemise vältimiseks korraga väljaraiutavate nakatatud puude valikul jälgida järgmist orienteeruvat järjekorda:

- a) esmajoones valitakse surnud ja surevad, rõhutud ja kuivanud puud;

- b) teises järjekorras valitakse tugevasti nakatatud, hõreda ladvaga, ebanormaalsete okstega, kuid veel eluvõimelise ladvaga puud;
- c) viimases järjekorras valitakse puud, mis on nakkuse algstaadiumis, kuid enam-vähem normaalse võra ja tervete okstega.

§ 23. On II grupi mets seenhaiguste poolt (puidu mädanik, männi koorepõletik, jalakasurm jt.) nakatatud sellisel määral, et süstemaatiline hooldamine seda enam ei paranda (haigestunud puud ületavad 40% üldisest puude arvust), siis kuuluvad need puistud pärast metsapatoloogilise uurimise läbiviimist lähematel aastatel raiumisele.

Sääraseid puistuid I grupi metsades loetakse võrdseiks vigastatud puistule ja need kuuluvad koristamisele sanitaar-lageraie korras § 13-s ettenähtud viisil.

7. Puude ja põõsaste kõrvaldamine, mis osutuvad vaheperemeheks kahjurite ülekandmisel põllumajanduslikele kultuurtaimedele või teistele puuliikidele.

§ 24. Põllumajanduslikult kasutatavate maade läheduses tuleb metsas kukerpuud ja türnpuud kuni 200 m kauguseni metsaservast hävitada. Need puud on vaheperemeheks kõrsviljakultuure kahjustavate roosteseente eestele. Puuvilla kasvatusel rajoonides tuleb hävitada valge akaatsia, mis osutub viirushaiguse edasikandjaks lehetäide kaudu.

Eelnimetatud puude ja põõsaste raiumist teostavad asjast huvitatud organisatsioonid (sovhoosid, kolhoosid jt.) kokkuleppel metsamajanditega, põllumajandusministeeriumi poolt antavate juhiste kohaselt.

§ 25. Üksikjuhtudel kuuluvad väljaraiumisele ka mõned metsapuuliigid, mis soodustavad vaheperemeestena ohustavate seenhaiguste või parasiitide arengut (ohustavad väärispuuliike või hinnalisi puistuid). Nii näiteks tuleb kuuse seemnepuistutes kõrvaldada toomingad, mis on vaheperemeesteks epideemilise seenhaiguse kuuse käbirooste (*Aecidium strobilinum*) arenemisel.

Sääraste puude väljaraiumist teostatakse NSVL Metsamajandusministeeriumi juhiste kohaselt.

III osa.

Sanitaar-abinõud vaigutamiseks määratud puistutes.

§ 26. Vaigutamine on keelatud metsakahjureist nakatatud rüüstekolletes kuni kahjurite täieliku likvideerimiseni ja kahjutulede, primaarsete kahjurite ning ebasoodsate kasvutingimuste tõttu või muil põhjustel nõrgestatud puistutes, samuti rohelistevõõndi metsades.

Metsavalvel on õigus säärestes puistutes juba alustatud vaigutamist katkestada ilma kompensatsioonita. Vaigutamise keeld antakse pärast ülevaatust teostava komisjoni (§ 13) otsust, mis fikseeritakse vastavas aktis.

§ 27. Vaigutamiseks määratud puistutest raiutakse enne vaigutamise algust välja kõik kahjuritest asustatud, kuivanud ja kuivama hakanud puud ning koristatakse korralikult risu ja jäätmed. Järgnevail aastail korraldatakse vaigutamisele tulevates puistutes kõvendatud metsapatoloogilist vaatlust ning kõrvaldatakse õigeaegselt sekundaarsete kahjurite poolt värskest asustatud puud.

Vaigutamisele võetud puistute ebatervislikkuse signaaliks võib olla vaigu eraldumise järsk langus (katkestus). Sellisel juhul koostatakse käesoleva juhendi § 13-s ette nähtud komisjon, kuhu kutsutakse asjast huvitatud organisatsioonide esindajad ning selgitatakse vaigu eraldumise languse põhjused. Vajaduse korral katkestatakse vaigutamine ja puistutes teostatakse täielik metsapatoloogiline vaatlus.

§ 28. Vaigutamiseks eraldatud aladel keelatakse vaigutada:

- a) seemne- ja eriülesandega puid;
- b) Krahti klassifikatsiooni IV ja V klassi puid;
- c) puid, mis on nakatatud männi koorepõletikust, kui viimane haarab üle 50% tüve übermõödust.

§ 29. Puistute vaigutamiseks eraldamist ning vaigutamist teostatakse NSVL Metsamajandusministeeriumi eeskirjade kohaselt.

IV osa.

Sanitaar-abinõud metsamaterjalide säilitamisel ajutistel laoplatssidel, vaheladudes ja vedudel.

§ 30. Et vältida lõppsihtkohta vedamata metsamaterjalide nakatumist suvekuudel kahjuritest ja seenhaigustest ning materjalide lõhestumist, kasutatakse materjalide säilitamiseks erilisi viise, mis liigitatakse märgadeks, niisketeks ja kuivadeks.

§ 31. Märg säilitamine seisneb metsamaterjalide (olenemata koorimisest) sobivas veekogusse vee alla paigutamises, kusjuures soovitav on, et vesi oleks voolav. See viis kaitseb puitu igasuguste kahjustuste (nii kahjurite kui ka lõhestumise) eest, mis pärast väärilalialdast kasutamist.

§ 32. Niiske säilitamise viis seisneb metsamaterjalide paigutamises suurendatud niiskusse, kuid madalasse temperatuuri, mis on ebasoodne kahjurite pesitsemiseks ning haiguste levikuks. Seesugused tingimused saavutatakse järgmiste võtetega:

- a) kasutatakse staabel-jahutajaid, selleks laotakse palgid varjatud kohtades kinnitallatud paksule lumekorrale ilma vahepuudeta, palkide vahele puistatakse peente kuuseokstega segatud lund; palkide otsad määratakse 10% rauavitriooliga. Virn kaetakse kuuseokstega umbes 0,5 m paksuselt, kusjuures kate kinnitatakse lattidega;
- b) metsamaterjalid laotakse ilma vahepuudeta suurtesse tihedatesse virnadesse ning kaetakse igast küljest paksult (kuni 1 m) peente kuuseokstega, mis kaitseb puitu kuivamise eest.

Suurtel kontsentreeritud raietel niiske säilitamise moodus ei ole kasutatav.

§ 33. Kuiv säilitamisviis seisneb materjalide hoidmises kõrgendatud kuivuses, milline keskkond ei ole soodne kahjurite pesitsemiseks ega haiguste nakkuseks. Selline olukord saavutatakse palkide täieliku või osalise (kuni mähini) koorimisega (mitte juttimisega) ja nende alus- ja vahepuudega korrapäraste ridadena staablitesse asetamisega, mis võimaldab materjalide ühtlast tuuldumist ja kuivamist.

Lõhestumise vältimiseks värvitakse materjalide otsad valge värviga. samuti määratakse virna pealmise kihi välised küljed valge värviga. Materjalide otsi võib veel katta tõrva, laki jne. korraga.

Märge: Kirjeldatud säilitamise reeglid ei tühista üleliidulistes standardides üksikute sortimentide kohta toodud nõudeid ega teisi instruktiivseid korraldusi.

§ 34. Küttepuut laotakse eri laoplatesidele, mis asuvad eemal ehitus- ja mööblitööstuse materjalidest, et seega viimaseid hoida mädanikhaiguste nakkusest.

Küttepuude laoplasid peavad olema kuivad, päikesele ja tuultele avatud, mis takistab seenetuse tekkimist. Kütteks ettenähtud puitmaterjal (peale haava) peab olema tükeldatud halupikkusega mitte üle 2 m ja läbimõõduga mitte üle 14 sm.

Küttepuud laotakse virnadesse. Pärast lume sulamist virnad õgvendatakse.

§ 35. Kahjurite poolt asustatud tarbematerjalid tuleb viivitamata koorida ja koor põletada, kusjuures mädanikseentest nakatatud materjalid tuleb virnadest ja staablitest kõrvaldada ja küttepuudeks lõigata. Materjalid, mis on ohtliku majavammi poolt nakatatud (kui see patoloogi poolt vastava aktiga on kindlaks tehtud), tuleb viivitamata kohapeal ära põletada.

§ 36. Metsas asuvail laoplatesidel ja laadimiskohtades alluvad laotud tarbematerjalid pidevale valvele, et oleks võimalik õigeaegselt tarvitusele võtta vastuabinõusid kahjurite ja seenhaiguste puitu asumise või materjalide lõhenemise vastu.

§ 37. Metsakahjurite poolt asustatud materjalide äravedu on keelatud enne materjalide koorimist ja koore põletamist.

§ 38. Kõikidel metsa laoplatidel, laadimiskohtades, väljaveoteedel, parvetuslähtekohtadel jne. tuleb pärast materjalide äravedu teostada täielik risust, mädapuitosadest, koortest ja teistest jäätmetest puhastamine ning need põletada Ministrite Nõukogu poolt kindlaks määratud tähtajaks, võttes tuleohu vältimiseks tarvitusele kõik vajalikud abinõud.

V o s a.

Sanitaarmiinimumi juhendi täitmise kontroll.

§ 39. Sanitaarmiinimumi juhend hõlmab kõiki NSVL Metsamajandusministeeriumile alluvaid metsi.

Juhendi täitmine on kohustuslik kõigile metsamajanditele (leshoosidele) kui ka kõigile metsa ülestöötavatele organisatsioonidele ja isikuile, kes teostavad metsaraiumist.

§ 40. Metsa sanitaarmiinimumi ellurakendamise üldjuhtimist, otsest kontrolli täitmise üle, sanitaarmiinimumi rikkumise juurdluste toimetamist ja metsarikkujate kohtulikule vastutusele võtmist teostatakse riigimetsavalve ja metsaadministratsiooni poolt vastavalt juhendile „Metsarikkujate vastutusele võtmise korra kohta riigi- ja kohaliku tähtsusega metsades“ (juhendi p. 14—15 kohaselt).

§ 41. Sanitaarmiinimumi juhendis ettenähtud raiete määramist ja raietest saadud materjalide likvideerimist teostab NSVL Metsamajandusministeerium kehtivate seaduste alusel.

§ 42. Raiekohtade ja ülestöötatud metsamaterjalide ülevaatuse aktidesse on kohustuslik andmete märkimine metsaülestöötajate poolt sanitaarmiinimumi eeskirjade täitmise kohta.

§ 43. Juhul, kui metsavarujate poolt ajavahemikus 1. maist kuni 1. septembrini jäetakse metsa koorimata materjale, mis on ülestöötatud pärast 1. maid (üle 3 nädala, arvates ülestöötamise ajast), lubatakse metsamajanditel peale koorimistööde kahekordse eelarvelise hinna sissenõudmise (kasvava metsa väljaandmise eeskirjad § 44) üle anda koorimata materjalid teistele metsavarujatele, kohustades viimaseid viivitamata teostama materjalide koorimist või väljavedamist metsast vähemalt 2 km kaugusele. Puitmaterjalide ülevõtmiseks ja edasiandmiseks on kehtestatud järgmine kord:

a) enne üleandmist toimetatakse koorimata puidu ülevaatus metsamajandi poolt metsarikkuja esindaja juuresolekul, kusjuures koostatakse akt üleandmisele kuuluva puidu kohta;

b) ülevaatus teostamist ei takista metsarikkuja poolt puidu koo-

rimist või metsast väljavedu (2 km kaugusele) kuni üleandmise akti koostamiseni;

- c) puidu äravõtmist metsarikkujalt ja selle üleandmist teistele metsavarujatele teostatakse metsamajandi poolt ainult liiduvabariigi metsamajandusministeeriumi loal. Loa väljaandmisel on liiduvabariigi ministeerium kohustatud sellest teatama NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Glavsnablesi vabariiklikule organile. Puidu üleandmist teostatakse vastavate hinnakirjade alusel. Iga kahju eest, mis on tekitatud riigile koorimata puidu suveks metsa jätmise tõttu, nagu puidu tehniliste omaduste nõrgenemine, kuivamine või kasvava metsa rikkumine, tuleb sisse nõuda kahjutasu metsavarujalt kas Rahvakohtu organite või Riigiarbitraaži kaudu.

§ 44. Avastatud väärnämete kõrvaldamiseks määravad metsaülemad või metsamajandi metsavalve inspektorid metsavarujatele organisatsioonidele aja, mille vältel tööd tuleb läbi viia. Aja pikkus oleneb läbiviidava töö suuruselt, kuid see ei tohi ületada 15 päeva.

§ 45. Ettenähtud tähtjaks määratud tingimuste mittetäitmisel on metsaülem või metsamajandi metsavalve inspektor kohustatud kohapeal ebaseadusliku metsaraiumise katkestama, akteerima ja kinnitatult metsamajandi direktori poolt, kooskõlas juhendiga „Metsarikkujate vastutusele võtmise korra kohta riigi- ja kohaliku tähtsusega NSVL metsades“, saatma akti vastavatele organitele süüdlaste kohtulikule vastutusele võtmiseks ning esitama nõudmise vastavatele organisatsioonidele nende poolt teostatud kahjude tasumiseks.

Raiumist, mis katkestati metsaülema või metsamajandi metsavalve inspektori poolt, võib jätkata ainult metsamajandusministeeriumi loal pärast sanitaarmiinimumi eeskirjade rikkumise tagajärjel tekkinud puuduste kõrvaldamist.

Massitabel
ümarguste metsamaterjalide
kuupimiseks

Massitabel ümarguste metsamaterjalide kuupimiseks.

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
6	0,0032	0,0036	0,0040	0,0044	0,0048	0,0052	0,0056	0,0060	0,0064	0,0069
7	0,0044	0,0049	0,0054	0,0059	0,0064	0,0070	0,0076	0,0082	0,0088	0,0094
8	0,0053	0,0058	0,0063	0,0069	0,0075	0,0081	0,0086	0,0092	0,0098	0,010
9	0,0067	0,0074	0,0081	0,088	0,0095	0,010	0,011	0,011	0,012	0,013
10	0,0082	0,0090	0,0098	0,010	0,011	0,012	0,013	0,014	0,015	0,016
11	0,010	0,011	0,013	0,014	0,015	0,016	0,017	0,018	0,020	0,021
12	0,012	0,013	0,015	0,016	0,017	0,019	0,020	0,021	0,023	0,024
13	0,014	0,016	0,017	0,019	0,020	0,022	0,023	0,025	0,026	0,028
14	0,016	0,018	0,020	0,022	0,024	0,025	0,027	0,029	0,031	0,033
15	0,019	0,021	0,023	0,025	0,027	0,029	0,031	0,033	0,035	0,037
16	0,021	0,023	0,026	0,028	0,030	0,033	0,035	0,037	0,039	0,042
17	0,024	0,026	0,029	0,032	0,034	0,037	0,039	0,042	0,045	0,048
18	0,027	0,030	0,032	0,035	0,038	0,041	0,044	0,047	0,050	0,053
19	0,030	0,033	0,036	0,040	0,043	0,046	0,049	0,053	0,056	0,060
20	0,033	0,036	0,040	0,043	0,047	0,051	0,054	0,058	0,061	0,065
21	0,036	0,040	0,044	0,048	0,052	0,056	0,060	0,064	0,068	0,072
22	0,040	0,044	0,049	0,053	0,057	0,062	0,066	0,070	0,075	0,079
23	0,044	0,049	0,054	0,059	0,064	0,068	0,073	0,079	0,085	0,089
24	0,048	0,054	0,059	0,064	0,069	0,075	0,081	0,086	0,092	0,098
25	0,053	0,058	0,064	0,070	0,076	0,082	0,088	0,094	0,101	0,107
26	0,057	0,063	0,070	0,076	0,083	0,089	0,096	0,103	0,109	0,116
27	0,062	0,068	0,075	0,082	0,089	0,096	0,103	0,110	0,118	0,125
28	0,067	0,074	0,081	0,089	0,096	0,104	0,112	0,120	0,128	0,136
29	0,072	0,079	0,087	0,095	0,103	0,111	0,120	0,128	0,137	0,145
30	0,077	0,085	0,093	0,102	0,110	0,119	0,128	0,137	0,147	0,156
31	0,082	0,091	0,100	0,109	0,118	0,127	0,137	0,146	0,156	0,165
32	0,087	0,096	0,106	0,116	0,125	0,135	0,145	0,15	0,17	0,18
33	0,093	0,103	0,113	0,123	0,133	0,144	0,155	0,17	0,18	0,19
34	0,10	0,11	0,12	0,13	0,14	0,15	0,16	0,18	0,19	0,20

35	0,10	0,11	0,13	0,14	0,15	0,16	0,17	0,19	0,20	0,21
36	0,11	0,12	0,13	0,15	0,16	0,17	0,18	0,20	0,21	0,22
37	0,11	0,13	0,14	0,15	0,17	0,18	0,19	0,21	0,22	0,23
38	0,12	0,13	0,15	0,16	0,18	0,19	0,20	0,21	0,23	0,24
39	0,13	0,14	0,15	0,17	0,18	0,20	0,21	0,22	0,24	0,26
40	0,14	0,15	0,16	0,18	0,19	0,21	0,22	0,24	0,25	0,27
41	0,14	0,16	0,17	0,19	0,20	0,22	0,24	0,25	0,27	0,29
42	0,15	0,16	0,18	0,20	0,21	0,23	0,25	0,26	0,28	0,30
43	0,15	0,17	0,19	0,20	0,22	0,24	0,26	0,28	0,29	0,31
44	0,16	0,18	0,19	0,21	0,23	0,25	0,27	0,29	0,30	0,32
45	0,17	0,19	0,20	0,22	0,24	0,26	0,28	0,30	0,31	0,33
46	0,18	0,20	0,21	0,23	0,25	0,27	0,29	0,31	0,33	0,35
47	0,18	0,20	0,22	0,24	0,26	0,28	0,30	0,33	0,35	0,37
48	0,19	0,21	0,23	0,25	0,27	0,30	0,32	0,34	0,36	0,38
49	0,20	0,22	0,24	0,26	0,29	0,31	0,33	0,36	0,38	0,40
50	0,21	0,23	0,25	0,27	0,30	0,32	0,35	0,37	0,40	0,42
51	0,22	0,24	0,27	0,29	0,32	0,34	0,37	0,39	0,42	0,44
52	0,23	0,25	0,28	0,30	0,33	0,36	0,38	0,41	0,43	0,46
53	0,24	0,26	0,29	0,32	0,34	0,37	0,40	0,42	0,44	0,48
54	0,25	0,27	0,30	0,33	0,36	0,38	0,41	0,44	0,47	0,50
55	0,26	0,29	0,32	0,35	0,38	0,41	0,44	0,47	0,50	0,53
56	0,27	0,30	0,33	0,36	0,39	0,42	0,45	0,48	0,51	0,54
57	0,28	0,31	0,34	0,37	0,40	0,43	0,46	0,49	0,53	0,56
58	0,29	0,32	0,35	0,38	0,42	0,45	0,48	0,52	0,55	0,58
59	0,30	0,33	0,37	0,40	0,43	0,47	0,50	0,54	0,57	0,60
60	0,31	0,34	0,38	0,41	0,45	0,48	0,52	0,55	0,59	0,63

P i k k u s m e e t r i t e s

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
4	0,0037	0,0040	0,0043	0,0045	0,0048	0,0051	0,0054	0,0057	0,0059	0,0062
5	0,0053	0,0056	0,0059	0,0063	0,0068	0,0071	0,0074	0,0077	0,0081	0,0084
6	0,0073	0,0077	0,0081	0,0085	0,0089	0,0093	0,0096	0,010	0,010	0,011
7	0,010	0,010	0,010	0,011	0,012	0,012	0,012	0,013	0,013	0,014
8	0,011	0,011	0,012	0,012	0,013	0,014	0,015	0,015	0,016	0,017
9	0,014	0,015	0,015	0,016	0,017	0,018	0,019	0,020	0,020	0,021
10	0,017	0,018	0,019	0,020	0,021	0,022	0,023	0,024	0,024	0,025
11	0,022	0,023	0,024	0,025	0,026	0,027	0,028	0,029	0,030	0,031
12	0,026	0,027	0,028	0,029	0,030	0,031	0,033	0,034	0,035	0,036
13	0,030	0,032	0,033	0,034	0,035	0,036	0,038	0,040	0,042	0,043
14	0,035	0,037	0,038	0,040	0,042	0,043	0,045	0,047	0,048	0,050
15	0,039	0,041	0,043	0,045	0,047	0,049	0,051	0,053	0,055	0,057
16	0,044	0,046	0,048	0,051	0,053	0,056	0,058	0,061	0,064	0,066
17	0,050	0,053	0,056	0,058	0,061	0,064	0,067	0,070	0,073	0,075
18	0,056	0,059	0,062	0,065	0,068	0,071	0,074	0,077	0,080	0,083
19	0,063	0,066	0,069	0,073	0,075	0,079	0,083	0,086	0,090	0,093
20	0,069	0,073	0,076	0,079	0,083	0,087	0,091	0,095	0,100	0,103
21	0,076	0,080	0,084	0,089	0,093	0,097	0,101	0,105	0,109	0,114
22	0,084	0,089	0,093	0,098	0,103	0,107	0,111	0,116	0,121	0,125
23	0,094	0,099	0,104	0,109	0,113	0,118	0,123	0,128	0,133	0,138
24	0,103	0,108	0,114	0,119	0,125	0,130	0,135	0,140	0,146	0,151
25	0,113	0,119	0,125	0,130	0,136	0,142	0,148	0,154	0,160	0,165
26	0,123	0,129	0,135	0,141	0,147	0,154	0,160	0,166	0,173	0,179
27	0,133	0,139	0,145	0,152	0,159	0,167	0,174	0,180	0,187	0,193
28	0,144	0,150	0,157	0,165	0,172	0,180	0,187	0,194	0,20	0,21
29	0,154	0,161	0,169	0,177	0,185	0,193	0,20	0,21	0,22	0,22
30	0,165	0,173	0,181	0,19	0,20	0,20	0,21	0,22	0,23	0,24
31	0,177	0,185	0,193	0,20	0,21	0,22	0,23	0,24	0,25	0,25
32	0,19	0,20	0,20	0,21	0,22	0,23	0,24	0,25	0,26	0,27
33	0,20	0,21	0,22	0,23	0,24	0,25	0,26	0,27	0,28	0,29
34	0,21	0,22	0,23	0,24	0,25	0,26	0,27	0,28	0,29	0,30

35	0,22	0,23	0,24	0,26	0,27	0,28	0,29	0,30	0,31	0,32
36	0,23	0,24	0,25	0,27	0,28	0,29	0,30	0,32	0,34	0,35
37	0,25	0,26	0,27	0,29	0,30	0,31	0,32	0,33	0,35	0,36
38	0,26	0,27	0,28	0,30	0,31	0,32	0,34	0,35	0,37	0,38
39	0,27	0,29	0,30	0,32	0,33	0,34	0,36	0,37	0,39	0,40
40	0,28	0,30	0,31	0,33	0,34	0,36	0,37	0,38	0,40	0,41
41	0,30	0,31	0,33	0,35	0,36	0,37	0,39	0,41	0,43	0,44
42	0,31	0,33	0,34	0,36	0,38	0,39	0,41	0,42	0,44	0,46
43	0,33	0,34	0,36	0,38	0,39	0,41	0,43	0,44	0,46	0,48
44	0,34	0,36	0,37	0,39	0,41	0,43	0,44	0,46	0,48	0,50
45	0,36	0,38	0,40	0,42	0,43	0,45	0,46	0,48	0,50	0,52
46	0,37	0,39	0,41	0,43	0,45	0,47	0,49	0,51	0,53	0,55
47	0,39	0,41	0,43	0,46	0,47	0,49	0,51	0,53	0,55	0,57
48	0,41	0,43	0,45	0,47	0,49	0,51	0,53	0,55	0,57	0,60
49	0,43	0,45	0,47	0,49	0,51	0,53	0,56	0,58	0,60	0,62
50	0,44	0,47	0,49	0,51	0,54	0,56	0,58	0,60	0,63	0,65
51	0,46	0,49	0,51	0,54	0,56	0,58	0,61	0,63	0,66	0,68
52	0,48	0,51	0,54	0,56	0,59	0,61	0,63	0,66	0,68	0,71
53	0,51	0,53	0,56	0,58	0,61	0,63	0,66	0,69	0,71	0,74
54	0,53	0,55	0,58	0,61	0,63	0,66	0,69	0,72	0,74	0,77
55	0,55	0,58	0,61	0,63	0,66	0,69	0,72	0,74	0,77	0,80
56	0,57	0,60	0,63	0,66	0,69	0,72	0,75	0,78	0,80	0,83
57	0,59	0,62	0,65	0,68	0,71	0,74	0,77	0,80	0,83	0,86
58	0,61	0,65	0,68	0,71	0,74	0,77	0,80	0,83	0,86	0,89
59	0,64	0,67	0,70	0,73	0,77	0,80	0,83	0,86	0,89	0,93
60	0,66	0,70	0,73	0,76	0,79	0,83	0,86	0,89	0,93	0,96

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	3,0	3,1	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
3	0,0045	0,0047	0,0050	0,0052	0,0055	0,0057	0,0059	0,0061	0,0063	0,0065
4	0,0065	0,0068	0,0071	0,0073	0,0076	0,0079	0,0082	0,0085	0,0087	0,0090
5	0,0088	0,0091	0,0094	0,010	0,010	0,011	0,011	0,012	0,012	0,012
6	0,012	0,012	0,013	0,013	0,014	0,014	0,014	0,015	0,016	0,016
7	0,015	0,015	0,016	0,016	0,017	0,018	0,018	0,019	0,020	0,020
8	0,017	0,018	0,019	0,020	0,020	0,021	0,022	0,023	0,024	0,025
9	0,021	0,022	0,023	0,024	0,025	0,026	0,027	0,028	0,030	0,031
10	0,026	0,027	0,028	0,029	0,030	0,031	0,032	0,033	0,034	0,035
11	0,032	0,033	0,034	0,035	0,036	0,037	0,039	0,040	0,042	0,043
12	0,038	0,039	0,041	0,043	0,045	0,046	0,047	0,048	0,050	0,051
13	0,045	0,047	0,048	0,050	0,052	0,053	0,055	0,057	0,058	0,060
14	0,052	0,054	0,056	0,058	0,059	0,061	0,064	0,066	0,068	0,070
15	0,060	0,063	0,065	0,068	0,070	0,072	0,075	0,077	0,080	0,082
16	0,069	0,072	0,074	0,077	0,079	0,082	0,084	0,087	0,090	0,092
17	0,078	0,081	0,084	0,087	0,090	0,093	0,096	0,098	0,101	0,104
18	0,086	0,090	0,093	0,096	0,099	0,103	0,107	0,110	0,113	0,117
19	0,096	0,100	0,104	0,107	0,110	0,114	0,118	0,122	0,125	0,129
20	0,107	0,111	0,114	0,118	0,122	0,126	0,130	0,134	0,139	0,143
21	0,118	0,122	0,127	0,131	0,136	0,140	0,145	0,149	0,154	0,158
22	0,130	0,135	0,140	0,145	0,150	0,154	0,159	0,164	0,170	0,173
23	0,143	0,148	0,153	0,160	0,164	0,169	0,174	0,180	0,185	0,190
24	0,157	0,162	0,168	0,173	0,179	0,184	0,190	0,195	0,20	0,20
25	0,170	0,177	0,183	0,190	0,195	0,20	0,20	0,21	0,22	0,22
26	0,185	0,191	0,197	0,20	0,21	0,21	0,22	0,23	0,24	0,24
27	0,20	0,20	0,21	0,22	0,22	0,23	0,24	0,24	0,25	0,26
28	0,22	0,22	0,23	0,24	0,24	0,25	0,26	0,26	0,27	0,28
29	0,23	0,24	0,24	0,25	0,26	0,27	0,28	0,28	0,29	0,30
30	0,25	0,25	0,26	0,27	0,28	0,29	0,29	0,30	0,31	0,32
31	0,26	0,27	0,28	0,29	0,30	0,31	0,32	0,33	0,34	0,35
32	0,28	0,29	0,30	0,31	0,32	0,33	0,34	0,35	0,36	0,37

33	0,30	0,31	0,32	0,33	0,34	0,35	0,36	0,37	0,38	0,39
34	0,31	0,33	0,34	0,35	0,36	0,37	0,38	0,39	0,41	0,42
35	0,33	0,34	0,35	0,37	0,38	0,39	0,40	0,41	0,43	0,44
36	0,36	0,37	0,38	0,40	0,41	0,42	0,43	0,44	0,46	0,47
37	0,37	0,39	0,40	0,42	0,43	0,44	0,45	0,46	0,48	0,49
38	0,39	0,40	0,42	0,44	0,45	0,46	0,47	0,49	0,51	0,52
39	0,41	0,43	0,44	0,46	0,47	0,48	0,50	0,51	0,53	0,54
40	0,43	0,45	0,46	0,48	0,49	0,50	0,52	0,53	0,55	0,57
41	0,45	0,47	0,48	0,50	0,51	0,53	0,55	0,56	0,58	0,60
42	0,47	0,49	0,50	0,52	0,54	0,56	0,57	0,59	0,61	0,62
43	0,49	0,51	0,53	0,55	0,56	0,58	0,60	0,62	0,64	0,65
44	0,52	0,53	0,55	0,57	0,59	0,61	0,63	0,65	0,67	0,68
45	0,54	0,56	0,58	0,60	0,62	0,64	0,66	0,68	0,70	0,72
46	0,57	0,59	0,61	0,63	0,65	0,67	0,69	0,71	0,73	0,75
47	0,59	0,61	0,63	0,65	0,67	0,70	0,72	0,74	0,76	0,78
48	0,62	0,64	0,66	0,68	0,70	0,73	0,75	0,77	0,79	0,82
49	0,64	0,67	0,69	0,71	0,74	0,76	0,78	0,81	0,83	0,85
50	0,67	0,70	0,72	0,74	0,77	0,79	0,82	0,84	0,86	0,89

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	4,0	4,1	4,2	4,3	4,4	4,5	4,6	4,7	4,8	4,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
3	0,0067	0,0069	0,0071	0,0073	0,0075	0,0078	0,0081	0,0083	0,0086	0,0089
4	0,0093	0,010	0,011	0,011	0,011	0,011	0,012	0,012	0,012	0,013
5	0,013	0,013	0,014	0,014	0,015	0,015	0,016	0,016	0,017	0,017
6	0,017	0,017	0,018	0,018	0,019	0,019	0,020	0,020	0,021	0,021
7	0,021	0,022	0,023	0,024	0,025	0,025	0,025	0,026	0,026	0,027
8	0,026	0,027	0,028	0,029	0,030	0,031	0,032	0,033	0,034	0,035
9	0,032	0,033	0,034	0,035	0,036	0,037	0,039	0,040	0,041	0,042
10	0,037	0,038	0,039	0,041	0,042	0,044	0,045	0,047	0,048	0,049
11	0,045	0,047	0,048	0,050	0,052	0,053	0,055	0,057	0,059	0,060
12	0,053	0,055	0,057	0,059	0,061	0,063	0,065	0,067	0,069	0,071
13	0,062	0,065	0,067	0,069	0,072	0,074	0,077	0,079	0,082	0,083
14	0,073	0,075	0,077	0,080	0,082	0,084	0,086	0,089	0,092	0,094
15	0,084	0,086	0,088	0,092	0,094	0,097	0,100	0,102	0,105	0,108
16	0,095	0,098	0,101	0,104	0,107	0,110	0,113	0,116	0,118	0,121
17	0,107	0,110	0,113	0,117	0,120	0,124	0,127	0,130	0,134	0,137
18	0,120	0,124	0,127	0,131	0,135	0,138	0,142	0,145	0,150	0,152
19	0,133	0,136	0,140	0,146	0,150	0,153	0,157	0,160	0,165	0,170
20	0,147	0,151	0,156	0,160	0,165	0,170	0,174	0,178	0,183	0,187
21	0,163	0,167	0,172	0,177	0,181	0,186	0,190	0,196	0,20	0,20
22	0,178	0,183	0,188	0,193	0,198	0,20	0,20	0,21	0,22	0,22
23	0,195	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23	0,24	0,24
24	0,21	0,21	0,22	0,23	0,23	0,24	0,24	0,25	0,26	0,26
25	0,23	0,23	0,24	0,25	0,25	0,26	0,27	0,27	0,28	0,29
26	0,25	0,25	0,26	0,27	0,27	0,28	0,29	0,30	0,31	0,31
27	0,27	0,28	0,28	0,29	0,30	0,30	0,31	0,32	0,33	0,34
28	0,29	0,30	0,30	0,31	0,32	0,33	0,33	0,34	0,35	0,36
29	0,31	0,32	0,33	0,34	0,34	0,35	0,36	0,37	0,38	0,38
30	0,33	0,34	0,35	0,36	0,37	0,38	0,39	0,40	0,41	0,41
31	0,36	0,37	0,38	0,39	0,40	0,40	0,41	0,42	0,43	0,44
32	0,38	0,39	0,40	0,41	0,42	0,43	0,44	0,45	0,46	0,47
33	0,40	0,41	0,42	0,44	0,45	0,46	0,47	0,48	0,49	0,50

34	0,43	0,44	0,45	0,47	0,48	0,49	0,50	0,51	0,52	0,53
35	0,45	0,46	0,47	0,49	0,50	0,51	0,52	0,53	0,55	0,56
36	0,48	0,49	0,50	0,52	0,53	0,54	0,55	0,56	0,58	0,59
37	0,50	0,52	0,53	0,55	0,56	0,57	0,58	0,59	0,61	0,62
38	0,53	0,54	0,56	0,58	0,59	0,60	0,61	0,62	0,64	0,65
39	0,56	0,57	0,59	0,61	0,62	0,63	0,65	0,66	0,68	0,69
40	0,58	0,60	0,61	0,63	0,65	0,66	0,68	0,69	0,71	0,72
41	0,61	0,63	0,64	0,66	0,68	0,70	0,71	0,73	0,75	0,76
42	0,64	0,66	0,67	0,69	0,71	0,73	0,74	0,76	0,78	0,80
43	0,67	0,69	0,71	0,73	0,74	0,76	0,78	0,80	0,82	0,83
44	0,70	0,72	0,74	0,76	0,78	0,80	0,82	0,84	0,86	0,87
45	0,74	0,76	0,78	0,80	0,82	0,84	0,86	0,88	0,90	0,92
46	0,77	0,79	0,81	0,83	0,85	0,87	0,90	0,92	0,94	0,96
47	0,80	0,83	0,85	0,87	0,89	0,91	0,93	0,96	0,98	1,00
48	0,84	0,86	0,88	0,90	0,93	0,95	0,97	1,00	1,02	1,04
49	0,88	0,90	0,92	0,94	0,97	0,99	1,02	1,04	1,06	1,09
50	0,91	0,94	0,96	0,99	1,01	1,03	1,06	1,08	1,11	1,13

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	5,0	5,1	5,2	5,3	5,4	5,5	5,6	5,7	5,8	5,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
3	0,0092	0,0095	0,010	0,010	0,010	0,010	0,011	0,011	0,011	0,012
4	0,013	0,013	0,013	0,013	0,014	0,014	0,015	0,015	0,015	0,015
5	0,018	0,018	0,019	0,019	0,020	0,020	0,021	0,021	0,022	0,022
6	0,022	0,023	0,023	0,024	0,024	0,025	0,025	0,026	0,027	0,027
7	0,028	0,029	0,030	0,030	0,031	0,032	0,033	0,034	0,035	0,035
8	0,035	0,036	0,037	0,038	0,039	0,040	0,041	0,042	0,043	0,044
9	0,043	0,045	0,046	0,047	0,048	0,049	0,050	0,051	0,052	0,053
10	0,051	0,053	0,054	0,056	0,057	0,058	0,060	0,061	0,062	0,063
11	0,062	0,064	0,066	0,068	0,069	0,070	0,073	0,074	0,076	0,078
12	0,073	0,075	0,077	0,080	0,081	0,083	0,085	0,087	0,089	0,091
13	0,085	0,088	0,090	0,093	0,095	0,097	0,100	0,101	0,104	0,106
14	0,097	0,100	0,102	0,106	0,108	0,110	0,113	0,115	0,118	0,120
15	0,110	0,114	0,116	0,120	0,123	0,125	0,127	0,130	0,134	0,137
16	0,124	0,127	0,130	0,134	0,137	0,140	0,143	0,146	0,149	0,152
17	0,140	0,144	0,147	0,151	0,154	0,158	0,160	0,165	0,168	0,172
18	0,156	0,160	0,164	0,167	0,170	0,175	0,179	0,183	0,186	0,190
19	0,174	0,178	0,182	0,186	0,190	0,194	0,199	0,20	0,20	0,21
20	0,190	0,196	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22	0,22	0,23
21	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23	0,23	0,23	0,24	0,25	0,25
22	0,23	0,23	0,24	0,24	0,25	0,25	0,26	0,26	0,27	0,27
23	0,25	0,25	0,26	0,27	0,27	0,28	0,28	0,29	0,30	0,30
24	0,27	0,27	0,28	0,29	0,29	0,30	0,30	0,31	0,32	0,32
25	0,29	0,30	0,30	0,31	0,32	0,32	0,33	0,34	0,35	0,35
26	0,32	0,32	0,33	0,34	0,35	0,35	0,36	0,37	0,38	0,38
27	0,34	0,35	0,36	0,37	0,37	0,38	0,39	0,40	0,41	0,41
28	0,37	0,37	0,38	0,39	0,40	0,41	0,41	0,42	0,43	0,44
29	0,39	0,40	0,41	0,42	0,43	0,44	0,45	0,46	0,47	0,47
30	0,42	0,43	0,44	0,45	0,46	0,47	0,48	0,49	0,50	0,51
31	0,45	0,46	0,47	0,48	0,49	0,50	0,51	0,52	0,53	0,54
32	0,48	0,49	0,50	0,51	0,52	0,53	0,54	0,55	0,57	0,58

33	0,51	0,52	0,53	0,55	0,56	0,57	0,58	0,59	0,60	0,61
34	0,54	0,55	0,56	0,58	0,59	0,60	0,61	0,62	0,64	0,65
35	0,57	0,58	0,59	0,61	0,62	0,63	0,65	0,66	0,68	0,69
36	0,60	0,62	0,63	0,65	0,66	0,67	0,68	0,70	0,71	0,72
37	0,63	0,65	0,66	0,68	0,69	0,71	0,72	0,73	0,75	0,76
38	0,67	0,68	0,70	0,72	0,73	0,74	0,76	0,77	0,79	0,80
39	0,70	0,72	0,73	0,75	0,76	0,78	0,80	0,81	0,83	0,84
40	0,74	0,75	0,77	0,79	0,80	0,82	0,84	0,85	0,87	0,89
41	0,78	0,80	0,81	0,83	0,85	0,86	0,88	0,90	0,92	0,93
42	0,81	0,83	0,85	0,87	0,89	0,90	0,92	0,94	0,96	0,98
43	0,85	0,87	0,89	0,91	0,93	0,95	0,97	0,99	1,01	1,03
44	0,89	0,91	0,93	0,95	0,97	0,99	1,01	1,03	1,05	1,07
45	0,94	0,96	0,98	1,00	1,02	1,04	1,06	1,08	1,10	1,12
46	0,98	1,00	1,02	1,04	1,06	1,08	1,11	1,13	1,15	1,17
47	1,02	1,04	1,07	1,09	1,11	1,13	1,15	1,18	1,20	1,22
48	1,06	1,09	1,11	1,13	1,15	1,18	1,20	1,22	1,25	1,27
49	1,11	1,13	1,16	1,18	1,20	1,23	1,25	1,28	1,30	1,33
50	1,15	1,18	1,21	1,23	1,26	1,28	1,31	1,33	1,36	1,38

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	6,0	6,1	6,2	6,3	6,4	6,5	6,6	6,7	6,8	6,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
3	0,012	0,012	0,012	0,013	0,013	0,013	0,013	0,013	0,014	0,014
4	0,016	0,016	0,016	0,017	0,017	0,018	0,018	0,019	0,020	0,020
5	0,023	0,023	0,024	0,024	0,025	0,025	0,026	0,026	0,027	0,028
6	0,028	0,028	0,029	0,030	0,031	0,031	0,032	0,033	0,034	0,035
7	0,036	0,037	0,038	0,039	0,040	0,041	0,042	0,043	0,044	0,045
8	0,045	0,046	0,047	0,048	0,049	0,051	0,052	0,053	0,054	0,055
9	0,055	0,056	0,057	0,059	0,060	0,061	0,062	0,063	0,065	0,067
10	0,065	0,067	0,069	0,071	0,073	0,075	0,077	0,078	0,079	0,080
11	0,080	0,081	0,083	0,085	0,087	0,090	0,092	0,093	0,095	0,097
12	0,093	0,095	0,097	0,099	0,100	0,103	0,105	0,107	0,110	0,112
13	0,108	0,110	0,112	0,115	0,117	0,120	0,122	0,124	0,127	0,129
14	0,123	0,125	0,127	0,130	0,133	0,135	0,138	0,140	0,145	0,148
15	0,140	0,143	0,146	0,150	0,152	0,154	0,157	0,159	0,163	0,166
16	0,155	0,160	0,163	0,166	0,170	0,172	0,175	0,178	0,182	0,185
17	0,175	0,178	0,182	0,185	0,190	0,192	0,196	0,20	0,20	0,21
18	0,194	0,197	0,20	0,20	0,21	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23
19	0,21	0,22	0,22	0,23	0,23	0,23	0,24	0,24	0,25	0,25
20	0,23	0,24	0,24	0,25	0,25	0,26	0,26	0,27	0,27	0,28
21	0,26	0,26	0,27	0,27	0,28	0,28	0,29	0,29	0,30	0,30
22	0,28	0,28	0,29	0,30	0,30	0,31	0,31	0,32	0,33	0,33
23	0,31	0,31	0,32	0,33	0,33	0,34	0,34	0,35	0,36	0,36
24	0,33	0,33	0,34	0,35	0,35	0,36	0,37	0,37	0,38	0,39
25	0,36	0,36	0,37	0,38	0,39	0,39	0,40	0,41	0,42	0,42
26	0,39	0,40	0,41	0,42	0,42	0,43	0,43	0,44	0,45	0,45
27	0,42	0,43	0,44	0,45	0,45	0,46	0,46	0,47	0,48	0,49
28	0,45	0,46	0,46	0,47	0,48	0,49	0,50	0,51	0,52	0,52
29	0,48	0,49	0,50	0,51	0,52	0,53	0,54	0,55	0,56	0,57
30	0,52	0,53	0,54	0,55	0,55	0,56	0,57	0,58	0,59	0,60
31	0,55	0,56	0,57	0,58	0,59	0,60	0,61	0,62	0,64	0,65
32	0,59	0,60	0,61	0,62	0,63	0,64	0,65	0,66	0,68	0,69

33	0,62	0,63	0,64	0,66	0,67	0,68	0,69	0,71	0,72	0,73
34	0,66	0,67	0,68	0,70	0,71	0,72	0,73	0,75	0,76	0,77
35	0,70	0,71	0,73	0,74	0,75	0,76	0,78	0,79	0,81	0,82
36	0,74	0,75	0,76	0,78	0,79	0,80	0,82	0,84	0,86	0,87
37	0,78	0,79	0,81	0,83	0,84	0,85	0,87	0,88	0,90	0,91
38	0,82	0,83	0,85	0,87	0,88	0,90	0,91	0,93	0,95	0,96
39	0,86	0,88	0,89	0,91	0,92	0,94	0,96	0,97	0,99	1,01
40	0,90	0,92	0,93	0,95	0,97	0,99	1,00	1,02	1,04	1,06
41	0,95	0,97	0,98	1,00	1,02	1,04	1,05	1,07	1,09	1,11
42	1,00	1,01	1,03	1,05	1,07	1,08	1,10	1,12	1,14	1,16
43	1,04	1,06	1,08	1,10	1,12	1,14	1,16	1,18	1,20	1,22
44	1,09	1,11	1,13	1,15	1,17	1,20	1,21	1,23	1,25	1,27
45	1,14	1,16	1,18	1,20	1,22	1,25	1,27	1,29	1,31	1,33
46	1,19	1,21	1,23	1,26	1,28	1,30	1,32	1,34	1,36	1,39
47	1,24	1,26	1,29	1,31	1,33	1,36	1,38	1,40	1,43	1,45
48	1,30	1,32	1,34	1,37	1,39	1,41	1,44	1,46	1,49	1,50
49	1,35	1,38	1,40	1,43	1,45	1,48	1,50	1,53	1,55	1,58
50	1,41	1,43	1,46	1,48	1,51	1,54	1,56	1,59	1,62	1,65

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	7,0	7,1	7,2	7,3	7,4	7,5	7,6	7,7	7,8	7,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
3	0,015	0,015	0,015	0,016	0,016	0,017	0,017	0,017	0,018	0,018
4	0,020	0,021	0,021	0,022	0,022	0,023	0,023	0,024	0,025	0,025
5	0,029	0,030	0,030	0,031	0,031	0,032	0,033	0,034	0,035	0,035
6	0,037	0,039	0,040	0,040	0,041	0,042	0,043	0,044	0,045	0,046
7	0,045	0,046	0,048	0,049	0,050	0,051	0,053	0,055	0,056	0,057
8	0,057	0,059	0,060	0,062	0,063	0,064	0,066	0,067	0,069	0,070
9	0,069	0,070	0,071	0,073	0,075	0,076	0,078	0,079	0,081	0,082
10	0,082	0,083	0,085	0,087	0,088	0,090	0,092	0,094	0,096	0,098
11	0,098	0,101	0,102	0,104	0,106	0,108	0,110	0,113	0,115	0,117
12	0,114	0,116	0,118	0,120	0,122	0,125	0,127	0,129	0,132	0,135
13	0,132	0,134	0,136	0,139	0,142	0,144	0,147	0,150	0,133	0,155
14	0,150	0,152	0,155	0,158	0,160	0,164	0,167	0,170	0,173	0,176
15	0,169	0,172	0,175	0,180	0,182	0,185	0,188	0,192	0,196	0,199
16	0,189	0,192	0,195	0,199	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22
17	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23	0,23	0,23	0,24	0,24	0,25
18	0,23	0,23	0,24	0,24	0,25	0,25	0,26	0,26	0,27	0,27
19	0,26	0,26	0,26	0,27	0,27	0,28	0,28	0,29	0,29	0,30
20	0,28	0,28	0,29	0,29	0,30	0,30	0,31	0,31	0,32	0,33
21	0,31	0,31	0,32	0,32	0,33	0,33	0,34	0,34	0,35	0,36
22	0,34	0,34	0,35	0,36	0,36	0,37	0,37	0,38	0,39	0,39
23	0,37	0,37	0,38	0,39	0,40	0,40	0,41	0,41	0,42	0,43
24	0,40	0,40	0,41	0,42	0,42	0,43	0,44	0,44	0,45	0,46
25	0,43	0,44	0,44	0,45	0,46	0,47	0,47	0,48	0,49	0,50
26	0,46	0,47	0,48	0,49	0,50	0,50	0,51	0,52	0,53	0,52
27	0,50	0,50	0,51	0,52	0,53	0,54	0,55	0,56	0,57	0,57
28	0,53	0,54	0,55	0,56	0,57	0,58	0,59	0,60	0,61	0,62
29	0,58	0,59	0,60	0,61	0,61	0,62	0,63	0,64	0,65	0,66
30	0,61	0,62	0,63	0,64	0,65	0,66	0,68	0,69	0,70	0,71
31	0,66	0,67	0,68	0,69	0,70	0,71	0,72	0,73	0,75	0,76
32	0,70	0,71	0,72	0,74	0,75	0,76	0,77	0,78	0,80	0,81

33	0,74	0,75	0,77	0,78	0,79	0,80	0,82	0,83	0,85	0,86
34	0,78	0,80	0,81	0,83	0,84	0,85	0,86	0,88	0,90	0,91
35	0,83	0,85	0,86	0,88	0,89	0,90	0,92	0,93	0,94	0,95
36	0,88	0,89	0,91	0,93	0,94	0,95	0,97	0,98	1,00	1,01
37	0,93	0,94	0,96	0,98	0,99	1,00	1,02	1,03	1,05	1,06
38	0,97	0,99	1,01	1,03	1,04	1,05	1,07	1,08	1,10	1,12
39	1,02	1,04	1,06	1,08	1,09	1,11	1,13	1,14	1,16	1,18
40	1,07	1,09	1,11	1,13	1,14	1,16	1,18	1,19	1,21	1,23

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s									
	8,0	8,1	8,2	8,3	8,4	8,5	8,6	8,7	8,8	8,9
	M a s s t i h u m e e t r i t e s									
3	0,018	0,018	0,018	0,018	0,019	0,019	0,020	0,020	0,020	0,021
4	0,026	0,026	0,026	0,027	0,027	0,028	0,029	0,029	0,030	0,031
5	0,036	0,037	0,037	0,038	0,039	0,039	0,044	0,040	0,041	0,042
6	0,047	0,047	0,048	0,049	0,050	0,051	0,052	0,053	0,054	0,055
7	0,058	0,060	0,061	0,062	0,063	0,064	0,065	0,067	0,068	0,069
8	0,071	0,073	0,074	0,076	0,077	0,078	0,079	0,080	0,081	0,083
9	0,084	0,086	0,087	0,089	0,090	0,092	0,094	0,095	0,097	0,098
10	0,100	0,102	0,104	0,106	0,108	0,110	0,113	0,115	0,118	0,120
11	0,120	0,123	0,125	0,127	0,129	0,130	0,132	0,134	0,136	0,138
12	0,138	0,140	0,143	0,146	0,148	0,150	0,154	0,157	0,160	0,163
13	0,158	0,161	0,164	0,167	0,170	0,173	0,177	0,180	0,183	0,186
14	0,179	0,182	0,185	0,190	0,192	0,195	0,198	0,20	0,20	0,21
15	0,20	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22	0,22	0,23	0,23
16	0,22	0,23	0,23	0,24	0,24	0,24	0,25	0,25	0,26	0,26
17	0,25	0,25	0,26	0,26	0,27	0,27	0,27	0,28	0,28	0,29
18	0,28	0,28	0,29	0,29	0,30	0,30	0,30	0,31	0,31	0,32
19	0,30	0,31	0,31	0,32	0,32	0,33	0,33	0,34	0,35	0,35
20	0,33	0,34	0,34	0,35	0,36	0,36	0,37	0,37	0,38	0,39
21	0,36	0,37	0,38	0,39	0,39	0,40	0,40	0,41	0,41	0,42
22	0,40	0,40	0,41	0,42	0,42	0,43	0,43	0,44	0,45	0,45
23	0,43	0,44	0,45	0,46	0,46	0,47	0,47	0,48	0,49	0,50
24	0,47	0,47	0,48	0,49	0,49	0,50	0,51	0,52	0,53	0,54
25	0,50	0,51	0,52	0,53	0,53	0,54	0,55	0,56	0,57	0,58
26	0,54	0,55	0,56	0,57	0,57	0,58	0,59	0,60	0,61	0,62
27	0,58	0,59	0,60	0,61	0,62	0,63	0,64	0,65	0,66	0,67
28	0,63	0,64	0,65	0,66	0,66	0,67	0,68	0,69	0,70	0,71
29	0,67	0,68	0,69	0,70	0,71	0,72	0,73	0,74	0,76	0,77
30	0,72	0,73	0,74	0,76	0,77	0,78	0,79	0,80	0,81	0,82
31	0,77	0,78	0,79	0,81	0,82	0,83	0,84	0,85	0,86	0,87
32	0,82	0,83	0,84	0,86	0,87	0,88	0,89	0,90	0,92	0,93

33	0,87	0,88	0,89	0,91	0,92	0,93	0,95	0,96	0,97	0,98
34	0,92	0,93	0,94	0,95	0,96	0,98	0,99	1,01	1,03	1,04
35	0,96	0,98	0,99	1,02	1,03	1,04	1,06	1,07	1,09	1,10
36	1,02	1,04	1,06	1,08	1,09	1,10	1,12	1,13	1,15	1,16
37	1,08	1,10	1,11	1,13	1,14	1,16	1,18	1,19	1,21	1,23
38	1,13	1,15	1,17	1,19	1,20	1,22	1,24	1,25	1,27	1,29
39	1,20	1,21	1,23	1,25	1,26	1,28	1,30	1,32	1,34	1,36
40	1,25	1,27	1,29	1,31	1,33	1,35	1,37	1,39	1,41	1,43

Ladva dia- meeter sm	P i k k u s m e e t r i t e s					
	9,0	9,1	9,2	9,3	9,4	9,5
	M a s s t i h u m e e t r i t e s					
3	0,021	0,021	0,021	0,022	0,022	0,022
4	0,031	0,031	0,032	0,032	0,033	0,033
5	0,043	0,044	0,044	0,046	0,046	0,046
6	0,056	0,057	0,058	0,060	0,061	0,062
7	0,070	0,071	0,072	0,071	0,075	0,077
8	0,084	0,086	0,088	0,090	0,092	0,094
9	0,100	0,102	0,104	0,106	0,109	0,112
10	0,122	0,124	0,126	0,130	0,132	0,135
11	0,140	0,143	0,146	0,150	0,154	0,157
12	0,166	0,169	0,172	0,175	0,178	0,180
13	0,190	0,192	0,195	0,198	0,20	0,20
14	0,21	0,21	0,22	0,22	0,22	0,23
15	0,24	0,24	0,24	0,25	0,25	0,25
16	0,26	0,27	0,27	0,27	0,28	0,28
17	0,29	0,30	0,30	0,31	0,31	0,31
18	0,32	0,33	0,33	0,34	0,34	0,35
19	0,36	0,36	0,37	0,37	0,38	0,38
20	0,39	0,39	0,40	0,41	0,41	0,42
21	0,42	0,43	0,44	0,44	0,45	0,46
22	0,46	0,47	0,48	0,48	0,49	0,50
23	0,51	0,51	0,52	0,53	0,53	0,54
24	0,55	0,55	0,56	0,57	0,57	0,58
25	0,59	0,59	0,60	0,61	0,62	0,63
26	0,63	0,64	0,64	0,66	0,66	0,67
27	0,68	0,68	0,69	0,71	0,72	0,73
28	0,72	0,73	0,74	0,76	0,77	0,78
29	0,78	0,79	0,80	0,81	0,82	0,83
30	0,83	0,84	0,85	0,87	0,88	0,89
31	0,88	0,90	0,91	0,93	0,91	0,95
32	0,94	0,95	0,96	0,98	0,99	1,00
33	1,00	1,01	1,02	1,04	1,05	1,07
34	1,06	1,07	1,08	1,10	1,12	1,13
35	1,12	1,13	1,15	1,17	1,18	1,20
36	1,18	1,20	1,21	1,23	1,24	1,26
37	1,24	1,26	1,27	1,29	1,31	1,33
38	1,30	1,32	1,34	1,36	1,38	1,40
39	1,37	1,39	1,41	1,43	1,45	1,47
40	1,44	1,46	1,48	1,50	1,52	1,54

Pikkus meetrites

0,5

0,6

0,7

0,8

0,9

M a s s t i h u m e e t r i t e s

Ladva
diameeter
sm

7	0,0019	0,0024	0,0029	0,0034	0,0039
8	0,0025	0,0030	0,0035	0,0041	0,0047
9	0,0032	0,0039	0,0046	0,0053	0,0060
10	0,0039	0,0047	0,0055	0,0064	0,0073
11	0,0047	0,0057	0,0066	0,0076	0,0086
12	0,0057	0,0068	0,0079	0,010	0,011
13	0,0066	0,0080	0,010	0,011	0,013
14	0,0077	0,010	0,011	0,013	0,015
15	0,0088	0,011	0,013	0,015	0,017

S I S U K O R D.

	Lehek.
1. Eessõna	3
2. Juhend metsa ülestöötamiseks	5
3. Metsatööde organiseerimine	11
4. Markeerimine, sorteerimine, ladumine jne.	15
5. Okaspuu saepalgid	19
6. Okaspuu ümarmaterjal	27
7. Toepuud	37
8. Paberipuud	45
9. Männi aviopakud	51
10. Tünnilauapakud	57
11. Pikamöödulised okaspuupalgid puulaevade ehitamiseks	61
12. Laevalae ja paadiehituse saepalgid	65
13. Kasevineeripakud	71
14. Lepapakud ja notid vineeritööstusele	77
15. Saepakud kõvadest lehtpuuliikidest	85
16. Tikupakud	91
17. Lehtpuu ehitusümarmaterjal	97
18. Küttepuud	103
19. Parkkoor	109
20. Üldised ohutustehnika nõuded	113
21. Esmaabi õnnetusjuhtumel	147
22. Eeskirjad kasvava metsa väljaandmiseks	157
23. Sanitaarmiinimumi juhend NSVL Metsamajandusministeeriumile alluvais metsades	170
24. Massitabel ümarmetsa kuupimiseks	182

Koostanud: J. Tiks. Viljandimaa MTK peainsener.

Ladumisele antud 15. X 1949. a. Trükkimisele antud 9. XI 1949. a.
Paber 56×79 ¹/₁₆. Trükiarv 400. Trükipoognaid 12,5 MB-07587. Tellimise
nr. 1755. Trükikoda „Sakala”, Viljandis, Lossi t. 31.

На эстонском языке.

Руководство водителям работ и бригадирам лесозаготовок.

A-18099

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00145511 4

490000